

ЗМІСТ

ВІРШІ	2
КЛАДИНКИ	
ГОУН ОДА, «ПРОБЛЕМА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НАДЗВИЧАЙНО АКТУАЛЬНА»	1
Ф. СУХОНИС, «ВІДПОВІДНІСТЬ ЧАСУ»: ВДАЛА СПРОБА ЛІТОПISУ НГУ... 2	
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО ДНУ ІМ. О. ГОНЧАРА, «УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ ПРОПОНУЮТЬ СКОРИСТАТИСЯ ПЕРЕВАГАМИ НАВЧАННЯ В АРГЕНТИНІ»	3

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО ДНУ ІМ. О. ГОНЧАРА, «УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА НА ПОТРЕБУ ЧАСУ»	4
В. СТАРЧЕНКО, «ШКОЛА АМАТОРІВ ТА «ПРОФІ»	6
ГАЛИНА УГРИНА, «ЛІТЕРАТУРНА ІМПРЕЗА В ІНСТИТУТІ МОДЕРНОГО МИСТЕЦТВА»	8
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО ДНУ ІМ. О. ГОНЧАРА, «ЄЖИ ВОЖНІЦЬКИЙ: «ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ В НАШИХ РУКАХ»	9
СВІТЛАНА ВАСИЛЬКОВСЬКА, «ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО МЕТОДИЧНОГО ОБЛАСНОГО ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦЕНТРУ У НОВОМУ СТАНДАРТІ ОСВІТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ»	10
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО ДНУ ІМ. О. ГОНЧАРА, «ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОГО КІНО У ДНУ»	12
ВІКТОРІЯ ЯРОВА, «КОЖНЕ МІСТО МАЄ ПРАВО НА ВЕЛИКУ ЛЮДИНУ»	13
ЛЮДМИЛА ГОЛОВАНЬ, «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ»	14
І. ЛАЗАРЕНКО, «ГОЛОС ЗЕМЛІ»	18
ВІТАЛІЙ СТАРЧЕНКО, ВІРШІ	19
ВАЛЕРІЯ ФІЛАТОВА, ВІРШІ	20
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ АГЕНТСТВО ДНУ ІМ. О. ГОНЧАРА, «АКАДЕМІК ВІКТОР ПИЛИПЕНКО: «МИ ТАК САМОВІДДАНО ПРАЦЮВАЛИ, ЩОБ ВАМ БУЛО ЩО НАПИСАТИ»	21
О. КОНОВАЛ, ІВАН БАГРЯНИЙ ПРО УСПІХИ І НЕПОРОЗУМІННЯ... 22	
Р.М. БЕЗУС, «ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА»	24
ОКСАНА БАРАНОВСЬКА, «90 РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ»	20
ОКСАНА ОСЕТРОВА «РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ»	27
ЛЕОНІД ЯКОБЧУК ТА ЖУРНАЛІСТ ЛЕВ ХМЄЛЬКОВСЬКИЙ «ТЕОЛОГІЯ І РЕЛІГІЯ»	28
ОЛЬГА ТУПИЦЯ, ЗАСОБИ МОВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ ЯК ДОМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ У РОМАНІ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»	30
М. КОЦЮБІНСЬКИЙ, «ДОРОГОЮ ЦІНОЮ»	32
Ф. СУХОНИС, «ВІД НЬЮ-ЙОРКУ ДО ШТАТУ САМОТНОЇ ЗІРКИ»	34
ЛЕСЯ ХРАПЛИВА-ЩУР, «УКРАЇНЧЕ, ПІЗНАЙ СЕБЕ!»	36
КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ, РЕКЛАМА	3-4
С. ОБКЛАДИНКИ, КОЛЬОРОВА ВСТАВКА	

ПРОБЛЕМА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ НАДЗВИЧАЙНО АКТУАЛЬНА

Нещодавно відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Мультидисциплінарний підхід, як методологічна основа інклюзивного навчання» для завідувачів навчально-методичних центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти і завідувачів психолого-медико-педагогічних консультацій на базі комунального спеціального загальноосвітнього навчально-реабілітаційного закладу «Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру».

Захід організований Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України спільно з Українським НМЦ практичної психології та соціальної роботи, за підтримки головного управління освіти і науки облдержадміністрації, Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Учасників конференції привітала заступник голови облдержадміністрації Марія Пустова.

Марія Іванівна зазначила, що важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе та милосердне ставлення до дітей з особливими потребами. Їхні проблеми завжди актуальні, і держава намагається розв'язувати їх через адаптацію та інтеграцію дітей в суспільство.

На Дніпропетровщині є багато прикладів реалізації державної політики Президента України Віктора Януковича та Уряду з підтримки освітньої галузі, а також регіонального проекту «Новий Дніпропетровщині – новий стандарт освіти».

Обласна влада на чолі з Олександром Вілкулом приділяє велику увагу дітям, які потребують соціальної адаптації, корекційно-реабілітаційної допомоги, надає вагому підтримку всій системі спеціальної

освіти, котра на сьогодні збережена та є однією з кращих в Україні. Важливим кроком у цьому напрямку є розпорядження голови облдержадміністрації «Про організацію діяльності регіональних психолого-медико-педагогічних консультацій».

«Проблема інклюзивної освіти, – наголосила Марія Пустова, – надзвичайно актуальна в контексті захисту прав на освіту дітей з порушеннями психофізичного розвитку. І сьогодні, і завтра паралельно існують спеціальні та загальноосвітні навчальні заклади, а також школи, які впроваджують у практику інклюзивні підходи. Вищезазначені питання в нашому регіоні активно вирішуються завдяки цілеспрямованій, високопрофесійній роботі фахівців Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру, районно-міських психолого-медико-педагогічних консультацій і соціально-психологічних служб та підтримці головного управління освіти і науки облдержадміністрації».

Співпраця зазначених структур дозволяє ефективно використовувати професійні кадри, забезпечити психологічним, соціально-педагогічним та медичним супроводом навчально-виховний процес у кожному закладі освіти, створювати оптимальні умови для повноцінного розвитку й успішного навчання дітей, які потребують корекційно-розвиткової роботи та реабілітаційної допомоги.

Наостанок заступник голови облдержадміністрації побажала учасникам науково-практичної конференції нових злетів і вагомих успіхів у благородній і відповідальній справі, невичерпного натхнення, впевненості у своїх силах та щасливого майбутньому України.

ГОУН ОДА.

• «Сто рядків про книгу»

«ВІДПОВІДНІСТЬ ЧАСУ»: ВДАЛА СПРОБА ЛІТОПІСУ НГУ

Вона декілька днів лежала на моєму робочому столі, немов би якась шляхетна неспішно та з певним пітом. А те, що презентабельне і модерне видання про життя та діяльність Національного Гірничого Університету з не менш презентаційною назвою «Відповідність часу» може потішити інтелектуального читацького гурмана, не викликало сумніву. Хоча б через досконалу поліграфію та щедрі ілюстрації. Коли ж мій читацький апетит сягнув апогею, я залюбки взяв до рук ошатне видання. І зразу хотів би зазначити, що після ознайомлення з книгою – літописом НГУ, загально отримав як приємність так і чимало пізнавального з життя одного найповажніших вишів країни. А тому дозволю собі викласти тут деякі сугесії, котрі навіть ознайомлення з таким солідним і змістовним виданням як «Відповідність часу». По правді, перед тим як взяти згадуваний фоліант до рук, було розуміння того, що видання, ще за термінологією советської доби, слід віднести до так званих «датських», себто, таких, що побачили світ до певної календарної дати. У даному разі книга вийшла з нагоди тридцятилітнього періоду в житті поважного учбового закладу та ще з однієї причини. Однак, про це вже дещо нижче. А коли так, коли воно таки справді «датське», то слід було очікувати побачити під обкладинкою, характерну, між іншим, як то кажуть, для усіх часів і народів і певну помпезність, і «весільних генералів», і часами безпідставний оптимізм, характерний лише для видань «партійної літератури». І якщо, по-щирості, то уникнути сповна цих вад авторському колективу, до складу якого увійшла не лише адміністрація НГУ, а й відомі вчені та науковці цього вишу, вагомої у буквальному сенсі книги (а то ж бо майже 300 сторінок великого формату тексту та ілюстрацій) не вдалося. Чи тому завинили традиції подібних видань у нашій

спільноті, чи інакше таку працю й підготувати, мабуть, не можливо, особисто мені сказати важко. Але правдою буде й те, що книга «Відповідність часу» вийшла таки інформативною, гарною і, як на мене, доброю у сенсі думок і настрою, котрі струменіють до читача зі сторінок цього видання. Як вже зазначав вище книга щедро і вдало ілюстрована. Це виграшний хід для видань подібного профілю, тим більш, що підписи під світлинами двомовні: українською та англійською. І це нехай у нюансах, однак, демонструє правдиве бажання професорсько-викладацького складу НГУ та, хочеться вірити його студентського загалу, бути університетом справді європейського рівня. Отож, цілком заслужено

слід сказати добре слово на адресу тих, хто готував ілюстративну частину видання. Гортаеш книгу і завдяки фотографіям відео-студії «Юність» поринаєш у різноманітне та сповнене творчого і наукового пошуку життя Національного гірничого університету. А ще стає добре зрозуміло скільки у цього вищого учбового закладу друзів! Ось у стінах НГУ президент НАН України Б.Патон, ректор НГУ Г. Півняк разом з головним редактором провідної української газети «ДЕНЬ» Л. Івшиною, зустріч гірників з лауреатом премії імені Т. Шевченка актором М. Мельником. Перед студентами виступає письменник В. Луценко, зустріч в центрі культури української мови з вдовою автора славетного «Собору» В.Гончар, вручення нагороди університету головному режисеру Дніпропетровського театру опери і балету Ю. Чайці, зустріч з китайськими колегами, підписання угоди з німецькими партнерами, розмова ректора з іноземними студентами в гуртожитку, підписання угоди про відкриття Українсько-Японського центру і ще багато – багато

світлин про освітню, наукову, інноваційну діяльність НГУ, його гуманітарну сферу та міжнародну діяльність. Як на мене, то зміст книги «Відповідність часу» не лише сповна ілюструє успішність цього вищого учбового закладу як кузні гірничих кадрів, а й наочно переконує кожного, хто візьме до рук це видання, що Національний Гірничий Університет сьогодні це справді технічний університет європейського рівня, де гуманітаризація фахової освіти не порожній звук, а керівництво до дії. І що діяльність цього вишу справді минає у відповідності часу.

«Національний гірничий університет, спираючись на корені минулого, пройшов усі злами історії, став на новий шлях розвитку науки, культури, цивілізації, продовжує славні традиції, збагачуючи їх сучасними здобутками і сучасними підходами. В університеті я відчув, як поважають свою історію, свої традиції професори, викладачі та студенти. Це справило на мене найглибше враження. Гірничий університет переконливо розвивається і зміцнюється. Його авторитет як потужного наукового і освітнього центру підтверджується в державі й за кордоном. Безумовно, це – заслуга чудового професорсько – викладацького корпусу, студентів і випускників», - саме так характеризує НГУ на сторінках книги визначний державний і політичний діяч, Герой України Леонід Макарович Кравчук. І що це саме так ярагає допомагає зрозуміти, попри деякі вище зазначені недоліки, чудово видана ювілейна книга «Відповідність часу». І, між іншим, щодо ювілею. Як вже згадувалося, видання охоплює останні тридцять років у житті Національного Гірничого Університету. Це якраз той період, коли на капітанському містку вишу, беззмінно перебуває академік НАН України, ректор Геннадій Півняк. Можна по-різному ставитися до цієї особистості. Така вже людська вдача, можливо, навіть у весняних ранкових променях сонця побачити тіні осінніх сутінків. Тим більш, що тридцять літ ректорства - справді відтинок часу поважний, можна сказати, це ціла доба НГУ, котра, не побоюся так висловитися, проходить під знаком Геннадія Півняка. Зрозуміти, що значила ця людина в житті одного з найпотужніших учбових закладів країни, сповна ми зможемо лише з часом. Особисто зміг в тому переконатися під час нехай не частих, але доволі відвертих бесід з талановитим адміністратором, вченим та педагогом: минуле, сьогоднішня та

майбуття гірничого це без перебільшення його життя. Я часто замислювався: чому, безперечно, потенційно здатний на багато більш високі крісла Геннадій Півняк зберігав і зберігає відданість ректорству в НГУ. І здається мені, що є в тому щось від вірності до першого кохання. Адже в житті як буває: прийде до людини велике і світле почуття, охопить його з силою океанського шторму, піднесе до небачених висот і здається зробить щасливим на віки вічні. І лише, напевно, справжні чоловіки і сильні особистості здатні зберегти ось цей вир емоцій на довгі-довгі роки, долаючи часом негаразди та сірість буденності. Бо розуміють такі люди, що по-справжньому знайти своє щастя багато раз не вдасться. Тут кількість аж ніяк не переростає у якість. Між іншим, якщо вже говорити саме про людські риси ректора Геннадія Півняка, то вони сповна відповідають високому морально-етичним критеріям. Я б мав сміливість ствердити, що в його житті є дві великі любові, хоч і різні, очевидні, за своїм змістом, але споріднені красою вірності. Майже все своє життя Геннадій Півняк в стінах гірничого і майже все своє життя він разом з єдиною і коханою дружиною - Заслуженим журналістом України Галиною Григорівною Півняк. Паралелі на перший погляд несподівані. Однак, певен, лише на перший погляд. Бо ж як важливо, коли у нашу розхристану і буремну пору, керівник стає прикладом не лише у професійній праці, а може бути дороговказом, особливо для молоді, в морально-етичних проявах. Це тим більш вагомим в той час, коли персони з числа тих, що претендують на роль провідників суспільства легко розчавляють свої багаторічні родинні обов'язки та уподобання заради, як їм здається, більш інтенсивного продукування тестостерону в їх пошарпаних часом і боротьбою за владу тілах. Принаймні, один послідовник «вічного вчення», котрий так прагне здертися на другий лентинський броньовик, а насправді не може втриматися у бричці, вже потішив цілу країну подібним. Але це так, між іншим... До переваг згаданої нами книги «Відповідність часу» я б ще відніс справді європейський стандарт у описі ролі ректора в становленні НГУ. Фактично у виданні ніде не зустрінеш згадку про тридцятирічний ректорський ювілей Геннадія Півняка як і «брежнівщини» у описах ролі керівника в житті вишу, на що, по-сьогодні, на жаль, ще хворіє чимала частина нашого соціуму, як то кажуть, знизу догори. Одне слово, серед надбань сьогоднішнього дня НГУ сміливо можна віднести і книгу «Відповідність часу». Як таку, що у дохідливий і, можна сказати, святковий спосіб розповідає про інноваційні здобутки і сподівання цього ушлявленого вищого усього закладу України.

Фідель СУХОНІС,
редактор журналу «Бористен»

На фото: обкладинка книги «Відповідність часу»; ректор НГУ Геннадій Півняк (зліва) у колі творчої інтелігенції Наддніпрянщини; лише у Національному гірничому університеті щорічно проходить випускний бал.

УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ ПРОПОНУЮТЬ СКОРИСТАТИСЯ ПЕРЕВАГАМИ НАВЧАННЯ В АРГЕНТИНІ

Дніпропетровський національний університет імені Олеса Гончара відвідала Надзвичайний і Повноважний Посол Аргентинської Республіки в Україні пані Ліла Ролдан Васкес де Муан.

Під час зустрічі з ректором університету Миколою Поляковим та проректорами пані Посол обговорила можливі напрямки співпраці ДНУ з вищими навчальними закладами Аргентини. Зокрема, Ліла Ролдан Васкес де Муан наголосила, що між Україною та Аргентиною підписана міжурядова угода про взаємне визнання дипломів про вищу освіту, що відчутно спрощує студентський і академічний обмін між університетами, а також дозволяє українським громадянам працювати в Аргентині за фахом. «Також між Україною та Аргентиною підписана міжурядова угода про співробітництво у дослідженні і освоєнні космічного простору в мирних цілях, що відкриває нові перспективи», – зазначила пані Посол.

У відповідь Микола Вікторович окреслив сфери, де ДНУ зацікавлений у співпраці з аргентинськими науковцями. За приклад ректор навів співробітництво з Федеральним університетом Бразилія, на замовлення якого в ДНУ готують фахівців для ракетно-космічної галузі цієї країни. Про наміри Аргентини взяти участь у реалізації українсько-бразильського проекту «Циклон-4» йшлося під час візиту в Дніпропетровськ керівництва аргентинської Національної комісії з космічних досліджень (CONAE) на чолі з директором доктором Ф. Варотто.

«Сьогодні в університеті реалізується близько 100 двосторонніх угод про співпрацю в галузі освіти і науки з провідними навчальними і науковими закладами Європи, Азії, Америки, – зазначив ректор ДНУ. – Дніпропетровський національний університет є членом Великої Хартії університетів Європи, Євразійської асоціації університетів, Мережевого відкритого університету СНД. Серед партнерів ДНУ провідні університети 50 країн світу: Росії, США, Китаю, Німеччини, Вели-

кої Британії, Бразилії, Франції та інших. Також ДНУ імені О.Гончара готує фахівців на замовлення цих держав. Співпраця з навчальними і науковими закладами Аргентини має стати ще однією сторінкою наукової діяльності ДНУ», – підкреслив М.В. Поляков.

Також пані Ліла Ролдан Васкес де Муан зустрілася зі студентами, які вивчають іспанську мову та міжнародні відносини. «Мені завжди приємно зустрічатися зі студентами, адже саме молодь є майбутнім України та Аргентини, – наголосила пані Посол. – В українських студентів є велика перевага в Аргентині – це українська діаспора чисельністю 350 тисяч ваших співвітчизників. Зауважу, що українська діаспора добре інтегрована в аргентинське суспільство, активно розвивається друк книг українською мовою, тож вам буде легше навчатися там, ніж іншим іноземцям». Відповідаючи на запитання студентів, Ліла Ролдан Васкес де Муан розповіла про можливості навчання в університетах Аргентини: «Іноземні студенти можуть стати стипендіатами з різних спеціальностей і отримати вищу освіту безкоштовно. Інформація про перелік стипендіальних програм постійно поновлюється на офіційному сайті Посольства Аргентинської Республіки, про що студенти можуть довідатися самостійно. Я привезла в ДНУ збірник з пропозиціями всіх університетів Аргентини, які на різні спеціальності набирають іноземних студентів. Зауважу, що не потрібно складати додаткові іспити, необхідно лише усвідомлювати, що навчання ведеться іспанською або англійською мовою», – наголосила пані Посол.

У подарунок студентам ДНУ Ліла Ролдан Васкес де Муан привезла перекладені українською вірші Хорхе Луїса Борхеса та роман «Тунель» Фернандо Саватера, що були видані за підтримки Посольства. Студенти ж подарували пані Лілі на згадку шкатулку з петриківським розписом.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім. О.Гончара.**

УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА НА ПОТРЕБУ ЧАСУ

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара відбувся Міжнародний науково-практичний форум «Наука і бізнес – основа розвитку економіки». У рамках Форуму працювала виставка-презентація науково-технічних розробок українських університетів.

77 провідних вищих навчальних закладів України продемонстрували майже півтисячі наукових розробок, в які вже на сьогодні державою вкладено більше 150 млн. грн. Демонстровані проекти готові до впровадження у машинобудування, авіабудування, суднобудування, приладобудування, металургію, енергетику, у нафтохімічну, легку та харчову промисловість. Широко представлялися розробки з енергозбереження, нанотехнологій, робототехніки, медицини, екології та охорони навколишнього середовища. У Форумі, організованому Міністерством освіти і науки, молоді та спорту, Дніпропетровським національним університетом ім. О. Гончара та Національним центром аерокосмічної освіти молоді ім. О.М. Макарова, взяли участь представники близько 30 промислових підприємств.

Відкриваючи виставку, перший заступник Міністра освіти і науки, молоді та спорту Євген Суліма зазначив: «Сьогоднішня зустріч є новою сторінкою в історії незалежної України, коли наука і бізнес почнуть вести діалог без перекладачів. І сьогоднішня конференція – це перший крок до такого діалогу. Розуміння того, що наука і бізнес співіснують окремо, повинне залишитися у минулому. У світі відсоток державного фінансування складає 30%, інші 70% університети отримують завдяки інвестуванню в науку від бізнесу. Вважаю, що в Україні є достатній науковий потенціал,

який також може допомогти розвитку економіки. Дніпропетровщина обрана не випадково для проведення такого форуму. Вона має такий економічний та науковий потенціал, де можуть себе знайти як науковці, так і підприємці».

Від імені усіх присутніх ректорів університетів ректор ДНУ Микола Поляков подякував Міністерству освіти і науки, молоді та спорту за можливість та висловив впевненість, що форум буде справжнім робочим полігоном, де учасники зможуть обмінятися інформацією про попит і пропозиції науковців і виробників, відпрацювати механізми регуляції прав інтелектуальної власності, комерціалізувати розробки. «З економічної точки зору трансфер наших інновацій має бути взаємовигідним обміном між академічною і прикладною наукою ВНЗ та державними і комерційними підприємствами України та країн-партнерів. Ми прагнемо розширити коло партнерів вищої школи, у нас є що запропонувати для впровадження в усіх без винятку галузях господарства», – наголосив Микола Вікторович.

Також учасників Форуму привітала заступник голови Дніпропетровської облдержадміністрації Марія Пустова: «На Дніпропетровщині в рамках комплексної стратегії розвитку регіону, розробленої за ініціативи губернатора Олександра Вілкула, особлива увага приділяється розвитку науки та підтримки молодих

учених. Проведення у Дніпропетровській області Міжнародного науково-практичного Форуму та виставки наукових розробок для нас є великою честю та знаком високої довіри. А для вишів – це реальна можливість втілити свої розробки в життя, адже за підсумками роботи виставки будуть укладені угоди про співпрацю між вишами та представниками виробничих підприємств, які зацікавлені представленими розробками», – сказала Марія Пустова.

Університетські експозиції вражали широким спектром розробок. Зокрема, Харківський національний університет радіоелектроніки представив мобільний автономний теплогенератор, Український державний хіміко-технологічний університет – високоенергоємні літійонні акумулятори з розрядною напругою 3,9 В, Національний університет «Львівська політехніка» – суперконденсатор надвеликої енергоємності.

Співробітники Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського «ХАІ» запропонували до уваги відвідувачів вітчизняний багатоцільовий двомоторний безпілотний літальний апарат «Сьогодні ми презентуємо двомоторний безпілотний вертоліт «Небесний патруль М-7», призначений для виконання аерофотозйомки та відеоспостереження у реальному часі. Він був сконструйований сумісно з німецьким підприємством і у минулому році пройшов випробування при аерозйомці будівель та споруд у Німеччині», – пояснюють науковці ХАІ.

Дніпропетровський національний університет ім. О.Гончара у числі інших представив контейнери для збирання, транспортування та тривалого зберігання (до 300 років) радіоактивних і високотоксичних відходів. Технологія виготовлення новітніх матеріалів для контейнерів була розроблена колективом фізиків, хіміків та матеріалознавців ДНУ, ВО «Південний машинобудівний завод ім. О.Макарова» та Харківського фізико-технічного інституту. Крім утилізації відходів і створення захисних споруд для роботи в зоні радіаційного забруднення, ця технологія може широко застосовуватися в медицині. Ще одним виробом, представленим ученими Дніпропетровського університету, став костюм індивідуального захисту від радіаційного випромінювання. «Його унікальність у додаванні спеціальних дисперсних домішок, які дозволили значно підвищити його захисні якості. Окрім того, у порівнянні з аналогічними відомими виробами наш костюм легший на

декілька кілограм», – пояснює Артем Юрійович Адріанов, доцент кафедри технології виробництва літальних апаратів ДНУ.

У своїй експозиції «Енергозберігаючі та енергоефективні технології Хмельницького національного університету» вчені представили проект автономної системи газового опалення. «Відповідно до планів програми Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо зменшення споживання енергоресурсів навчальних закладів та установ освіти у нашому університеті успішно розроблена дана система опалення. Вона вже пройшла випробування в реальних умовах, зокрема, дозволила відключити декілька корпусів Хмельницького національного університету від загальної мережі тепlopостачання і скоротити обсяг використаних ресурсів. Загальний економічний ефект цієї системи склав понад 600 тисяч гривень на рік», – розповідає проректор з наукової роботи ХНУ Георгій Борисович Параска.

Чернігівський державний технологічний університет експонував останні розробки спеціалістів механіко-технологічного та факультету електронних та інформаційних технологій: енергоефективну систему управління потужністю сонячної батареї, пристрої для автоматизації управління освітленням, GSM-логгер та електронну систему голосування Mobile-Rada.

Одеський фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України і Національної академії наук України презентував 15 моделей протипилових, протигазових і газопилозахисних респіраторів, призначених для захисту органів дихання від впливу токсичних аеродисперсних частинок різноманітного походження, у тому числі і радіоактивних. Окрім того, до уваги відвідувачів ФХІНСІЛ було запропоновано сезонний комплект засобів індивідуального захисту для зварювальників і робочих суміжних професій. Говорить директор ФХІНСІЛ, професор Еннан Алім Абдул-Амідович: «Наш інститут займається розробкою, експертною оцінкою та виробництвом легких засобів індивідуального захисту органів дихання. Вся продукція випускається з дотриманням 43 технічних вимог України і має найвищий ступінь готовності до експлуатації. Оригінальність розробок наших фахівців захищена 128 авторськими свідоцтвами і патентами України, Франції, Німеччини, Швеції, Фінляндії, Індії та інших».

Дніпропетровська державна медична академія представила останні результати наукових досліджень в області ендопротезування суглобів

при важких формах травм, остеопорозі та вроджених деформаціях. Вітчизняні ендопротези, за словами керівника наукового напрямку професора Олександра Лоскутова, значно дешевші, ніж закордонні аналоги, і не поступаються їм у якості. Фахівці медичної академії проводили дослідження разом з ученими-механіками ДНУ.

Загалом дніпропетровський регіон представляли шість ВНЗ: ДНУ ім. О. Гончара, НМетАУ, ДНУЗТ ім. В. Лазаряна, НГУ, УДХТУ, ДЗ «ДМА».

Два дні роботи Форуму стали плідними на укладення партнерських угод. Ректор Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара М.В. Поляков зазначив: «За підсумками роботи науково-дослідної лабораторії «Інноваційний консалтинг» ДНУ було укладено 37 договорів про наміри та співпрацю. Зокрема, в Дніпропетровську знайшли партнерів для втілення наукових розробок Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Національного технічного університету «КПІ», Харківського національного університету ім. В. Каразіна, Київський національний торговельно-економічний університет, Дніпропетровський національний університет, Одеська національна академія харчових технологій та багато інших. Навчальні заклади під час Форуму підписали угоди з такими потужними підприємствами як ВО Машинобудівний завод ім. О. Макарова, Український науково-дослідний інститут технології машинобудування, Науково-впроваджувальний центр «Екоспектр», товариства «Агровектор Плюс», «Інформаційно-комунікативні технології і управління проектами», «Капсулар», «Айсблїк» та інші. Також було укладено чотиристоронню угоду про спільну наукову діяльність між Івано-Франківським університетом нафти і газу, Національним гірничим університетом, Полтавським національним технічним університетом ім. Ю. Кондратюка і Хмельницьким національним університетом», – наголосив ректор ДНУ.

Під час зустрічі з керівниками ВНЗ, що брали участь у Форумі, Євген Миколайович Суліма звернув увагу на досвід Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. В. Лазаряна, який, отримуючи з державного бюджету півмільйона на фінансування наукової діяльності, отримує за угодами про співпрацю до 21 млн. гривень на рік. Ректор ДНУЗТ О. М. Пшінько у відповідь підтвердив, що сьогодні на базі університе-

ту працюють два конструкторських бюро, які виконують науково-дослідні роботи на замовлення таких потужних концернів як Siemens, Skoda, Hyundai, Азовмаш, Крюківський вагонобудівний завод та інших.

Також Євген Суліма відзначив експозицію Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Ректор університету Віль Бакіров отримав особисту подяку за високу організацію експозиції: «На мій погляд, ваша експозиція посіла перше місце за кількістю представлених пристроїв. Щиро вдячний колективу за проведenu роботу та ініціативу відкрити інноваційний центр, чому Міністерство сприятиме», – пообіцяв Є.М. Суліма.

Кожному керівникові ВНЗ перший заступник Міністра порадив «одягти на себе мантию менеджера», бути готовими до діалогу, чітко бачити перспективи і результати співпраці університету з бізнесом, враховувати попит, що існує на ринку свого сектору економіки.

Резолюцією Міжнародного науково-практичного форуму «Наука і бізнес – основа розвитку економіки» затверджено: визнати стратегічним пріоритетним напрямом діяльності ВНЗ та науково-дослідних установ України комерціалізацію наукових досліджень; вважати доцільним проведення Форуму на постійній основі (щорічно або раз на два роки); в рамках заходу передбачити проведення технологічного ярмарку та секції «Проекти молодих вчених»; рекомендувати ВНЗ під час формування наукових парків виходити із доцільності об'єднання наукових шкіл та матеріально-технічної бази наукових досліджень, враховувати попит реального сектору економіки. Резолюцією вищим навчальним закладам рекомендовано прискорити роботу щодо входження Україно-Російської міжуніверситетської мережі трансферу технологій та її інтеграції з європейською мережею EEN. Учасники Форуму вирішили звернутися до Прем'єр-міністра М. Я. Азарова з підтримкою ВНЗ розробленого та внесеного на розгляд Уряду України проекту нової редакції Закону України «Про інноваційну діяльність». Також було наголошено на необхідності широко висвітлювати у мас-медіа досвід спільних фундаментальних і прикладних наукових розробок ВНЗ та бізнес-структур.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

• Дивосил

ШКОЛА АМАТОРІВ ТА «ПРОФІ»

Не перебільшу, коли скажу, що студія образотворчого мистецтва Палацу студентів, яка є однією із найстаріших в Україні, в історії культури Дніпропетровська явище досить помітне. Власну історію студія розпочала за ініціативою художника І. Трошина в середині минулого століття. Її роботою в різний час керували В. Хмілько, В. Масленников та Я. Калашник. Але апогею розквіту студія досягла тоді, коли її очолив чудовий педагог, член Спілки художників Михайло Федорович Пушний (1929 – 1996). Тому-то відкриття великої виставки колишніх студійців, присвяченої пам'яті її талановитого керівника, для сьогоденного міста на Дніпрі – подія неординарна.

У свій час студійцями Пушного були лауреат Шевченківської премії, народний художник України Ф. Гуме́нюк, заслужений художник Росії А. Сергієнко, члени Національної спілки художників України А. Ломовик, С. Фоменок, А. Мальцев, О. Квітка, А. Дерев'янка, В. Городиський, С. Боровський, Ф. Берчанський, Ірина Копач, В. Корнєв, В. Сосна. Їм не поступаються митецькою цінністю своїх доробків і менш титуловані художники, такі як В. Купрій, В. Сошенко, А. Супрун, Ф. Божко, І. Деркачов, О. Павловець, О. Фатєєв, В. Родіонов, В. П'ятнов, С. Сидоров, Наталка Тарасенко, П. Копач, В. Левін.

Михайло Федорович Пушний керував студією з 1964 по

1988 рік. До нього її вів визначний український живописець-шестидесятник Яків Петрович Калашник (1927 – 1967), якого з настанням «брежнєвської епохи» усунули від педагогічної діяльності з причин «ідеологічної неблагонадійності».

В основу власних творчих принципів Калашник, зокрема, поклав концептуальні засади живопису М. Врубеля: монументалізм композиції, чіткий конструктивний малюнок, сміливе поєднання чистих, яскравих кольорів, динамічну ліпку форми широкими упевненими мазками. Тематика творів Калашника полишена соцреалістичної заангажованості, переважно суто українська. Ці ж принципи він тактовно прививав і своїм студійцям. Шанобливо

ців, які твердо засвоїли його уроки. Паралельно, проявляючи неабиякий педагогічний хист, він підтримував й інші лінії малярського станковізму, якщо помічав серед студійців схильність до них. Як вчитель, був прихильником толерантності, не оминав своєю увагою жодного студійця і, головне, дбав про становлення в кожному студійцеві почуття творчої свободи.

Робота студії не обмежувалася студіюваннями природи в приміщенні – студійці разом із керівником на вантажівці з лавами, яка належала Палацу студентів, їздили на пленер у Хащове, Орловщину, Сухачівку, часто писали етюди на території парку ім. Шевченка та Монастирського (тоді – Комсомольського) острова. Пленерний живопис дозволяв студійцям перейнятися імпресіо-

ністичними настроями. Не заборонялися (проте й не афішувалися) і суто формальні вправи «під Пікассо» чи «під Матісса». До виставок готували композиційні роботи, неодноразово студія брала участь у всеукраїнських та всесоюзних виставках самодіяльного мистецтва, займала перші місця та нагороджувалася медалями різного ґатунку, за що й отримала звання «Народної студії». Запрошувалися студійці й до агіткультбригади Палацу студентів, яка у 1965 р. обслуговувала цілинників Актюбінської області

віддамо належне Пушному, який не відступився від ґрунтовних творчих та педагогічних підвалин, закладених попередником, і, досить уміло огинаючи ідеологічні табу, зумів зберегти лінію Калашника для тих студій-

Казахстану. Образотворчу студію в агіткультбригаді представляли А. Ломовський та автор цієї статті. Повернувшись з Казахстану, у стінах Палацу студентів ми влаштували виставку етюдів, створених на ціліні.

І все ж, у студії основна робота велася над підвищенням професійної майстерності студійців, отже працювали в основному з природою. Що ж стосується композиційних робіт, то їхня тематична розмаїтість, інколи навіть полярність, дивувала. Обійти ідеологічні вимоги партійних органів було не можливо. Та, скажімо, колізія так званої «громадянської» війни в Україні В. Сошенка в картині «Брати» трактує як сімейну трагедію, а отже – трагедію народну. Твір О. Фатеєва «Ленін у Третьяковській галереї» (перед картиною «Бурлаки на Волзі») навіть поза бажання автора сприймається як символ долі уярмленого народу, приреченого тягнути баржу

сом написані з натурних постановок полотна А. Сергієнка, пречудові акварелі із мотивами північної архітектури А. Мальцева, романтичні образи запорожців Ф. Гуменюка, мотиви з граційними кіньми С. Фоменка та В. Сошенка...

За десятки років творчого функціонування у фондах студії накопичилося чимало гарних полотен, написаних студійцями. На жаль, випадкова пожежа більшу частину їх знищила... На цій же виставці переважно представлені полотна студійців, створених уже в незалежній Україні. Виставка сформована як з творів минулих років, так і з сучасних картин колишніх студійців. Вона надзвичайно розмаїта як за тематикою, так і за формально-художнім спрямуванням, в чому і полягає її привабливість.

Віталій СТАРЧЕНКО, мистецтвознавець, лауреат премії ім. Павла Тичини.

імперії до обіцяного «вождем» «світлого майбутнього»... І навіть у ті часи студійці дозволяли собі писати твори на козацьку тематику (щоправда, ці твори «компетентними органами» негайно знімалися з експозиції – наприклад, так сталося в 1976 р. з моєю роботою «Батько міських садів сотник Лазар Глоба»). Мали місце «крамоли» й іншого гатунку: наприклад, найстарший за віком студієць Е. Ояпер, колишній чекіст, у тому ж році до двадцятиріччя 20 з'їзду КПРС написав «дисидентську» картину, якою протестував проти розвінчання культу особи Сталіна: було зображено Хрущова, який безпосередньо керує знесенням пам'ятника диктатору...

Та переважно студійці надихалися ліричною тематикою і можливістю порозкошувати малярством. Запамяталися розкішні за живопи-

• 3 інших видань

Галина УГРИНА, Чикаго. Спеціально для «Час і Події»

ЛІТЕРАТУРНА ІМПРЕЗА В ІНСТИТУТІ МОДЕРНОГО МИСТЕЦТВА

«Нації вмирають..., коли їм відбирають мову.»

(Ліна Костенко)

Час недільного відпочинку розбігся з єдиного річища після Служби Божої на багато струмків-планів. Як славно, що інтереси людей лежать у різних площинах; повнять вони своїми здібностями (деколи навіть талантами) такі різні сфери навколишнього, що мимоволі запишаєшся! Той стелиться кожному своя доріжка. Не всім щастя, звичайно, плужить досягти духовних вершин, та спробувати треба...

21 жовтня, у неділю, о 1-й пополудні, нам випала така нагода – відвідати Український Інститут Модерного Мистецтва і почути оголену правду поезії Ліни Костенко, української письменниці, поетеси, аристократа духу, як назвала її у вступній доповіді пані Віра Боднарук, голова літературного комітету Товариства Української Мови ім. Тараса Шевченка. На таких зібраннях панус цілком відмінна атмосфера: всі, хто хоча б один раз чув будь-який вірш з поезії Ліни Костенко, свіжішають силами, стирають зі свідомості полуду й нечистоти чужинських ідеологій, готові черпати з її вистражданого джерела мудрості й наслідувати той алгоритм власним життям...

У залі УІММ, де зазвичай проводяться конференції, презентації, літературні вечори, відбулася виставка-продаж книжок української поетеси Ліни Костенко.

Близько сотні гостей прийшли й приїхали з неблизьких околиць. Непросто ця зустріч відбулася: не той зараз час, щоб коштовними камінцями любовної лірики пересипатися від серця до серця. Тому і поезія звучала заклична, спам'ятовуюча, очищуюча. Великий банер із фотографією Ліни Костенко і написом, від якого просто – моторошно... Гості розсідалися без звичного галасу, жартів. Тільки стільці все додавалися й доносилися: не сподівалися організатори такої кількості геть небайдужих людей.

Хід імпрези був вибудований дуже елегантно, без невиправданих довгот, у поєднанні з хвилюючою класичною музикою і бунтівною сучасною. Після короткого вступу Віри Боднарук про життєву позицію поетеси Мар'яна Євстратенко прочитала вірш про метафоричну долю самої Ліни, який так і називається – «Доля»:

*Я вибрала Долю собі сама,
І що зі мною не станеться, –
У мене жодних претензій нема
До Долі – моєї обранниці.*

Відтак ведучі – Ростислав Гриньків і Наталя Марчак – окреслили кришталево-чисті критерії буття нашої славної співвітчизниці. Дуже переконливо звучав упродовж усієї імпрези «Голос за сценою» Ігора Худика, якого знаємо як експресивного актора чиказького театру «Гомін». Він ставив поки що риторичне питання, чому ми, українці, часто стаємо масою, якій загадковий мозковий центр закладає, прищеплює тотальне жлобство!

Щоби не всихали джерела рідної мови, правічних традицій, треба нам діяти за прикладом вірменських матерів, що пережили геноцид, і про який у вірші «Цавет танем» читала Лідія Кізіма:

Щоб мову свою рідну їх діти не забули,

Ім літери виводять вірменки на піску.

А що ж у нашій країні діється з мовою? Не лях, не фашист, не москаль, а власний уряд-виродок виніс рішення, що розпалює різнорівневу національну ворожнечу!

«Плем'я Тода» – вірш, який дав широку картину роздирання на клапти й сегменти землю України і всього, що у ній і на ній. Віра Лесик, читаючи його, так розчулилася сама, що й слухачів змусила до сліз...

*Вже все йде у стерлінгах
і центрах,
І плем'я тода – це вже не народ,
І безтурботна молодь
без акценту
Вже розмовляє мовою заброд.*

Ведучі ще і ще раз розкривали зовсім не страшний секрет: маючи власну ідентичність з мовою, культурою, вірою, будь певен – український дух є непереможним.

Таким емоційним був виступ досі невідомого на чиказькій українській сцені читця Володимира Гриньківа з віршем «Естафета» Ліни Костенко, що зал гаряче аплодував йому, погоджуючись:

*Різні бувають естафети.
Передають поетам поети
З душі у душу, Із мови в мову
Свободу духу і правду слова,
Не промінявши на речі тлінні –
На славолюбство і на вигоду.
І не зронивши.*

*Бо звук падіння
Озветься болем у душі народу.*

Тиша в залі. У запису – голос Ліни Костенко – «Ти знов прийшла, моя печальна музо». Діалог із музою, яка бачиться їй у глибокій осені блаженсько вбраною, самотньою, та очікуваною, бо:

*Поети ж є і кращі, й щасливіші.
Спасибі, що ти вибрала мене.*

Відеопортрет поетеси довершує образ дуже самотньої особи, бо ж хто ще може втриматися на вершечку українського поетичного олімпу, поєднуючи моральну стійкість і високий

**НОТАТОК СВІТЛИН
з майбутньої книги
Фіделя Сухоноса
«Від Нью-Йорка
до штату
самотньої зірки»**

Натхненно виконують український та американський національний гімни під час відкриття 11-го конгресу українців Америки делегація міста Чикаго.

Робочий момент перебігу з'їзду УККА. Добре знані в українській громаді США, визнанні лідери нашої діаспори Іван Буртик (зліва) та Аскольд Лозинський узгоджують технічні моменти зібрання.

Limber
David @ LifewithoutLimbs.org

Зустріч з чоловіком Ніком Вуйчичем у літаку рейсу Франкфурт – Нью-Йорк стала початком не буденних вражень автора за океаном. Молодий чоловік що має страшні вроджені каліцтва став символом нескореності та завзяття для мільйонів людей в усього світі. Інтернет – адреса Ніка Вуйчича, котру він написав на клаптику паперу в літаку, ротом.

Іншої можливості чоловік у якого з дитинства відсутні руки і ноги просто не має. За довгі години міжконтинентального перельоту Нік потоваришував з німкенею Клаудією.

Надзвичайно приємно було переконатися що українська громада США не обмежується активністю лише старшого покоління. З Павлом Бандерівським (на фото зліва) з Чикаго автор був знайомий ще до перебігу 11-го з'їзду УККА. А ось з Юрієм Симчаком (на світлині справа) познайомився вже на конвенції українців Америки. Молодому чоловікові лише 24 роки він працює продавцем життєвого забезпечення в Українському Народньому Союзі й так само бере активну участь в житті нашої громади на землі Вашингтону.

Серед почесних гостей чергової конвенції УККА був і талановитий кінорежисер, Народний артист України Олесь ЯНЧУК. Знаного продюсера та кіномитця єднає давня та плідна творча дружба з Українським Конгресовим Комітетом Америки. Зокрема, талановитий та історично правдивий художній фільм «Атентат» Олесь Янчук відзняв за сприяння та фінансової підтримки УККА.

Українці Америки ніколи не забудуть страшну трагедію Голодомору 1932-1933 років в країні їх предків. Жалобний транспарант на приміщенні церкви у штаті Нью-Джерсі, де проходив 11-й з'їзд УККА.

В це спершу важко повірити, але наймолодші учасники родинного фольклорного колективу «Коріння» з штату Нью-Джерсі, належать вже до п'ятої генерації українців в США. І незважаючи на це вони не лише майстерно виконують народні пісні, а й добре володіють українською мовою. Для делегатів 11-го з'їзду УККА самодільні артисти виконали низку українських народних творів.

Нотаток світлин з майбутньої книги Фіделя Сухоноса «Від Нью-Йорка до штату самотньої зірки»

Голова РОДУ УККА добродій Іван БУРТИК був одним з тих промоторів, які доклали чимало зусиль для того аби 11-й з'їзд Українського Конгресового Комітету України пройшов якнайуспішніше. На світлині лідер нашої громади у США побіля свого будинку в місті Кліфтон (штат Нью-Джерзі). На превеликий жаль, вже не один рік вдівець пан Іван утримує свою господарку в бездоганному стані. Навіть встигає подбати про невеликий яблуневий сад. А ще чудово готує . Діти й онуки люблять бувати в нього на гостинах у великі свята. Бо переконані смачніших голубців та вареників аніж у тата і дідуся не знайти ніде у світі. Що це так зміг переконатися і автор цих нотатків . Справді кухар добродій Іван просто чудовий!

Родина Ганни та Михайла КОЗІЮПИ належать до «дітей третьої хвилі еміграції». І хоч пересічно їх ровесники не цураються свого українського коріння, але, на жаль, асиміляція невблаганна. Представників їх генерації не так часто зустрінеш в українських організаціях на чужині як з покоління батьків чи з числа новоприбулих (хоч роль, так званої, «четвертої хвилі» в житті української діаспори США особлива тема) . Однак, і Ганна , і Михайло виглядає не підлягають загальним тенденціям діаспорного життя. Їх діти сповна отримали українське виховання, господарем в хаті рідне слово, а ще закоханість у національну культуру та звичаєвість . На світлині Ганна і Михайло побіля тарілки з петриківським розписом, яку привезли до США після однієї з подорожей в Україну.

Нотаток світлин з майбутньої книги Фіделя Сухоноса «Від Нью-Йорка до штату самотньої зірки»

Іларіон ХЕЙЛИК – один з найдавніших та найвідданіших приятелів журналу «Бористен». Минають вже не роки, а десятиріччя, та не меншає завзяття і оптимізм добродія Іларіона, не міліє криниця його жартів та усмішок, не висихає повноводний і стрімкий ручай його любові та відданості Україні. І хоча в останні роки він більше вже перебуває з коханою

дружиною Раїсою на їх мексиканській посілости на острові Ісла Мугерес мені пощастило його застати у американському Ворені. Дивишся на цю добру і водночас сильну людину й стає зрозуміло що козак у доброму гуморі та самопочутті на сто першому році життя – не вигадка. Я глибоко переконаний що не зрадить вкраїнській традиції і загудзонський козак родом з Мишуриноного Рогу що на Січеславщині Іларіон Хейлик!

З родиною Валентини та Віктора БАБАНСЬКИХ з містечка Вотчунг штату Нью-Джерзі автор знайомий вже не один рік. І кожного разу зустрічаючись з цими милими людьми знаходилися нова тема для обговорення. Але найголовнішою з них була і залишається Україна. За гостинним столом у родині Бабанських і на цей раз пригадали рідне для пана Віктора село Бабайківка,

що у Царичанському районі, звідки він ще дитиною, разом з батьками «пішов у світ широкий». На цей раз наше спілкування з добродієм Віктором було особливо насиченим. Адже саме завдяки його приязні та посвяті автор зміг відвідати Техас.

Нотаток світлин з майбутньої книги Фіделя Сухоноса «Від Нью-Йорка до штату самотньої зірки»

національний дух?! Ліна Костенко у страшні роки радянської задухи заявила у спілці письменників: «Я проти введення військ до Чехословаччини. Якщо хоч одна людина проти, це означає, що не всі українські письменники – За!»

Вона устами юного Остапа Буська скаржиться на пасивність позиції людей, проте констатує:

*Щоб так страждать за нього,
Чи вартий цей народ?*

Але ж, але ж, але ж!

Народ не вибирають.

І сам ти – тільки брунька у нього на гіллі.

Для нього і живуть, за нього і вмирають,

Ох, не тому, що він – найкращий на землі!

Гості в залі по-різному реагували на абсолютно голу, без прикрас правду про статус нинішнього українця, про ті авгіві стайні самосвідомості його, які чистити треба радикальними методами! Одні, бачила я, витягували шиї до читців, погоджуючись і приймаючи докори поетеси, інші втягували голови у плечі, взявши частку якоїсь вини на себе, треті сиділи, прикривши долонею очі, чи сльози приховуючи, чи життя перегортаючи...

Громадянська поезія Ліни Костенко очищує. Вкупі з музикою гурту «Мандри», яка будоражить і кличе у пісні «Не спи, моя рідна земля!», очі поетеси з портрету пропікали вистраждалим інструментом власної совісті кожного: чи ти готовий до праці над собою?

Тиша по закінченні вечора свідчила тільки про одне: цілі організаторів, принаймні, було досягнуто.

Коли вийшли всі учасники, і голова ТУМ – пані Боднарук – представила кожного зокрема, було дуже приємно чути, що всі вони мають добру освіту з України, діяльними є і за її межами. Тільки Микита Сафроненко з Дніпропетровська, студент Національного університету «Києво-Могилянська академія», буває тут гостем, проте активним. Ось і сьогодні він – за звукорежисерським пультом разом з помічником Владиславом Марчаком.

Пані Віра також подякувала гостям за участь у цьому літературному вечорі, запросила оглянути книги Ліни Костенко, що пропонувала д-р філософії Анна Голяш, обговорити почуте й побачене за солодким та кавою, що були приготовані членами 101 відділу Союзу Українок Америки (голова – пані Марія Шпитко).

А ми, розходячись, дякували за актуальність теми зібрання, за небайдужість діаспори до своєї землі і країни.

Фото автора.

Єжи ВОЖНІЦЬКИЙ: «Партнерство України і Польщі в наших руках»

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара відвідав президент Фондації ректорів польських університетів Єжи Вожницький.

Під час зустрічі з ректором університету Миколою Поляковим були обговорені питання подальшого розвитку співпраці між ДНУ та вищими навчальними закладами Польщі. Зокрема, йшлося про розширення наукового та академічного обміну, подвійне керівництво магістерськими роботами, захист кандидатських (PhD) дисертацій. Микола Вікторович Поляков наголосив, що дружні і ділові взаємини з університетами Польщі розвиваються з 1994 року. Наразі підписані і реалізуються двосторонні угоди з Університетом ім. Марії Кюрі-Скłodовської (м. Люблін) (з 2003р.), Лодзьким технічним університетом (з 2005р.), Центром екологічних досліджень ПАН м. Ломанькі (з 2006р.), Варшавським університетом (з 2007р.), Вроцлавським університетом (з 2007р.), Гуманітарною академією м. Пультуск (з 2008р.), Краківським педагогічним університетом (з 2010р.). «Протягом останніх років ДНУ відвідали 22 делегації польських університетів. Ректора Люблінського університету ім. Марії Кюрі-Скłodовської пана Мар'яна Харасем'юка обрано почесним доктором ДНУ.

«Сьогодні ми реалізуємо багато цікавих проектів. Зокрема, студенти кафедри образотворчого мистецтва і дизайну щорічно беруть участь в мистецьких пленерах, які влаштовує Люблінський університет, у нас пройшла перша в Україні виставка польського плакату. На факультеті української й іноземної філології та мистецтвознавства плідно працює українсько-польський центр. Наша мета – розширити цю співпрацю», – наголосив Микола Вікторович.

У відповідь професор Вожницький пообіцяв, що на Конференції ректорів академічних шкіл Польщі, яка

об'єднує більше 100 ВНЗ і 15 університетів, обов'язково презентує ДНУ і його потенціальні можливості.

«За ініціативи президентів наших двох країн у Любліні було засновано Польсько-український університет, який мав стати потужним центром із розвитку наукової та академічної співпраці. Зокрема, 15 університетів Польщі можуть присуджувати науковий ступінь PhD, тож здобувачі цього ступеню, як планувалося, могли там навчатися. Сподіваємося, після виборів в Україні ми відновимо роботу за цим проектом, – зазначив пан професор. – Мій персональний досвід свідчить, що міжрядовий діалог на найвищому рівні має обов'язково базуватися на міжособовому спілкуванні громадян обох країн, співпраці між установами, студентському обміні. Я переконаний, що партнерство між Україною і Польщею в наших руках» – наголосив Єжи Вожницький.

Безпосередньо на зустрічі до розгляду Фондації ректорів польських університетів було запропоновано кілька проектів. Так, декан економічного факультету ДНУ професор Сергій Смирнов запропонував спільну участь у реалізації проектів Європейського союзу TEMPUS. На факультеті розроблено кілька проектів, до реалізації яких могли б залучитися вищі економічні школи й університети Польщі.

Декан історичного факультету професор Сергій Світленко запросив представників польських університетів до участі у Міжнародному симпозиумі слов'янських студій, який у травні проходитиме в ДНУ.

Пан Вожницький запевнив присутніх, що усі пропозиції ДНУ будуть представлені ректорам польських університетів і він особисто сприятиме активізації співробітництва між нашими ВНЗ.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

Світлана Іванівна ВАСИЛЬКОВСЬКА, директор Дніпропетровського обласного психолого-медико-педагогічного центру, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист

ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО МЕТОДИЧНОГО ОБЛАСНОГО ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦЕНТРУ У НОВОМУ СТАНДАРТІ ОСВІТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

На Дніпропетровщині системно впроваджується в життя Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. Голова обласної державної адміністрації Олександр Юрійович Вілкул називає освіту базовим кластером, який є ключем до нового етапу розвитку нашої країни.

Гасло усіх освітян області - «Новий Дніпропетровщині – новий стандарт освіти». Ми бачимо нашу область як найпотужніший науковий і освітній центр України та Європи. Дозвольте поділитися з вами внеском Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру у створення нового стандарту освіти Дніпропетровщини.

На сьогоднішній день в Україні працює чотири моделі психолого-медико-педагогічного супроводу в освітніх закладах. Наш центр можна віднести до четвертої моделі, яка не тільки об'єднує центр практичної психології і соціальної роботи з психолого-медико-педагогічною консультацією, але й має корекційно-реабілітаційний підрозділ. Міністерство освіти і науки України саме цю модель вважає найбільш перспективною (Інструктивно-методичні рекомендації щодо діяльності працівників психологічної служби від 19.07.2012 р, №1/9-517).

Кожний з трьох структурних підрозділів складається з окремих відділів, які працюють у тісному взаємозв'язку, що дає підстави називати нашу модель інтеграційною.

Ми добре усвідомлюємо, що наш Центр несхожий за своїми функціями, матеріальною базою, штатним розкладом, обсягом наданих освітніх послуг на традиційну обласну психолого-медико-педагогічну консультацію. Це викликає різні почуття та оцінки освітян: від здивування, захоплення, підтримки до сумнівів, роздратування, або ж цілковитого несприйняття.

Що ж спонукало нас, не дивлячись на об'єктивні та суб'єктивні перешкоди, вперто втілювати у життя СВОЄ бачення організації допомоги дітям з особливими потребами?

Насамперед, це тверде переконання у тому, що тільки комплексна допомога дітям з особливими потребами та їх батькам є ефективним засобом підтримки таких родин у складних життєвих обставинах.

По-друге, команда фахівців Центру, яка за 20 років свого існування відпрацювала ефективні форми між-дисциплінарної взаємодії психологів, корекційних педагогів та лікарів.

По-третє, це підтримка обласного керівництва та колег на місцях.

По-четверте, це досвід іноземних колег.

І, нарешті, сама практика життя, яка всіляко доводила та доводить, що ми на вірному шляху...

А починався цей шлях у 1994 році, коли наша обласна психолого-медико-педагогічна консультація почала працювати на постійно діючій основі. З 1995 року консультація стала структурним підрозділом обласного психолого-медико-педагогічного центру, створеного за наказом головного управління освіти і науки облдержадміністрації та згодою Міністерства освіти і науки України.

Чому вже через рік існування консультації як окремої структурної одиниці ми прийшли до ідеї створення Центру?

Насамперед тому, що перед нами постали питання, які ми не могли вирішити в межах одного діагностичного обстеження. Це:

і необхідність довготривалої діагностики в окремих випадках з метою визначення рівня інтелектуальних, емоційних та комунікативних можливостей дитини,

і надання реальної допомоги дітям та їх батькам, які не мають можливості за різних обставин навчатися в спеціальних навчальних закладах (про інклюзію тоді ще мови не було),

і питання своєчасного виявлення в загальноосвітніх навчальних закладах (дитячих садках та школах) дітей, яким треба надавати спеціалізовану допомогу, виходячи з їх потреб, не покладаючись на випадок, коли батьки або педагоги, доведені до відчаю, самі звертались до нас.

Таким чином, створення навчально-реабілітаційного класу (НРК) стало цілком зрозумілим кроком назустріч потребам часу.

Клас працює в межах Центру з 1995 року і став основою створення корекційно-реабілітаційного підрозділу Центру, до якого в 2003 році приєдналася служба раннього втручання (СРВ). Тривала діагностика в умовах класу спрямована на досконале вивчення дитини, з'ясування її здатності

до навчання, уточнення первинних висновків щодо проблем розвитку дитини.

Сьогодні на цій базі відбувається не лише довготривала діагностика, але й медична, психологічна, педагогічна реабілітація дітей зі складними порушеннями розвитку. Реабілітація відбувається на базі сучасного лікувально-фізичного комплексу, студії ігрової терапії, арт-студії. За цими словами та яскравими слайдами ховається наша багаторічна робота, що спирається на всебічну підтримку облдержадміністрації, громадських організацій, Фонду соціального захисту інвалідів, на досвід роботи в цій сфері фахівців Росії, США, Швеції. Так ми відповідаємо на потреби дітей, які навчаються в цьому класі, запити їх батьків. Окрім того, надається психотерапевтична допомога батькам, здійснюється методична підтримка фахівців спеціальних та загальноосвітніх закладів, що з огляду на інклюзію є сьогодні нагальною потребою.

У випадках, коли батьки стикаються з проблемами розвитку своєї дитини в ранньому віці, ми теж приходимо на допомогу. Служба раннього втручання нашого Центру приймає дітей з проблемами розвитку віком від перших місяців життя до 5 років. Основу складають заняття 2-3 рази на тиждень, тривалістю до 2 годин. Здається, що це і не дуже багато за часом, але головне те, що батьки відчують, що вони не поодинокі зі своїми проблемами, мають реальну допомогу у вихованні та навчанні своєї дитини, мають час для того, щоб усвідомити реальні можливості своєї дитини, визначити її подальший освітній та життєвий маршрути.

Корекційний педагог, арт-педагог, логопед, дитячий психіатр, медичний психолог, спеціаліст з фізичної реабілітації, музичний керівник та батьки стають однією великою родиною для дитини. Вони разом на основі діагностики розробляють та намагаються втілити у життя плани оптимального розвитку кожної дитини та підготовки її до зустрічі з соціумом.

Загальна кількість дітей, які отримали допомогу в корекційно-реабілітаційному підрозділі Центру тільки за останній рік складає 158 осіб. Якщо до їх числа долучати батьків дітей, фахівців спеціальних та загальноосвітніх за-

кладів, які отримують тут безцінний досвід з інклюзивного навчання, то кількість досягає близько 600 осіб на рік.

Наш проєкт «Новий Дніпропетровщина – новий стандарт освіти» передбачає розвиток інклюзивного навчання дітей з особливими потребами. Ми на практиці надаємо рівні можливості для всіх дітей в освіті, створюючи єдиний освітній простір. В області визначено 62 опорних закладу з інклюзивної освіти, куди за рекомендаціями обласної консультації направляються діти з особливими освітніми потребами. З початку цього навчального року в опорні дитячі садки та школи вже направлено 35 дітей для інклюзивного навчання. Це знаходить всебічну підтримку у керівництва області, поступове розуміння у вчителів як загальноосвітніх, так і спеціальних шкіл та пробуджує оптимізм у батьків та дітей з особливими освітніми потребами.

З огляду на розвиток інклюзивної освіти цілком природним стало об'єднання обласної консультації з навчально-методичним центром практичної психології і соціальної роботи. Практичні психологи та соціальні педагоги навчальних закладів області активно співпрацюють як з фахівцями Центру, так і з спеціалістами районно-міських консультацій.

Фахівці Центру практичної психології і соціальної роботи активно залучаються до підвищення професійного та кваліфікаційного рівня практичних психологів і соціальних педагогів, які працюють в закладах освіти і водночас є членами районно-міських консультацій. Лише у 2011-2012 навчальному році 195 спеціалістів підвищили свій кваліфікаційний рівень, понад 2000 практичних психологів та соціальних педагогів стали учасниками обласних навчально-методичних заходів.

Це і психолого-педагогічні семінари, конференції з обміну досвідом, круглі столи, психологічні лабораторії, тренінги. Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу дітей, що мають особливі освітні потреби, вирішують практичні психологи дошкільних уста-

нов, центрів розвитку дитини, спеціальних та загальноосвітніх шкіл. Тематика виступів на цих заходах є ще одним наочним свідченням співробітництва обласного центру практичної психології та консультації.

Інтегрована модель, на нашу думку, дозволяє вдосконалити роботу психолого-медико-педагогічної консультації. Сама філософія інклюзивної освіти виключає будь-яку стигматизацію і дискримінацію дитини з особливими потребами. Сьогодні фахівці центру виконують функції незалежних експертів, основне завдання яких – психолого-педагогічне вивчення дитини та визначення особливостей її освітніх потреб і найкращих умов їх реалізації. За цих обставин підвищується роль та значення районних і міських консультацій, збільшується відповідальність їх працівників, зростає кількість фахівців, що працюють на вивільненій основі. Ми знаходимо розуміння і підтримку в цьому питанні, перш за все, у керівництва області. Якщо в минулому році на постійно діючій основі в 49 районних та міських консультаціях працювало лише 7 осіб, то з вересня цього року їх кількість збільшилась до 20.

Головною метою консультаційних засідань є надання обґрунтованих рекомендацій щодо змісту, форм, методів навчання та здійснення корекційно-розвивальної роботи відповідно до потенційних можливостей кожної дитини. В цій роботі беруть участь практичний і медичний психологи, корекційний педагог, логопед, дитячий лікар-психіатр.

Решта лікарів – офтальмолог, сурдолог, ортопед – залучаються до роботи в разі потреби, виходячи з проблем конкретної дитини. «Момент істини» в консультаційному засіданні можливий лише за умови оптимальної міждисциплінарної взаємодії команди спеціалістів.

За дуже короткий термін необхідно визначити, в чому полягають труднощі навчально-пізнавальної діяльності дитини та запропонувати адекватну програму, форми та умови корекційного навчання дітям з особливими освітніми потребами різних нозологій.

За останні 10 років фахівці обласної консультації вивчили близько 67 тисяч дітей, з них у 2011-2012 навчальному році - понад 7000 дітей, що становить близько 10 відсотків від загальної кількості дітей до 18 років. 70 відсотків складають діти дошкільного віку. Первинно виявлено у минулому навчальному році близько 5000 дітей, що мають особливі освітні потреби. Це становить 75 відсотків від загальної кількості всіх оглянутих дітей.

Виконати такий значний обсяг роботи дозволяє чітка організація діяльності фахівців методичного відділу та інших підрозділів, які координує адміністративна служба. Її головне завдання полягає в тому, щоб створити максимально комфортні умови для дітей та їх батьків, унеможливити довгі очікування, максимально сприяти ефективній роботі діагностичної команди.

На часі – активне впровадження у життя новітніх технологій: он-лайн конференцій, семінарів та нарад, дистанційної діагностики за допомогою мультимедійних комп'ютерних програм, перехід до віртуального архіву тощо.

Новий стандарт освіти передбачає одночасні системні зміни в усіх елементах діяльності будь-якого навчального закладу. Не виключенням став і наш Центр. Проводиться реорганізація системи управління, діяльності всіх структурних підрозділів та служб; переглядаються ціннісні орієнтири, засоби морального та матеріального заохочення працівників, міжособистісні комунікації, що спрямовуються на створення мультидисциплінарної команди. З рештою потребують суттєвих змін всі критерії діяльності закладу.

Інтегрована модель Центру стала зразком для інтеграції 18 з 49 районних та міських консультацій області з відповідними соціально-психологічними службами. Досвід зі створення інтегрованих моделей міст Кривого Рогу, Дніпродзержинська, Орджонікідзе, Нікопольського сільського району та Самарського району міста Дніпропетровська буде представлений сьогодні на секційному засіданні.

Інтегрована модель Центру – результат модернізації нашої установи згідно нового стандарту освіти Дніпропетровщини. Масштаби змін вимагають ініціативи і особистої відповідальності кожного працівника. Тому, головна роль адміністрації Центру була і є у тому, щоб створювати мотиваційні основи творчої діяльності всіх фахівців, чікими зусиллями, власне, і здійснені всі нововведення. І саме це змогло дати ті результати, які ми представляємо на ваш розгляд.

Дозвольте закінчити мій виступ рядками з відомого вірша Ліни Костенко, яка у поетичний засіб допомогла сформулювати наше професійне кредо.

*Життя іде і все без коректур,
І як напишеш, так уже і буде.
Але не бійся прикрого рядка.
Прозріль не бійся, бо вони як ліки.
Не бійся правди, хоч яка гірка,
Не бійся смутків, хоч вони як ріки.
Людині бійся душу ошукать,
Бо в цьому схибиш – то уже навіки.*

ГОУН ОДА.

Шедеври українського кіно у ДНУ

У рамках VIII Всеукраїнського фестивалю екранних мистецтв «Дніпро-сінема» імені Данила Сахненка в гості до клубу творчої молоді ДНУ завітав голова журі фестивалю, секретар Правління Національної спілки кінематографістів України, народний артист України Ярослав Васильович Лупій.

Відкриваючи зустріч, науковий керівник групи аналізу у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді, завідувач кафедри української літератури ДНУ Наталя Петрівна Олійник зазначила: «Сьогодні у нас світла й важлива подія: у нашому університеті – Ярослав Васильович Лупій – людина, відома в усьому кінематографічному світі. Він поставив такі стрічки, як «Любі мої», «В степу під Одесою», «Хліб дитинства мого», «Данило – князь Галицький», «За межами болю», «Бригантина» та інші. Ми раді, що творчі й талановиті люди, представники різних мистецтв охоче ідуть в університет на зустріч зі студентами. Бо наші студенти, як вони говорять, дають справжнє духовне підживлення, і це дуже приємно».

Якими кроками і куди йде наш кінематограф сьогодні? – ці та інші питання неабияк цікавили всіх, хто прийшов на зустріч. Відповідаючи на питання про сучасний стан українського кінематографа, Метр зазначив: у творчих людей в нашій країні сьогодні є безліч цікавих ідей, які, на жаль, так і залишаються на папері. «Можна написати сценарій, який збережеться на віки, навіть якщо він невиданий, але знати кіно вдається лише за наявності певної матеріальної культури, яку можна перенести в реальність. Бо кіно – це дуже реальне мистецтво», – підкреслив пан Ярослав. Він висловив надію, що наступний дніпропетровський фестиваль зможе створити для переможців належні умови, щоб вони і далі змогли плідно працювати: творити на ниві нашої культури, ретельно зберігаючи ту духовну константу, яка завжди відзначала українське кінематографічне мистецтво.

Справді, художнє мислення, овіяне національною поетикою, завжди було сильною стороною вітчизняного кінематографа. Саме у цьому національному корінні, переконаний Ярослав Васильович, і постає сила народу. «Навіть якщо воно спить, воно все одно існує десь глибоко в генах. Відтак усі інститути й університети мають працювати на виявлення цих національних рис», – вважає режисер. Зауважмо, що у ході свого візиту до нашого закладу пан Ярослав з приємністю відвідав музей археології історичного факультету ДНУ та етнографічний кабінет, де ознайомився з історією нашого краю й цікавими експозиціями.

Звернутися до далекого минулого України учасників заходу змусив і представлений для конкурсного перегляду фільм Я. Лупія – історична драма «Данило – князь Галицький» (1987). Сценарій до нього написаний у співавторстві з братом – відомим українським письменником Олесем Лупієм – базується на основі давнього Галицько-Волинського літопису та відкриває маловідомі факти української історії. За словами автора, стрічка містить деякий виховний елемент, адже, перш за все, мала на меті утвердити образ Данила Галицького як великого державотворця, що боровся за краще майбутнє України.

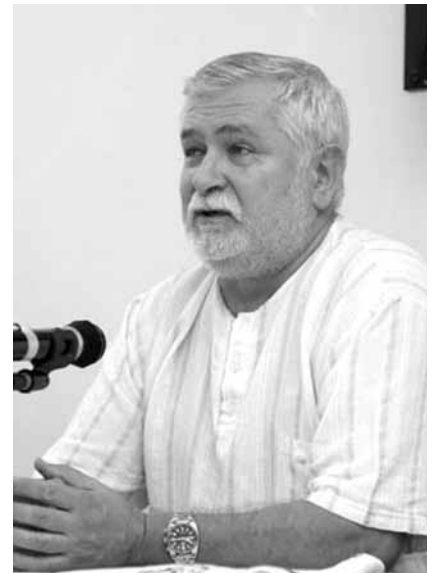
Неймовірна подорож до світу давнини, дійсно, нікого не залишила байдужим. «Побільше б таких фільмів, адже зараз так мало тих, хто знає і цікавиться історією! І хоча історичний жанр, напевно, найскладніший з точки зору кіномистецтва, все ж ми маємо розуміти його надзвичайну важливість для культури народу й особливо для його майбутніх поколінь», – говорять студенти.

«Цей фільм – чудова можливість зануритися у світ і час, в якому ми не народились, – ділитися враженнями студентка факультету систем та засобів масової комунікації Яна Плічко. – Я вдячна Майстру за його працю і талант. Саме на таких роботах ми вчимося не забувати нашу історію», – говорить дівчина.

Також із вуст молодого покоління прозвучала подяка митцю за цікаве й змістовне спілкування. «Справжня культура освіти – це вражаюча зустріч з талановитою, натхненною і відданою своїй праці людиною. Приємно розуміти, що український кінематограф живе і житиме зусиллями таких людей!» – захоплено відзначають студенти. А от один із них, дякуючи пану Ярославу за такий «блокбастер у світовому кінематографі», навіть зізнався: «Ви стали моїм кумиром. Після цього фільму я зрозумів, що таке справжнє кіно. Тепер я теж хочу знімати».

Видатний режисер поділився з аудиторією принципами своєї роботи і життя. Повертаючись до тематики фільму, він наголосив: «Пам'ятаймо: у будь-якому разі війна – це боротьба, це завжди вбивство, і тут не може бути жодного консенсусу. Треба розуміти ці речі і намагатися бачити світ з високої точки зору. Тоді світ відкриється вам і стане зовсім інший».

Я.В. Лупій – видатний український кінорежисер, з 1971 року – режисер Одеської кіностудії художніх фільмів. Ярослав Васильович поставив такі стрічки: «Любі мої» (1975), «В степу під Одесою» (1976), «Ми разом, мам!» (1976), «Хліб дитинства мого» (1979), «Багряні береги» (1979), «Сто радощів, або Книга ве-

ликих відкриттів» (1981), «Данило – князь Галицький» (1987, співавтор сценарію), «За межами болю» (1989, співавтор сценарію), «Люди з номерами» (1991), «Секретний ешелон» (1993), «Бригантина» (2002) та ін.

Заснований у 2004 році з ініціативи Дніпропетровського осередку Національної спілки кінематографістів України, Всеукраїнський фестиваль екранних мистецтв «Дніпро-сінема» носить ім'я одного з фундаторів українського кіно, режисера-оператора Данила Сахненка. Конкурсна програма фестивалю дуже різноманітна – це документальні, науково-популярні, ігрові та анімаційні стрічки, телефільми і телепередачі. Цього року на конкурс відібрано творчі роботи більше 120 авторів із 16 міст України (Києва, Харкова, Херсона, Полтави, Алушти, Одеси, Луцька, Івано-Франківська, Кіровоград та ін.), а також із Росії, Білорусії, Франції, Чехії та США.

У стінах Дніпропетровського національного університету фестиваль екранних мистецтв проходить не вперше. Минулого року для студентів, викладачів та співробітників університету було презентовано фільми режисерів зі Львова, Полтави і Дніпропетровська. Зокрема, були переглянуті фільми про українських митців слова, а саме: «Безсмертя. Доля Валер'яна Поліщука» (ЛДОТРК м. Львова, автор – З. Суходуб), «Соловецькі в'язні з України. Микола Зеров» (Полтавська обласна державна телерадіокомпанія «ЛТАВА», автори – Н. Іванченко, О. Ніколенко, Д. Старіков) та «Розстріляне відродження» (Дніпропетровський міський теле-театр, автори – Н. Огородня, В. Малиш).

А цього року студенти історичного факультету ДНУ стали учасниками театралізованої реконструкції фільму «Запорозька Січ», яка проходила під егідою Національної спілки кінематографістів України у селищі Лоцманська Кам'янка.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

«КОЖНЕ МІСТО МАЄ ПРАВО НА ВЕЛИКУ ЛЮДИНУ»

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара відбулися традиційні читання «До витоків: Павло Загребельний і «місто вишневих обр'їв», присвячені 88-річчю від дня народження Майстра.

Щорічні літературні читання зібрали в іменній аудиторії студентів, викладачів та численних поціновувачів творчості Павла Архиповича – славетного випускника Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, класика української літератури, письменника світового рівня.

Відкриваючи захід, доктор історичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді Валентин Васильович Іваненко високо відзначив результати тієї постійної та плідної діяльності, що проводиться в університеті для збереження і примноження славних традицій. «Мені дуже приємно, що в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара вже стало доброю традицією в перші жовтневі дні вшановувати пам'ять видатного українця ХХ століття, талановитого митця, нашого випускника Павла Загребельного. Павло Архипович – унікальна фігура. Він належить до числа тих видатних вихованців університету, які й до цього часу формують позитивний імідж своєї Альма-матер не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Тож висловлюю щире подяку колегам з кафедри української літератури за їхню велику і, без перебільшення, багатогранну роботу в напрямі всебічного дослідження творчого феномену П. Загребельного. Сподіваюся, що сьогоднішні читання стануть ще одним вагомим кроком на шляху осягнення творчого доробку митця та увічнення історичної пам'яті про цю видатну людину», – сказав Валентин Васильович.

Важливість естафети передачі досвіду попередніх поколінь вихованців ДНУ добре розуміють і нинішні студенти. «Багато років тому Павло Архипович закінчив наш університет, але сьогодні повертається до нас неосяжною планетою під назвою літе-

ратура. І ми вважаємо справою честі залишити для прийдешніх поколінь пам'ять про цю прекрасну планету, вловивши ту мить, коли вона, обертаючись, затрималась у часі і просторі тут, на дніпропетровському обр'їі», – говорять вони.

Справді, з нашим містом пов'язана, мабуть, найкраща і найсвітліша пора життя Павла Загребельного. Адже Дніпропетровськ – не просто місто, де майбутній патріарх української літератури прожив вісім років. Дніпропетровськ для нього став хоча й короткочасним, проте визначальним епізодом життя – навчання, початок роботи, перша стаття в газеті, перше оповідання, перша книжка, кохання, народження дітей... «Навіть коли ти народився не в місті, а десь у глухому селі, відірваному й відрізаному від світу, якесь місто неодмінно має супроводжувати тебе в житті, стати мовби дороговказом, твоїм символом і натхненням. Дніпропетровськ став для мене таким місцем», – скаже пізніше сам письменник.

Так само, як і Дніпропетровський університет – не просто навчальний заклад, який дав Павлові Загребельному вищу освіту. Саме у стінах тоді ще Дніпропетровського державного університету, де він навчався на історико-філологічному факультеті (1946-1951 рр.), відбулося його входження в літературу, окреслилась

його людська і творча неповторність, про яку й сьогодні пам'ятають у нас ті, кому пощастило знати його, учити і вчитися з ним. Саме у нашому університеті Павло Архипович зустрів ту, кого називав «своєю надією і своїм порятунком» – дружину Еллу Михайлівну.

Відтак цьогорічні читання й були тематично спрямовані розповісти про роки, коли П. Загребельний жив і творив у нашому місті. Зокрема, прозвучали епізоди із студентського життя письменника, а також документально підкріплені уривки зі спогадів викладачів і випускників Дніпропетровського національного університету, які працювали та вчилися разом з Павлом Архиповичем. З цікавими доповідями «Павло Загребельний і Дніпропетровськ» та «Семіотика міського простору в творах П. Загребельного» виступили професор і викладач кафедри української літератури Нінель Іванівна Завертлюк та Катерина Олександрівна Корнілова. Творче бачення самотньої постаті Павла Загребельного, підсилене талановитими студентськими поезіями, вражаючою літературно-музичною композицією та змістовною книжковою виставкою – усе це створило неповторну, емоційно насичену духовну ауру, яка об'єднала всіх присутніх.

У кінці зустрічі слово було надано шановному гостю – відповідальному секретарю Дніпропетровської обласної організації Національної спілки письменників України Григорію Миколайовичу Гарченку, який, у свою чергу, поділився з учасниками заходу своїми особистими спогадами і курйозними історіями з життя видатного письменника.

*“Хай б'ється серце пам'яті й любові,
Нехай не згасне творчості політ.
Нема митця, цілуєм його скроні
За цінний вклад в літературний світ”.*

**Вікторія ЯРОВА, студентка
II курсу факультету української
й іноземної філології
та мистецтвознавства,
Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім. О.Гончара.**

Людмила Павлівна ГОЛОВАНЬ, заступник директора ДОМППЦ з питань дефектології, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Спеціальні навчальні заклади для дітей з особливостями психофізичного розвитку реалізують програми початкової, основної та середньої (повної) загальної освіти, складені на основі Державного стандарту спеціальної освіти.

Горизонтальна структура спеціальної освіти в Україні представлена 8-ма типами спеціальних закладів: для дітей з порушеннями слуху, слабочуючих, з порушеннями зору, слабозорих, з тяжкими порушеннями мовлення, з порушеннями опорно-рухового апарату, для розумово відсталих, затримкою психічного розвитку.

Досвід функціонування спеціальних закладів в Україні дозволяє констатувати значні досягнення, що мають ці освітні осередки.

Інклюзія передбачає докорінне реформування існуючої системи спеціальних освітніх закладів. Мова йдеться не про повну відмову від мережі спеціальних шкіл-інтернатів, а про її модернізацію. Спеціальні заклади, не відкидаючи своїх основних функцій, можуть стати своєрідними ресурсними центрами, які здатні забезпечувати спеціальний супровід дітей з особливими потребами в загальноосвітніх закладах, надавати консультації педагогам масових шкіл, бути технічною і навчально-методичною базою для шкіл, які впроваджують інклюзивну практику.

Проте на сьогодні в Канаді, США та європейських країнах накопичено значний досвід залучення дітей з особливими потребами до навчання в *найближчих за місцем проживання загальноосвітніх навчальних закладах*. Визнано, що діти в таких умовах краще адаптуються до навколишнього середовища, оволодівають соціальними навичками, почуваються більш самостійними, потрібними в суспільстві.

Як проміжний етап розвитку інклюзивної системи освіти можна вважати процес інтеграції.

Інтеграція – зусилля, спрямовані на ввєдження дітей з особливими освітніми потребами в загальний освітній простір.

Є кілька типів інтеграції:

соціальна – діти з особливими потребами можуть брати участь у позакласній діяльності разом з іншими дітьми (харчування, ігри, екскурсії тощо) як у дошкільних, так і в загальноосвітніх навчальних закладах, однак, вони не навчаються разом;

функціональна – діти з особливими потребами та їхні однолітки навчаються в одній класі (при частковій інтеграції діти з особливими потребами навчаються в окремому спецкласі або відділенні школи та відвідують лише окремі загальноосвітні заходи; при повній інтеграції такі діти проводять весь час у загальноосвітніх класах);

зворотна – «здорові» діти відвідують спецшколу;

спонтанна або неконтрольована – діти з особливими потребами відвідують загальноосвітні класи без отримання додаткової спеціальної підтримки (існують підстави вважати, що у багатьох країнах чимало таких дітей залишається навчатися на повторний рік).

Останнім часом поняття «інтеграція» замінюється терміном «інклюзія», який має дещо ширший контекст: інтеграція відображає спробу залучити учнів з особливими потребами до загальноосвітніх шкіл, а інклюзія передбачає пристосування шкіл, їх загальної освітньої філософії до потреб усіх учнів. Інклюзія потребує змін на всіх рівнях освіти, оскільки це особлива система навчання, яка охоплює весь різноманітний контингент учнів і диференціює

освітній процес, зважаючи на потреби дітей усіх груп та категорій.

Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в шкільному середовищі та поза його межами. Інклюзивна освіта є підходом, який допомагає адаптувати освітню програму та навчальне середовище до потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями.

При визначенні сутності інклюзії, важливо звернути увагу на чотири елементи, які ілюструють її характерні особливості.

Інклюзія – це процес. Важливо зазначити, що інклюзія має розглядатись як постійний пошук ефективніших шляхів задоволення індивідуальних потреб усіх дітей. У цьому випадку відмінності розглядаються як позитивне явище, яке стимулює навчання дітей та дорослих.

Інклюзія пов'язана з визначенням перешкод та їх подоланням. Відповідно, вона включає проведення комплексної оцінки, збір інформації з різноманітних джерел для розробки індивідуального плану розвитку та реалізації його на практиці.

Інклюзія передбачає присутність, участь та досягнення. «Присутність» в цьому контексті розглядається як надання можливості навчатися в загальноосвітньому навчальному закладі та пристосування, необхідні для цього; «участь» розглядається як позитивний досвід, який набуває учень у процесі навчання, та врахування ставлення учня до самого себе в цьому процесі; «досягнення» розглядається як комплексний результат навчання упродовж навчального року, а не лише результати тестів та екзаменів.

Інклюзія передбачає певний наголос на ті групи учнів, які підлягають «ризикові» виключення або обмеження в навчанні. Це визначає моральну відповідальність перед такими «групами ризику» та гарантування їм можливості участі в освітньому процесі.

Таким чином, *інклюзивне навчання* – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям із особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей із особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізація та інтеграція в суспільство, залучення сім'ї до участі в навчально-виховному процесі.

Основними завданнями інклюзивного навчання є:

здобуття дітьми з особливими освітніми потребами освіти відповідного рівня в середовищі здорових однолітків відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти;

забезпечення різноманітного розвитку дітей, реалізація їх здібностей;

створення освітньо-корекційного середовища для задоволення освітніх потреб учнів із особливостями психофізичного розвитку;

створення позитивного мікроклімату в загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивним навчанням, формування активного міжособистісного спілкування дітей із особливими освітніми потребами з іншими учнями;

забезпечення диференційованого психолого-педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами;

надання консультативної допомоги сім'ям, які виховують дітей із особливими освітніми потребами, залучення батьків до розроблення

Що таке «інклюзивна освіта»?

Ідеї інклюзивної освіти, які з року в рік дедалі ширше обговорюють вітчизняні науковці і практики, є закономірними етапами в розвитку освітніх систем і наразі впроваджуються в багатьох країнах світу, зокрема й у країнах пострадянського простору. Україна підходить до цього етапу еволюційним, а не революційним шляхом. Безумовно, ці процеси пов'язані насамперед зі зміною суспільної думки, пересмисленням ставлення суспільства і держави до людей з обмеженими можливостями здоров'я, визнанням їхніх прав на здобуття належної освіти на рівні з усіма іншими громадянами.

І сьогодні, і ще завтра паралельно існують спеціальні і масові загальноосвітні заклади, а також школи, які впроваджують у практику інклюзивні підходи. Однак важливо, щоб такі підходи були виваженими, фахово перевіреніми та вміло застосованими, щоб освіта дітей із порушеннями психофізичного розвитку була справді ефективною і якісною.

Реформа освіти в Україні покликала до життя й реформу в спеціальній освіті дітей з особливими потребами. У нашому суспільстві є різні категорії учнів та вихованців, певна частина з яких має проблеми, пов'язані зі здоров'ям та розвитком. На жаль, сьогодні спостерігається тенденція до зростання кількості дітей, які потребують соціальної адаптації, корекційно-реабілітаційної допомоги.

Система спеціальної освіти в Україні має вертикально-горизонтальну структуру. Вертикальна структура базується на вікових особливостях учнів та рівнях загальноосвітніх програм. Горизонтальна структура враховує психофізичний розвиток дитини, особливості її пізнавальної діяльності і характер порушення.

Вертикальна структура визначається віковими періодами:

- раннього дитинства (від 0 до 3 років);
- дошкільний період (з 3 до 6-7 років);
- період шкільного та професійного навчання (з 6-7 до 16-21 років).

У період від 0 до 3 років (раннє дитинство) діти перебувають на домашньому утриманні, у дитячих дошкільних закладах, діти-сироти – у будинках дитини. Спеціальну допомогу діти з порушеннями психофізичного розвитку можуть одержувати в центрах раннього втручання, центрах реабілітації, психолого-медико-педагогічних центрах та спеціальних дошкільних закладах. Для дітей дошкільного віку з особливостями психофізичного розвитку функціонують: спеціальні дитячі дошкільні заклади, дитячі навчальні заклади компенсуючого типу, спеціальні групи при дошкільних навчальних закладах комбінованого типу, дошкільні групи при спеціальних школах, реабілітаційні центри.

Основними державними освітніми закладами для дітей з особливостями психофізичного розвитку шкільного віку є: спеціальні загальноосвітні школи-інтернати, навчально-реабілітаційні центри та спеціальні класи при цих закладах.

індивідуальних планів та програм навчання.

Переваги інклюзивної форми навчання

1. Для дітей з особливими освітніми потребами:

- завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей;
- однолітки відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами;
- оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально;
- навчання здійснюється з орієнтацією на сильні риси, здібності та інтереси дітей;
- діти мають можливість для налагодження дружніх стосунків зі здоровими однолітками та участі в громадському житті.

2. Для інших дітей:

- діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей;
- діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них;
- діти вчаться співробітництва;
- діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим.

3. Для педагогів та фахівців:

- учителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів;
- учителі оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності;
- спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей цілісніше, а також вчаться дивитися на життєві ситуації очима дітей.

Основні принципи інклюзивного навчання полягають у тому, що:

- усі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, незважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- навчальні заклади мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів узгодженням різних видів і темпів навчання;
- освітні заклади повинні забезпечувати якісну освіту для всіх, розробляючи відповідні навчальні плани, вживаючи організаційні заходи, розробляючи стратегії викладання, використовуючи ресурси і партнерські зв'язки зі своїми громадянами;
- діти з особливими освітніми потребами мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їм у навчальному процесі;
- інклюзивні форми навчання – найефективніший засіб, який гарантує солідарність, співучасть, взаємодопомогу, розуміння між дітьми з особливими потребами та їхніми ровесниками.

Фактори реалізації інклюзивного навчання:

1. Адаптація середовища.
2. Створення команди.
3. Співпраця з батьками.
4. Створення позитивної атмосфери в шкільному середовищі.

Навчальні заклади з інклюзивною формою навчання мають вирішувати такі завдання: – створення єдиного психологічного комфортного освітнього середовища для дітей, які мають різні стартові можливості:

- забезпечення діагностування ефективності процесів корекції, адаптації та соціалізації дітей з особливостями розвитку на етапі шкільного навчання;
- організація системи ефективного психолого-педагогічного супроводу процесу інклюзивного навчання через взаємодію діагностико-консультативних, корекційно-розвиткових, лікувально-профілактичних, соціально-трудо-вих напрямів діяльності;
- компенсація недоліків дошкільного розвитку;
- подолання негативних особливостей емоційно-особистісної сфери через включення дітей в успішну діяльність;

– поступове підвищення мотивації дитини, спираючись на її особисту зацікавленість і через усвідомлене ставлення до позитивної діяльності;

- охорона та зміцнення фізичного й нервово-психічного здоров'я дітей;
- соціально-трудова адаптація школярів з особливими освітніми потребами;
- зміна суспільної свідомості щодо дітей з особливостями в розвитку.

Умови ефективного функціонування закладів інклюзивної освіти:

- раннє виявлення проблем у розвитку дитини та започаткування корекційної роботи;
- правильне здійснення психолого-педагогічного вивчення дитини та наявність об'єктивних можливостей розвитку дитини (за даними психолого-медико-педагогічної консультації);
- психологічна готовність дитини та її батьків до навчання спільно зі здоровими однолітками;
- готовність педколективу загальноосвітнього навчального закладу до роботи в умовах інклюзивного навчання зокрема, наявність спеціальної підготовки;
- надання дитині кваліфікованої корекційної допомоги;
- готовність батьків надати реальну допомогу дитині у процесі її навчання;
- створення відповідних побутових умов;
- забезпечення навчально-виховного процесу необхідними технічними засобами.

Напрями психологічного супроводу інклюзивного навчання:

1. Інформаційно-роз'яснювальна робота з педагогами і батьками.
2. Психологічне консультування батьків.
3. Психопрофілактична та психокорекційна допомога дитині.
4. Створення соціально-психологічного середовища через спеціальну підготовку педагога та учнів конкретного класу.

Розробка індивідуального навчального плану (ІНП)

Індивідуальний навчальний план (ІНП) – це один з найважливіших інструментів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Індивідуальний навчальний план – це формальний документ, який містить детальну інформацію про дитину і послуги, які вона має отримувати. Він розробляється командою педагогів і фахівців та об'єднує їхні зусилля з метою розробки комплексної програми роботи з дитиною і, водночас, визначає, які саме послуги надаватиме кожний фахівець. Батьки є активними учасниками розробки індивідуального навчального плану, оскільки вони знають своїх дітей краще за інших.

Створенню індивідуального навчального плану для дитини з особливими освітніми потребами передують певний період оцінки, що дає змогу виявити особливості: поведінки, навчальних пріоритетів, конкретних вмінь, а також загального рівня розвитку учня. Ця інформація дає вчителю змогу відповідним чином побудувати навчальний процес, задовольнити потреби дітей і сприяти їхньому всебічному розвитку. Також слід проводити формальну оцінку дітей з використанням спеціальних методик, до якої мають бути залучені батьки і фахівці. Під оцінку слід розуміти процес збирання всебічної інформації про дитину, яка потім використовується для визначення сильних якостей учня та сфер, де він відстає. Процес оцінки має на меті визначення поточного рівня розвитку дитини, що дає змогу розробити відповідні навчальні плани та заходи. Процес оцінки учнів з особливими потребами має бути комплексним, спрямованим і більш точним, аніж процес оцінки дітей з типовим рівнем розвитку. Комплексність необхідна для того, аби найточніше визначити можливості дитини і всі сфери, де вона потребує допомоги.

До оцінки цього процесу слід залучати фахівців з кількох дисциплін. Це має бути безперервний, колективний процес систематичних спостережень та аналізу. Результати, отримані під час лише одного спостереження

тільки одним фахівцем, не можуть вважатися достовірними.

Для створення ефективного індивідуального навчального плану потрібні спільні дії вчителів, батьків і фахівців. Слід запевнити батьків, що під час проведення оцінки дитини, аналізу результатів робіт увага звертатиметься на сильні якості учня; що це процес збирання інформації, яка допоможе вчителям і фахівцям працювати на користь дитини; що це засіб для розробки індивідуального плану, який повністю відповідатиме потребам дитини.

Інформацію про дитину можна одержати з різних джерел – від батьків, дорослих (включаючи тих, з ким дитина живе), від самої дитини, від фахівців, які з нею працюють та інших. Фахівці можуть допомогти точніше визначити рівень розвитку та потреби дитини. Суттєво допомогти під час оцінки дитини можуть спеціалісти (логопеди, сурдопедагоги, тифлопедагоги, медики, психологи та ін.). Після завершення процесу оцінки всі, хто брав у ньому участь (вчителі, фахівці), аналізують результати.

Отримавши результати комплексної оцінки, необхідно перейти до розробки індивідуального навчального плану.

Функції керівника навчального закладу щодо розробки та реалізації ІНП:

Формування команди для розробки ІНП; залучення педагогів, фахівців (на початковому етапі вивчення дитини та визначення напрямів діяльності до складу команди входять лише педагоги та фахівці) та батьків (вони приєднуються до педагогів і фахівців на етапі представлення ІНП до розгляду);

Визначення (спільно з членами команди) необхідних консультацій з позашкільними фахівцями, яких слід залучити;

Визначення (спільно з членами команди) необхідних технічних адаптацій (наприклад, адаптація туалетних приміщень);

Визначення і внесення змін до розкладу, навчального плану;

Створення умов для проведення зустрічей членів команди;

Контроль над розробкою та виконанням ІНП;

Консолідація зусиль для усвідомлення членами команди проблем і потреб учня в комплексі, а не лише під кутом зору кожного окремого фахівця;

Забезпечення проведення зустрічей із членами команди для обговорення прогресу дитини, доручення керівникові команди щодо проведення цих зустрічей (керівник також може надсилати батькам письмовий звіт).

Для цілкового узгодження ІНП може знадобитися низка зустрічей членів команди.

Індивідуальна-корекційно-розвиваюча програма (далі ІКРП) може розроблюватися, як для дітей зі складними порушеннями, так і для дітей, навчання яких за типовою програмою (будь то школа, або садок) недостатньо ефективне в силу інших стартових можливостей або темпів психічного розвитку. ІКРП може включати як всі розділи програми виховання та навчання, так і окремі розділи з яких у дитини, виявлені значні відставання або випередження.

Найчастіше виникає необхідність розробки ІКРП для дітей зі складними порушеннями, які мають крім зниження слуху, затримку психічного розвитку, ДЦП, тяжкі порушення зору та інші проблеми в розвитку.

Психолого-педагогічне вивчення дитини в ранньому віці та відповідна абілітаційно-корекційна допомога у формі психолого-медико-педагогічного супроводу дозволяє запобігти ускладненню проблем подальшого розвитку дитини, уникнути вторинних деприваційних змін у формуванні зорової, слухової, мовленнєвої та інших систем організму та особистості в цілому. В службі раннього втручання при Дніпропетровському обласному методичному психолого-медико-педагогічному центрі (далі ДОМППЦ) цьому питанню приділяється особлива увага при розробці абілітаційних планів на кожну дитину.

Основні риси та вміння, які необхідні педагогу для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами:

- готовність до співпраці;
- емпатія;
- містечтво швидко приймати рішення;
- відчуття ситуації;
- повага до інших;
- креативність мислення;
- гнучкість поведінки;
- упевненість у собі;
- уміння спілкуватись;
- ініціативність;
- здатність передбачити ситуацію;
- здатність побачити і виділити головне;
- наполегливість тощо.

Основні принципи, що забезпечують результативність роботи з дітьми з особливими потребами, можуть бути такими:

Добррозичливо ставитись до дитини з особливими освітніми потребами, прогнозувати й створювати для неї ситуацію успіху.

Ураховувати індивідуальні здібності та стан здоров'я дитини.

Створювати безпечне середовище, матеріал викладати невеликими частинами й коригувати його відповідно до сприйняття дитини.

Обов'язково в структуру заняття вводити психологічне налаштування, фізкультхвилинки, логопедичні розминки, релаксаційні вправи.

Налагоджувати і встановлювати партнерські стосунки з родинами дітей, залучати їх до активної участі у педагогічному процесі.

Якщо в класі є діти з порушеннями зору

До цієї групи належать сліпі та слабозорі (люди зі зниженим зором). Сліпими вважаються особи, у яких повністю відсутні зорові відчуття або ж ті, котрі мають лише незначну частку світловідчуттів (гострота зору до 0,004). Слабозорими - ті, хто має значне зниження зору (в межах від 0,05 до 0,2 при використанні коригуючих окулярів).

Учитель інклюзивного класу, в якому навчаються діти із порушеннями зору повинен: знати ступінь порушення зору дитини, уявляти його індивідуальні можливості та потреби;

підтримувати тісний контакт із практичним психологом, тифлопедагогом і батьками дитини;

здійснювати на всіх заняттях роботу з навчання орієнтування в просторі; використовувати всі збережені та порушені аналізатори;

продумати, де посадити такого учня (слабозору дитину - на першу парту в середньому ряді, тотально сліпа дитина може працювати за будь-якою партою);

якщо пропонувані корекційні та психотерапевтичні заходи не дають результатів, треба ставити питання перед адміністрацією школи про доцільність перебування дитини з порушеннями зору в інклюзивному класі.

Кілька порад вчителів:

Через кожні 10-15 хвилин учень має 1-2 хвилини перепочити, роблячи спеціальні вправи.

Освітлення робочого місця учня має бути не менше 75-100 кд/м².

Приберіть усі перешкоди на шляху до робочого місця учня.

В унаочненнях доцільно збільшити шрифт, фон зробити не білим, а світло-жовтим чи світло-зеленим.

Пишучи на класній дошці, намагайтеся розташовувати матеріал так, щоб в учня він не зливався в суцільну лінію. З'ясуйте, написи яким кольором крейди учень бачить краще.

Давайте можливість учням підійти до дошки чи унаочнення, щоб краще роздивитися написане.

Озвучуйте все, що пишете.

Намагайтеся все, що пишете на дошці, продублювати роздатковим матеріалом.

Зверніть увагу на якість роздаткового матеріалу: має бути матовий, а не глянцева папір, шрифт великим і контрастним.

Учневі з порушеннями зору потрібно більше часу на виконання вправ, читання тексту.

Не переобтяжуйте учня читанням великих текстів під час самостійного опрацювання ма-

теріалу, краще поясніть ще раз усно, переконайтеся, що він все зрозумів.

З таких предметів як література, історія, географія, тощо можна використовувати аудіозаписи. Такі організації як УТОС мають аудіо бібліотеки літературних творів та інших навчальних матеріалів, якими вчитель може скористатися для індивідуалізації занять зі слабозорими учнями.

Доцільно переглянути вимоги до письмових робіт. Іноді слабозорому учневі необхідно писати з використанням трафарету, щоб правильно розташувати текст на сторінці та дотримуватися рядків.

Частіше перевіряйте розуміння учнем матеріалу, який подається на уроці.

Стежте за постоюю учня, водночас, не обмежуйте його, коли він надто близько підносить тексти до очей.

Дитина може погано бачити вираз вашого обличчя і не розуміти, що ви звертаєтесь саме до неї. Краще підійти до учня, і торкаючись його, звернутися на ім'я.

Не робіть зайвих рухів і не затуляйте учневі джерело світла, не використовуйте невербальні засоби спілкування (кивання головою, рухи рук тощо).

В класі виділіть спеціальну шафу для зберігання книжок, підручників, рельєфних дидактичних матеріалів, оптичних пристроїв, Брайлівського приладу тощо.

Організуйте спеціальний куточок тифлопедагогіки, де мають бути необхідні матеріали для вивчення шрифту Брайля, аудіообладнання для прослуховування у бібліотеці озвучених книжок, спеціальні підручники, книжки, рельєфно-графічні посібники з предметів, що вивчаються, і для проведення корекційних занять з орієнтування, розвитку зору, дотику тощо.

Дитина із залишковим зором або слабкозорою може користуватись спеціальними адаптивними пристроями.

Оптичні корекційні пристрої:

- окуляри зі спеціальними пристосуваннями;

- окуляри-біфокалі, призми;

- контактні лінзи;

- затемнені або темні контактні лінзи для дітей зі світлобоязню;

- телескопи, що кріпляться до руки або до скла окулярів;

- телескопічні окуляри для розглядання об'єктів на відстані;

- телевізійний збільшувач тексту.

Неоптичні пристрої:

- фломастери чорного кольору зі змінною шириною стержнів, що дає змогу робити чіткі, контрастні записи;

- кольорові маркери (для виділення найважливішого в записях).

Адаптивні пристосування:

плосковидруковані книжки з великим шрифтом;

чітко розлізаний папір;

диктофон, магнітофон;

пристрої для використання комп'ютера;

прилад Брайля (дошка і грифель);

вимірювальні прилади (лінійки, транспортири) для сприймання на дотик і зором.

Якщо в класі є діти з порушенням слуху (глухі, слабочуючі).

Для дітей загальноосвітнього класу до спільного навчання з дітьми з порушеннями слуху рекомендуємо:

проведення бесід з дітьми й батьками про незвичайність нових учнів;

організацію спільних ігор під час перерв і після уроків;

організацію спільної діяльності на уроці, після уроків;

організацію взаємодопомоги дітям з порушеннями слуху;

частіше заохочувати таких дітей за позитивні вчинки, види діяльності;

відмову від покарань дітей, зауважень у некоректній формі.

Учитель повинен:

застосовувати індивідуальний план навчання щодо засвоєння тих, тем, які викли-

кають утруднення в оволодінні навчальним матеріалом;

залучати батьків до закріплення нового матеріалу в домашніх умовах;

у корекційній роботі максимально використовувати випереджальний метод навчання;

частіше заохочувати дитину за позитивні відповіді;

не оцінювати незадовільно самостійні усні й письмові відповіді;

вимагати від батьків постійного носіння дитиною двох слухових апаратів.

Кілька порад вчителів:

Навчіться перевіряти справність слухового апарату дитини.

Ознайомтеся зі спеціальними технічними засобами, які сприятимуть ефективності навчального процесу. Доцільно, аби навчальний заклад придбав необхідну апаратуру.

Учень має сидіти достатньо близько, добре бачити вчителя, однокласників та унаочнення. Він має чітко бачити артикуляційний апарат усіх учасників уроку.

Використовуйте якомога більше унаочнень.

Стежте за тим, щоб учень отримував інформацію в повному обсязі. Звукову інформацію необхідно підкріплювати та дублювати зоровим сприйняттям тексту, таблиць, опорних схем тощо.

Починаючи розмову, приверніть увагу учня: назвіть його на ім'я чи торкніться його руки. Звертаючись і розмовляючи з учнем, дивіться на нього, щоб він міг бачити усі ваші рухи (артикуляцію, вираз обличчя, жести, мову тіла).

Перед тим, як розпочати повідомлення нового матеріалу, інструкції щодо виконання завдання тощо, переконайтеся, що учень дивиться на вас і слухає.

Не затуляйте обличчя руками, не говоріть обернувшись до учня спиною. Якщо необхідно - зробіть запис на дошці, а потім, повернувшись обличчям до класу, повторіть написане та прокоментуйте.

Говоріть достатньо гучно (але не надто - це спотворює слова), в нормальному темпі, не перебільшуючи артикуляцію, рухи губами.

Час від часу переконайтеся, що учень вас розуміє. Не вважайтеся неадекватним запитати його про це. Якщо учень просить щось повторити, спробуйте перефразувати повідомлення, вживаючи короткі прості речення.

Якщо ви не зрозуміли відповідь учня, просіть його повторити ще раз чи написати те, що він хотів повідомити.

Якщо ви повідомляєте складний матеріал, що містить терміни, формули, дати, прізвища, географічні назви, доцільно надати його учневі в письмовій формі. Використовуйте роздатковий матеріал, що найповніше передає зміст уроку.

Переконайтеся, що всі слова в тексті зрозумілі. По можливості спрощуйте текст.

Ініціюйте мовленнєве спілкування учня. Не перебивайте його, дайте можливість висловити думку.

Під час навчання дитини команда фахівців класу (психолог, логопед, учитель-дефектолог) здійснюють психолого-педагогічне вивчення утруднень у навчанні з базових предметів: української мови, читання, математики з наступним обговоренням результатів. Усі дані про дитину, її успіхи і невдачі в навчанні заносять у психолого-педагогічну карту супроводу.

Дніпропетровський обласний методичний психолого-медико-педагогічний центр у контексті модернізації освітньої галузі.

За останні роки напрямки діяльності центру значно розширилися. Відтепер центр є методичною установою системи освіти, що здійснює консультативну, методичну, психолого-педагогічну, абілітаційно-корекційно-реабілітаційну, аналітичну, прогностичну, профілактичну, просвітницьку діяльність.

Послуги, пропоновані центром, характеризуються високою якістю методів роботи та забезпечують цілісність, комплексність, гаран-

тування дітям нормалізації їх життя і зменшення негативного впливу їх функціональних обмежень, безпечність застосування психодіагностичних засобів та рекомендацій для соціально-правового статусу кожної дитини.

Якість послуг здійснюється високопрофесійною міждисциплінарною командою фахівців центру.

Очевидно, що прихід у загальноосвітню школу дітей з особливими освітніми потребами підвищує значущість психолого-педагогічного супроводу. Важливою умовою являється посилення спільної діяльності ПМПК зі шкільними психолого-медико-педагогічними комісіями (консилиумами), які функціонують в освітніх закладах для спостереження динаміки навчання і розвитку дітей та вчасного фахового втручання у цей процес.

Направлення роботи ШМПК/консилиумів щодо виявлення особливостей психофізичного розвитку кожної дитини забезпечує правильну організацію індивідуальної, освітньої, корекційної роботи на диференційній основі, попереджує можливості ускладнення розвитку дітей з особливими потребами. За результатами вивчення особливих потреб кожної дитини на психолого-педагогічних консилиумах визначаються напрямки індивідуальних навчальних планів чи програм розвитку дітей.

Роль ДОМППЦ в умовах інклюзії

Освіта дітей з особливими потребами передбачає включення таких дітей у загальну діяльність спільно з іншими дітьми, починаючи з дошкільного віку.

На Дніпропетровщині запроваджується система інклюзивного та інтегрованого навчання дітей з особливими освітніми потребами. В м. Дніпропетровську, м. Кривому Розі, м. Дніпродзержинську, м. Орджонікідзе було проведено моніторинг стану інклюзивної освіти та визначено експериментальні навчальні заклади для впровадження інклюзивного навчання.

Так, на сьогодні в області до 16 (з яких 1 інклюзивна група) дошкільних та шкільних навчальних закладів включено 63 дитини різних нозологічних груп; функціонує 110 класів інтенсивної педагогічної корекції; 4 спеціальні класи при ЗОШ; діють 7 багатопрофільних інтеграційних закладів.

Фахівцями ДОМППЦ питання впровадження інклюзивної освіти висвітлювались на семінарі-нараді із завідуючими районно-міськими ПМПК (січень 2011 р.); на засіданні «круглого столу» головного управління освіти та науки Дніпропетровської облдержадміністрації (березень 2011 р.) на науково-практичній конференції (грудень 2011 р.).

Проблеми впровадження інклюзивної освіти на Дніпропетровщині

Досвід роботи щодо упровадження інклюзивної освіти осіб з особливими потребами в регіоні спонукає до виділення таких проблем, як:

- наявність стихійної інтеграції;
- неповне забезпечення нормативно-правових та організаційно-фінансових умов для запровадження інклюзивного навчання в містах та районах області;
- відсутність нормативних актів МОН щодо внесення змін до штатних розкладів навчальних закладів у зв'язку з уведенням до класифікатора професій нових спеціальностей (зокрема асистента вчителя);
- забезпечення архітектурної доступності та пристосування навчальних приміщень до потреб осіб з обмеженими можливостями здоров'я;
- вирішення питання організації підвезення учнів з обмеженими можливостями здоров'я до навчальних закладів і додому спеціально обладнаними автобусами у супроводі відповідного персоналу;
- забезпечення інклюзивних закладів освіти спеціальною навчально-методичною літературою (програмами, підручниками, посібниками) з урахуванням контингенту дітей;
- психологічна неготовність педагогічних

колективів, батьків здорових дітей, самих учнів прийняти у своє оточення дитину з проблемами розвитку.

Шляхи вирішення проблем в регіоні

Забезпечення порядку включення дитини з особливостями психофізичного розвитку до інклюзивного закладу, а саме:

- проходження комплексного обстеження в умовах психолого-медико-педагогічної консультації (ПМПК);
- висновки та рекомендації ПМПК фіксуються у витягу з протоколу засідання ПМПК і передаються до школи (садка);
- рекомендації ПМПК, в яких зазначено, якої допомоги потребує дитина та на яку програму варто орієнтуватися під час складання індивідуального навчального плану, розглядаються і враховуються членами команди закладу;

ПМПК проводить повторне та контрольне обстеження дітей, які навчаються на інклюзивній основі, з таких питань:

- освітній стандарт;
- динаміка розвитку;
- ефективність взаємодії учасників інтегрованого простору;
- здійснення системи ефективного психолого-педагогічного супроводу процесу інклюзивного навчання через взаємодію діагностично-консультативних, корекційно-розвиткових, лікувальних, профілактичних, соціально-трудових видів діяльності ПМПК та шкільних ПМПК;

- виділення ресурсів на організацію інклюзивної освіти (кадри, спеціальне корекційне оснащення, транспорт, пристосування приміщень освітніх закладів); передбачення відповідних нормативів фінансування витрат, пов'язаних з навчанням дітей з інвалідністю; уведення до штатного розкладу навчальних закладів з інклюзивним та інтегрованим навчанням додаткових посад педагогічних працівників (вчителя-дефектолога, вчителя-логопеда та їхніх асистентів, соціального працівника для роботи з дітьми з інвалідністю); забезпечення взаємодії для впровадження інклюзивного навчання між усіма залученими інституціями;

- організацію вивчення та узагальнення найкращого досвіду педагогічних колективів загальноосвітніх закладів області, які реалізують ідеї інклюзивної освіти;

- організацію дистанційного навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я як варіативної форми в системі неперервної освіти;

- розвиток мережі дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, які впроваджують принципи інклюзивної освіти;

- спільно з ГУОН створення в освітньому окрузі кожного міста, району інклюзивного навчального закладу, які нададі реалізували б консультативну та методичну допомогу керівним та педагогічним кадрам ДНЗ та ЗНЗ з питань інклюзивної освіти;

- спільно з ГУОН визначення опорних спеціальних закладів освіти (шкіл-інтернатів, ДНЗ, ПТНЗ, ВНЗ), які будуть центрами консультування з питань надання практичної та методичної допомоги педагогам загальноосвітніх навчальних закладів у роботі з

дітьми з обмеженими можливостями здоров'я.

Отже, реалізація ідеї інклюзивної освіти, як однієї з провідних тенденцій сучасного етапу розвитку національної системи освіти, жодною мірою не означає згортання існуючої диференційованої системи спеціальної освіти. Ефективне інтегрування можливе лише за умов постійного удосконалення систем загальної і спеціальної освіти.

Широке запровадження інклюзивної освіти має здійснюватися поступово, у міру підготовки кваліфікованих кадрів і зміни ставлення суспільства до дітей означеної категорії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Бочковський В., Казмірук О., Робота з дітьми з особливими освітніми потребами // Київ// Психолог №25, 2011.

Засенко В.В., Софій Н.З. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні // Київ// Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2007.

Ілляшенко Т. Як допомогти дітям з особливими освітніми потребами у ЗОШ // Київ // Психолог №37, жовтень, 2009.

Колупасва Ф.Ф. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи // Київ// Самміт-Книга, 2009.

Колупасва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання // Київ// Атопол, 2011.

Малафеев Н.Н., Шматко Н.Д. Базовые модели интегрированного обучения // Москва// Дефектология №1, 2008.

Обухівська А.Г., Ілляшенко Т.Д. З досвіду роботи психолого-медико-педагогічних консультацій України // Кам'янець-Подільський// 2008.

Піногіна К.О. Про організацію впровадження інклюзивної освіти в навчально-виховний процес: психологічний аспект: інструктивно-методичний лист// Миколаїв// ОІППО, 2011.

Прочаева М., Люситенко О. Первые шаги к толерантности // Москва// Школьный психолог № 20, октябрь, 2009.

Решетникова О. Школа для всех // Москва// Школьный психолог №20, октябрь, 2009.

Савченко О.О., Кукурза Г.В., Швалб Ю.М., Луценко Т.М., Крижанівський В.С. Як організувати інноваційні соціальні послуги для дітей з особливими потребами (рання інтеграція та інклюзивне навчання) // Київ// ЛДЛ, 2007.

Ямбург Е.А. Школа для всех // Москва// Воспитание и обучение с нарушениями развития №3, 2004.

Уманець Г.И., Кулеш В.О., Кобзар О.В. Інклюзивна освіта: особливий дитини – особлива увага // Донецьк// 2010.

Педагогічна академія пані Софії (міні журнал) // Харків// Основа, листопад, 2011.

Корніснюк Н. Інклюзивна освіта в Донецькій області // Донецьк// Психолог № 21, червень, 2011.

Шевцов А. Методологія соціального реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності // Завуч// №19, 2009.

Шаповал Т., Снігульська В., Мосієнко М., Кузьменко Г., Кудриницька Н., Шахотіна О. Діти з особливими потребами в школі. Психолого-педагогічний супровід // Київ// Шкільний світ, 2011.

ГОУН ОДА.

• Прем'єра рубрики

Іван ЛАЗАРЕНКО,
фермер, координатор
всукраїнської програми
«Природне
землеробство»

З цього номеру в журналі «Бористен» має постійно з'являтися рубрика з однойменною назвою цього допису. Я сподіваюся, що попереду нас чекають системні та глибокі публікації в добірці «Голос землі». Розраховуємо ми так само на широкий, кваліфікований авторський актив нової добірки, буквально з усіх куточків нашої планети, від численного світового українства. На початку чому власне має бути присвячена згадана добірка? І тут я змушений більш детально зупинитися на суті того, що я і мої однодумці прагнуть популяризувати та поширити в Україні та за її межами. А йдеться про на загал просту і водночас загальнонаціонального масштабу справу, яку можна окреслити як природне або органічне землеробство. Це загальнонаціональний проект, якщо хочете алгоритм прориву української економіки до найсильніших світових економік, зрештою, це реальний і найбільш природний шлях розбудови справді заможної і вільної країни. Найперше я б хотів також уточнити суть того, що прийнято називати природним. Під природним землеробством ми розуміємо усі види землеробства, які не виходять за рамки живої природи, а саме органічне землеробство, біодинаміку та інші технології, котрі передбачають мінімальний обробіток ґрунту. А чому я зацікався цією темою? Бо нині у аграріїв не лише України, а й світу не має просто іншого виходу як повернутися до таких технологій обличчям. На планеті Земля мешкає вже 7 мільярдів людності й з кожним роком прогнудувати їх стає все важче. І не лише тому, що потрібно все більше продукувати сільськогосподарської продукції. Людина, використовуючи традиційні й сучасні методи землеробства, в буквальному сенсі нищить ґрунт, перетворює його на мертву

субстанцію. І лише природне землеробство здатне зберегти для майбутніх поколінь землян безцінний божий дар – родючу землю. Також ми знаємо, які нині не прості виклики стоять перед аграрним сектором України: це використання застарілих традиційних аграрних технологій, зношеність машино-тракторного парку, неврегульованість законодавчої бази щодо власності на землю, відсутність серйозних як вітчизняних так і міжнародних інвестицій у аграрний сектор економіки. І зробити справді якісний та перспективний прорив для вирішення вище означених

ціла команда однодумців. І, між іншим, це люди часто зовсім не причетні до аграрної галузі. Наприклад, голова асоціації Дніпропетровський банківський союз Володимир Косюга, голова Дніпропетровського об'єднаного фонду «Дніпрові пороги», інженер-ракетник за освітою Ігор Шпірка, правник Максим Пристромко, вчений – гуманітарій Світлана Іванова та ще деякі люди. Взагалі мені приємно зазначити, що до нас тяжіють освічені та грамотні особистості, котрі розуміють, що Україні нині конче необхідно знайти своє місце у світовій економіці, у світовому розподілі праці. Знайти гідне та перспективне місце...

Я б міг наводити ще чимало позитивних наслідків для української громади від

наприклад, справді малу кількість опадів у нашій області в давніші часи степ, як правило, не знав посухи. Чому? Найперше через те, що розорена земля, скажімо, так чорна земля, не здатна до саморегуляції. Вона катастрофічно втрачає вологу. У природному ж стані вода набагато більше зберігається в ґрунті.

Однак, повертаючись до презентації нашої нової рубрики, хотів би зазначити, що якраз усьому вище зазначеному, а головне соціальним аспектам природного землеробства і буде присвячена рубрика «Голос землі» на шпальтах журналу «Бористен». Хотів би пояснити також чому ми обрали, між іншим, серед інших видань для популяризації своїх ідей саме цей часопис. По-перше, «Бористен» одне з небагатьох видань, напевно, в усій Україні, котре сповідує чіткі патріотичні позиції, залишається глибоким і серйозним журналом, який не розмінюється на дрібноту скороминучих політичних вітрів та чийсь пристосуванських бажань. По-друге, журнал який виходить ось вже більше двадцяти років, майже з перших своїх номерів здобув статус видання Вищої Атестаційної Комісії України, він став справді трибуною інтелектуальної світової української еліти. І це для нас так само важливо. Окрім того, ми вже маємо позитивний досвід співпраці з редакцією цього видання. Публіцистичний та науково-популярний альманах «Бористен плюс», який присвячений темі природного землеробства і який побачив світ, у творчій співпраці з редакцією дніпропетровського щомісячника, знайшов прихильність і читачів, і спеціалістів. А ще, як відомо, «Бористен» своєрідним місточком поміж діаспорою та материковою Україною. Він має своїх симпатиків та приятелів буквально на всіх континентах. У цьому я особисто зміг переконатися, коли на початку жовтня цього року, разом з редактором і засновником журналу «Бористен» Фіделем Сухоносом побував в США. Численні зустрічі в нашій громаді на землі Вашингтону яскраво засвідчили – «Бористен» люблять і знають в діаспорі. А це значить, що викладене на його шпальтах, привертатиме увагу наших земляків за океаном. І це так само значуще. Бо ідея природного землеробства – загальноукраїнська справа, яка стосується не лише материкової України, а численної нашої світової громади. Отож, до праці на сторінках «Бористену»!

ГОЛОС ЗЕМЛІ

завдань може знову ж таки лише природне землеробство. Чому? Адже, найперше, воно можливо за умов багатих на гумус, родючих ґрунтів. Ми ж є володарями контрольного пакету світових запасів чорноземів. І коли розвиток природного землеробства в нашій країні зможе набути справді значних масштабів, то Україна не на словах, а на ділі стане провідною державою. Адже у нас будуть зацікавлені, а позаяк, з огляду на специфіку виробництва, ми нікому не будемо заважати. Очевидно, що подібний рівень завдань можна поджати лише надавши йому державну підтримку, зробивши, коли хочете, ідею природного землеробства загальнонаціональною ідеєю. Однак, якщо ми справді хочемо бачити Україну сильною і щасливою нам слід братися за цю справу вже сьогодні. Окрім того, не будемо забувати, що з кожним роком через виснаженість землі і зміни клімату традиційні способи землеробства все менше і менше гарантують гарний врожай. Самі сьогоднішні обставини вимагають діяти від нас рішуче та невідкладно. І мені приємно відзначити, що ми не одинокі ентузіасти подібної справи: є прихильники природного землеробства на Полтавщині, у Запорізькій області, в інших регіонах країни. А на Дніпропетровщині існує

масового впровадження в аграрний сектор країни природного землеробства. Ну, наприклад, наша залежність від імпортних енергоносіїв. Як то кажуть, проблема номер один. В найближчому майбутті ми навряд чи зможемо знайти повноцінну заміну газу чи нафті. А чи знаєте Ви, що біодинаміка дозволяє до 30 відсотків зменшити витрати енергоносіїв для виробництва продуктів сільськогосподарської галузі? Не важко зрозуміти, яка це значуща економія в масштабах держави. А здоров'я нації?! Адже не будемо забувати, що органічне або природне землеробство це, так би мовити, замкнутий цикл аграрного виробництва. Це не лише не засмічене збіжжя, а й фрукти та овочі без хімії, здорове, справді корисне для людини молоко та м'ясо, яйця, фактично все, що продукується в аграрному секторі. Є таке китайське прислів'я – ми те, що їмо. Не важко здогадатися, що випивши молока від корови, яка харчувалася силосом, котрий виріс із застосуванням хімії, чи споживши яєчню від курки, що годувана кукурудзою, пророслою на гербіцидах – ми собі не подовжуємо вік. Чи, наприклад, проблема поливних площ у сільському господарстві. Вона так само у значній мірі може бути вирішена шляхом саме природного землеробства. Попри,

• Поетичная вітальня

Віталій СТАРЧЕНКО – лауреат премії ім. Павла Тичини та ім. Івана Сокульського, автор семи поетичних збірок та багатьох публікацій у періодиці. Його поезії публікувалися в оригіналі й перекладах в Росії, Канаді, Австралії та Ізраїлі.

МУЗА НА ВАЛАХ

Укрию дах кукурудзинням
над хатою із лободи.
З-за тину сонця стигла диня
засліпить слід Сквороди...

Під приск вечірній, під заграву,
коли діряві хмар торби,
із даху полечу до ставу,
зроблю сопілку із верби.
У ту вербову вскопчить жабка,
прокумкає у ніч рясну,
і скрапне зірки гостра крапка
у літню темряву тісну.

Яскрять в смарагді споришу
ніким не зловлені сліди.
Збудую хату. Запрошу
до хати дух Сквороди...

ЗРАДЖЕНА

На розі Філософської та Пушкіна
акації ще згадують про той
цілунок:

в рожеву мушлю вушка
ти цілував, не втрапивши в лице,
примхливу Музу з комариним станом,
у день цвітіння крокусів Озерки*.

Не пощастило: не з твоїм таланом
вести її вінчатися до церкви.
Ти присягався, але швидко зрадив:
овва, ті крокуси бездарно відцвіли...

В урочий час, поезії заради,
чи вийде Муза та ридати на вали?

* Ринок у Січеславі

МОНОЛОГ ЗА МЕЖЕЮ

1

... Коли ж заридують
іржаво одвірки хатні,
я вилечу в сад
хлоп'ям над собою літати,
і добре розчую співи,
овва, не парадні:
веселі синички,
забрюхи-посмітюхи,
в саду по мені
справлять легку панахиду...

2

Мо, щось западе в душу чи в око
сусіду,
Мо, щось, та й почує його волохате
вуху.

...В раю заплачуть враз невітшні батько й мати,
та їхній плач не вчує глухий, як день,
сусід.

Жона сусіда клята унюхає політ
і вручить копачам услужливо лопати:
«Оуновець преставивсь, душу б його
до дідька.

Ану-ка, мужики, глибоку яму рийте –
з мілкої, от вам хрест, бендера точно
вийде!»

порадить копачам малоросійська
відьма...

Не грішна душенька усядеться на клені
межи блакитно-жовтих наляканих си-
ниць.

До хати йтимуть люди. І мімікрію лиць
спостереже хлопча кризь гілочки
зелені.

3

Із висоти, з балкону гілки дерева,
прошивши поглядом лаштунки стін,
подивиться душа виставу «Скін»,
поставлену з прикметами шедевра
маестром тайни, тотальним режисе-
ром

з ім'ям жакхливим і коротким –
Смерть...

І сплине вата, і космічна дерть
усіє небо над Життєвим Деревом.

І вже нові припхаються актори,
і про колись поганого не скаже
ніхто й півслова.

В траурі, як в сажі,
жінки підійдуть, втілюючи горе,
з холодним тілом тепло попрощатися,
розм'якнуті свічками при труні.

І їм віддячити захочеться мені,
та не захочеться у тіло повертатися...

І зайде той, хто перший цвяж забив
у віртуальний гроб, коли я був при тілі,
аби на саван сльози омертвілі
пустити, й далі класти у гроби
живих митців, а може й ненародже-
них...

І засумує серед сну синиць,
уздівши чесну мімікрію лиць
душа не грішна, а таки ушкоджена.

4

Вкладе ніч гравців на муляжні одра –
вкладе й приспить щоденне
лицедійство.

Божисті лица і брутальні морди
усмокче сну примхливе чорторійство.
До них у сон ні мертвий, ні живий
я не прийду – й без мене жахів густо.

Тіла, о ноче, темрявою вкрий,
а там, де душі, хай не буде пусто.
Я не прийду – я світло їм пришлю
не з потойбіччя – із цвітіння саду.
Із Вічністю – небесний справді – злюб
все погамує і всьому дасть раду.

Душа до вікон гілочку жерделі
нахилить всім, цвітінням білопінним
навіс снів сюжети розвеселі,
і тихо зійде у державу тиней.

5

...Живу, як вмію, отже не вмираю.
А прийде завтра смертонька моя,
безглуздо не питаю: «Ти чия?»
Прийму. Умру. І Вічність привітаю.

Бракує вже спромоги і талану
ввійти у себе, як у лоно церкви,
і сповідатися пригнобленій душі,
і дзвоном серця калатати днину.

Здрібніли ми: хоча й не торгаші,
відкупимось – ату її, провину
у страті слів під аркою акації,
а з нею... приятного потиску руки.
Багато полисків, лиш мало рації
у бистрій течії приватної ріки,
в яку ввійшов усяк, та вже не вийде:
тече ж бо та ріка у небуття...

Зимовий дощ. Від крапель
все невидиме.
По краплі зникли час і почуття.

ОКРИЛЕНІСТЬ

*Всі содомчики та гоморчки
У соборчику як амурчики.*

Юрій Буряк

Як розліталися на крилах кажанів
амурчики й горбаті херувими!
Отак літати б цілі ночі й дні,
й не пролітати б химеродства мимо...
Життя минуле – дивний Нотр-Дам,
з відлуннями гріхів і тайнами химер...

Душа – це храм. Якщо ж ніщо чи хлам,
не поруйнується, а мертвою помре.

Валерія ФІЛАНОВА

Патріот

Який чудовий світ, подивись!
Ти з Всесвітом й світом у згоді.
І посеред білого дня зупинись.
Згадай: хто ти є для народу?

Подумай, чи правильно ти живеш?
Чи віру свою плакаєш?
Чи шлях твій – вперед?
Чи мрія – без меж?
Чи знаєш, чого бажаєш?

Очі закрий, полинь у часи
Минулі, коли Україну
Ворог терзав, голод косив
В недолі й неволі годину.

Звідки такі? Хто ми єси
В своїй молодій державі?
Ми – пам'ять і кров давніх часів,
Подяка батьківській славі.

Шануй Батьківщину, свій край,
свій народ,
Дай сили своєю працею.
Бо ти – українець, бо ти – патріот!
Люби свою землю і націю.

Згадай...

Пригадаю колишнє життя,
Зле і добре, лихе й щасливе,
Бувшу силу своїх звитяг
Пригадаю, коли вже сивий...
...Пам'ятаю біленьку хату.
Очі неньки, що стиха плачуть...
Я не можу любові ховати,
Українську я маю вдачу.
І повік не забуду пісню –
Рідну мову мою медову,
І кохання своє первісне,
І з Богом першу розмову.
Простонеба стою у полі –
Ошелешує світ, що поруч.
Бачу: все розквітає на волі,
Світ красу будує власноруч.
І Дніпро, що спішить до моря,
Журавлі, що летять у вирій,
І степи мої неозорі, –
Я у все це, як в Бога, вірю.

...Я нікому повік не віддам –
Усміх неньки, її молитву.
І подякую щиро степам
Що голубили рідним вітром.

• На конкурс творчої молоді Марусі та Івана Гнип

Перша зустріч з цією дівчинкою збентежила мене. Бачили б ви ці очі! Допитливі й лагідні водночас, вони дивились просто у серце й читали з нього, немов із розгорненої книги. І це відбувалося щоразу, коли я заходила у клас: дівча посміхалося так, ніби знало якусь Вселенську таємницю. При цьому дещо втаємничений усміх моєї учениці ніколи не був зверхнім – щирістю сяяли ніжної блакитної барви очі, і це обіцяло мені відкриття... Відкриття справжнього поета.

Щаслива представити Вам своє відкриття. Знайомтеся – Валерія Філатова, учениця 10 класу СШ № 1, з дитинства живе і дихає поезією.

Чи варто говорити, яка вона, Валерія? Що має добру душу, цілісний сформований характер, особистий, геть не дитячий, погляд на життя... Гадаю, все стане зрозумілим з її поезій.

Марина Музика, дещо дотична до творчості юної поетеси.

Я ніколи тебе не покину

Я ніколи тебе не покину,
Батьківщину моя, рідна мати.
Не полишу надовго Україну.
Обіцяй мене, ненько, чекати.

Де той рай, де той теплий вирій?
І навіщо туди літати?
І навіщо в землі нещирій
Нудьгувати та зимувати?

Край козачий під небом блакитним,
Степ співочий, Дніпро ревучий.
Я до тебе із серцем привітним
Крізь провалля спішу і кручі.

Тут, де мама мене народила
І любов дарувала доньці –
Все знайоме, і рідне, й миле:
Від сирієї землі до сонця.

Батьківщину не обирають.
Вона в серці, як пісня, лине.
Батьківщину не покидають.
І вона тебе не покине.

Коли здобуваються крила (Посвята Василеві Стусу)

Зустрітись б... Хоч би раз.
Це незручно, дивно. Можливо...
Глузд покине у той саме час,
Час, коли здобуваються крила.

Уявляю: ось поруч ти.
Я торкаюсь долоні твоєї.
Ось вірші твої, книги, листи.
Я – лиш мить. А ти – епопея.

Крила ріжуть неначе ножем,
Але гучно лунає пісня.
І болить, коли палять вогнем.
Світ від болю, здається, трісне.

Скільки крил у прекрасних віршів?
Мироточать твої поезії...
Геній жити й писати спішив
В недозволеній власній конфесії.

Обірвався несправедний герць,
Змах крила... Злам крила...
І востанне
Із поранених словом сердець
Лле не біль, а безмежне кохання.

Тиша

Прошу, вгамуйся! Розмови не треба!
Досить пускати на вітер слова.
Наче полова, що сиплеться з тебе –
Ця тріскотня. Аж болить голова.

Дякую тиші, що має звучати.
Музика – тиша... Слова – маячня.
Надто, коли їх жбурлять, мов
гранати.
Галасу досить, який ти здійснює!

Годі брехні, що заліплює вуха.
Звуків не треба, що линуть дарма.
Краще послухай, як тихо, послухай!
Лагідна тиша, і чиста, й німа.

Скільки наснаги у тиші величній,
Скільки значущості в цій німоті!
Чуєш, як в тиші оцій поетичній
Родяться справжні слова – золоті?

Дякую, Боже

Кажуть: «Погано – дощі за дощами
Все потрошили, увесь урожай».
Дякую, Боже, що не ворогами
Землю побито і рідний наш край.
Кажуть: «От горе, нема й копійчини,
Злидні обсіли. Скрутні, бач, часи».
Дякую, Боже, не хлібом єдиним...
Краще козацький наш дух воскреси!
Знову я чую: «При владі злодюги,
Скрізь проростає корупції гріх».
Дякую, Боже, що є козарлюги:
Буде злочинців покарано всіх.
Люди гудуть: «Розорили державу!
Дух занепає, славних
прадідів дух...»

Дякую, Боже! На праведну справу
Ти надихаєш усіх відчайдуш.
Ще новина, від якої все смеркло:
«Золото – нового Бога знайшли».
Дякую, Боже, що є іще церква,
Віру свою ми іще зберегли.
Є й негасимі: «Союз не єдиний!»,
Ці за минуле поляжуть кістками.
Дякую, Боже, що є Україна!
Дякую, Боже, що є іще ми!

Академік Віктор ПИЛИПЕНКО: «Ми так самовіддано працювали, щоб вам було що написати»

У Палаці студентів ДНУ презентували книгу нарисів про життєву та професійну долю Почесних докторів Дніпропетровського національного університету. Серед них – Президент Національної академії наук України Борис Патон, Президент Академії педагогічних наук України Василь Кремень, ректори вітчизняних та закордонних університетів, відомі вчені.

32 яскраві, видатні особистості нараховує сьогодні галерея Почесних докторів університету, розповіді про яких уміщені в презентованій книзі «Хто людство розумом перевершив». Ідея запровадження ритуалу урочистого одягання докторської мантії у присутності колективу ДНУ, що було властиво університетам середньовічної Європи, отримала підтримку і стала доброю традицією. Як відзначив ректор Дніпропетровського національного університету Микола Поляков, вшановувати видатних діячів науки, культури, суспільно-політичного життя країни, тобто тих, чия діяльність примножує славу університету в державі, та за її межами, є давньою традицією університету: «За понад 90-річну історію наш університет може пишатися своїми випускниками – відомими всьому світу вченими, політиками, поетами та письменниками. Серед них Президент України 1994-2005 років Л.Д. Кучма, письменники О. Гончар, П. Загребельний, конструктори ракетної техніки С.М. Конюхов та Ю.П. Семенов. У книзі «Славетне сузір'я окрилених університетом», підготовленої співробітниками ДНУ у 2008 році, зібрані матеріали про науковий доробок видатних випускників нашого університету. Галерея портретів «Почесні доктори ДНУ імені Олеса Гончара» стала продовженням матеріалів про інші яскраві постаті».

Під час презентації талановитому авторському колективу подякували за відзнаку їхньої діяльності герої нарисів – світла світової медицини Георгій Вікторович Дзяк і Олександр Євгенович Лоскутов, відомий вчений в галузі механіки та ракетно-косміч-

ної техніки Віктор Васильович Пилипенко. Гості-медики побажали присутнім життєвого тону і частіше посміхатися, незважаючи на всі труднощі життя. А випускник ДНУ 1959 року, академік Віктор Васильович Пилипенко пригадав своє навчання в університеті: «Щоб не розвантажувати вагони, доводилося вчитися усі роки лише на п'ятірки і отримувати стипендію. Тому, вважаю, що фундамент моїх успіхів у житті був закладений в університеті. Бажаю сьогоднішнім студентам з такої ж позиції підходити до навчання».

Враженнями від спілкування з цими чудовими людьми поділилися автори нарисів. Так, про Г.В. Дзяка та О.Є. Лоскутова розповіла завідувач кафедри української літератури, доцент Н.П. Олійник. Георгія Вікторівича Дзяка усі ми знаємо як ректора Дніпропетровської державної медичної академії. Предмет його наукових досліджень – діагностика і лікування ішемічної хвороби серця, артеріальної гіпертензії, вад серця. Безперечно, він є надзвичайно авторитетною особистістю, професіоналом вищої проби і порядною людиною. За ініціативою Олександра Євгеновича Лоскутова створено першу в Україні спеціалізовану клініку ендопротезування й відкрито центри в різних регіонах України, для яких підготовлено понад 300 спеціалістів з ендопротезування суглобів, а у 13 областях України виконано понад 800 операцій з використання розробок Олександра Євгеновича.

А про наукову діяльність В.В. Пилипенка розповіла автор нарисів «Лицар вітчизняного ракетобудування», доцент кафедри української літератури О.В. Шаф. Віктор Васильович Пилипенко, уродженець козацького краю – Запоріжжя, стрімко йшов до своєї мети, подолавши шлях від інженера до академіка кількох академії, став людиною, чії наукові звершення піднесли вітчизняну космонавтику на світовий рівень. Він є автором понад 90 винаходів, 300 наукових праць, Ветераном космічної праці.

Ідея створення цінної книги належить ректору університету М.В. Полякову, проректору з гуманітарних питань В.В. Іваненку та декану факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства І.С. Поповій. Вважаємо, що авторам вдалося здійснити свій благородний задум – зберегти пам'ять про науковий і громадський подвиг визначних постатей нашого часу.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім.О.Гончара.**

• Наші традиції

14 жовтня – свято Покрови Пресвятої Богородиці або, як кажуть в народі, Святої Покрови. «Покрова накриває траву листям, землю снігом, воду – льодом, а дівчат – шлюбним вінцем». В українських селах і до сьогодні дотримуються давньої народної традиції справляти весілля після Покрови. Від Покрови і до початку Пилипівки – пора наймасовіших шлюбів в Україні.

Свято Покрови посідає почесне місце серед пошанованих свят на Україні. Що цікаво - шанується воно одночасно і християнами і рідновірами України, тільки зміст свята, навіть за однакової назви, зовсім різний.

Свято Покрови Матері Слави в Календарі православних рідновірів ознаменовує засинання Природи, та вкривання Землі на зиму. Справді, в жовтні перші дерева втрачають листя, всі плоди уже дозріли: «Прийшла Покрова – на дереві голо». Сивий Яр вступає в свою повну силу в першу п'ятницю, після дев'яти днів від осіннього рівнодення і ми швануємо Покрову Матері Слави. Це також свято воляцької честі та звияги, на якому оборонці Матері-Землі показують свою вправність.

Незвичайна популярність та величність свята Покрови пояснюється дуже просто, хоч цього вперто не бажать визнавати і помічати представники християнства. Корені виникнення свята сягають сивої багатотисячолітньої давнини і пов'язані з космічним станом природи і, відповідно, особливим етапом у житті людини.

Загальновідомою ознакою Покрови є те, що вона покриває Землю або листям, або снігом.

До Покрови завершувався період сватань і приготування до весіль, який починався після Першої Пречистої.

**Продовження
на стор. 23.**

• Від січеславського представництва фундації І. Багрянного

ІВАН БАГРЯНИЙ ПРО УСПІХИ І НЕПОРОЗУМІННЯ

Іван Багрянний очолював партію УРДП, був при керівництві УНРади, писав нові цікаві літературні твори, видавав їх, переборюючи різні фінансові труднощі, та шукав способу розповсюдження. Не дивлячись на свою довгу й невилікувану хворобу, яку дала йому комуністична система, він знаходив час на широке листування з своїми друзями, розкиданими по різних континентах. Знаємо, що Ів. Багрянний через свою популярність як письменник, через свої, в той час не популярні погляди, щодо кадрів України та з заздросі — мав також багато й недругів. Ів. Багрянного менш турбували виступи осіб, які не рахували себе за його прихильників. Він дуже турбувався й болів, як робили йому медвежу прислугу ті, що рахували його своїм другом. Таких «друзів» він мав багато за свого життя.

Іван Багрянний віддавав своє здоров'я, час, гроші, здібності й всю енергію, щоб «Українські вісті» утримати при житті якнайдовше, щоб його партія УРДП була сильна, впливова й корисна українській громаді, українському народові.

«Дорогий Друже Завертайло¹, насамперед — я дуже дякую Вашій Матусі² за опіку, за надіслання ліків! Це мене дуже зворушило. Вживаю їх. Ніби ліпше, але остаточно це показується лише згодом. Звичайно, я при тій нагоді дякую також Вам, бо без вашої участі це все не могло б статися.

Про черговий з'їзд пишу листа в ГУ УРДП. Висилаю разом з цим. Щодо «звернення» канадійців, про яке пишете, — я його не маю, не бачив. Ніхто його сюди не надіслав. Прошу Вас дістати й вислати мені. Я лише чув від КК УРДП Канади, що таке існує, у вигляді якоїсь «петиції» Підгайного³, але ніхто з КК цього не підтримав.

Гниєм потрошки, гниєм! Власне, гниють наші колеги. Шкода. Щодо ваших міркувань відносно структури провладу партії УРДП, — такий спосіб як Ви й колеги пропонуєте, був би дуже добрим. Лише я маю в плані взагалі відхід від будь-якої керівної ролі⁴. Мусить хтось це перебрати на себе, тобто взяти оту роль голови⁵. Я ж уже вичерпався, з'їло мене те все за 19 років, а надто ганебна гризня наших колег і товаришів. Серце моє відказується і, мабуть, його вже не можна направити. Я ніколи не па-

сував, але, коли сили вичерпуються, то це стається поза волею й бажанням, — потрібно доброго коня.

Щодо тематики⁶, про яку пишете. Маєте рацію. Тільки ж... хто ж те б робив? Якби з «Українських вістей» зробити помийницю, для розвалювання конфліктів, вроді канадійського, то писарі знайшлися б, ще й скільки! А для того, щоб написати добру, розумну й актуальну статтю — нікому. Чи Ви знаєте, друже мій, що вже ось кілька років всі провідні, всі передові статті в «Укр. вістях» мусить писати ваш покірний слуга? Бо більше нікому. Ті, хто міг би це робити, зайняті «петиціями» проти мене ж. Я терплячий, я звик, але, вказується, моє серце не звикло до такої перенаснаги. Але годі з цим...

З «Укр. вістями» трудно, немає людей, немає грошей⁷. Але ще якийсь час будем животіти. Ті панове, що пишуть «петиції», перетинають і артерії допливу крові до «Укр. вістей». Ну не диваки!

В моїй родині все в порядку. Найбільшою гризотою для мене сьогодні є — видати нарешті 2-ий том «Буйного вітру». А для цього треба його добре відредагувати. А от це є нині, в цій ситуації, просто понад мою силу. А сирій речі не хочу пускати. Бо ситуація така, маю стільки «приятелів», що геніальний твір розтопчуть в болото, а не дай Боже, якщо б книжку випустити з огріхами!

Єдиною втіхою є, що переклад «Саду Гетсиманського» посувається

успішно вперед. Вже перекладено (на німецьку мову) майже половину. А це щось та важить, беручи до уваги всю трудність справи! Тим більше, що переклад виходить дуже добрий. Ліпше, ніж французький.

Доречі, дістав смертний вирок та ще й з погрозою покалічити також дітей і дружину. Це за критичні зауваги відносно процесу Бандери-Сташинського⁸. Але прошу про це нікому покищо не говорити. Не треба робити вітру й тим прискорювати те, що могло б і не статися. Лишим цю справу поліції, куди вона передана. Я мав стільки тих вироків, що звик, і цей мене теж не хвилює. Це може бути просто більшовицька провокація, або психологічний тиск наших «братів». Побачимо.

На тім привіт Вашій родині й Вам! І найкращі побажання.

**З пошаною —
Ваш Іван БАГРЯНИЙ»**

«4 квітня 1963 р.

Високошановний і дорогий Друже Завертайло, маю одну передвеликодню приємність, та дякую, що це й Вам буде не байдуже, — сьогодні отримав закінчення перекладу «Сад Гетсиманський» на німецьку мову. Переклад добрий. Це була колосальна праця й для перекладача й для мене! Тривала якраз цілий рік. Правда, це злетіло «в копійчку», але шкірка вичинки варта і я думаю, що предоставлені мені засоби використано з найбільшим ефектом за призначенням. Перекладала дружина одного німецького міністра з Бонну, хоч не на ціні не позначилось, бо йшло з загальною перекладацькою таксою — 6 німецьких марок за сторінку. Думаю, що це за всяких умов лишиться капітальною працею й являтиме цінність (цей готовий переклад) для загального добра. Навіть, коли б мені не вдалося видати його за життя; видадуть інші. Вище я сказав, що це була колосальна праця не тільки для перекладача, а й для мене. Бо я мусив перекладачці давати в письмовій формі пояснення до всіх незрозумілих підсоветських слів в українській мові. А таких незрозумілих для неї слів у книзі — сила-силенна, бо хоч вона й українка (з Буквини), але все життя провела в Німеччині, спершу тут вчилася, а потім вийшла заміж за німецького діяча. Працювала колись у німецькій пресі. Отож я діставав від неї довжелазні виписи слів і мусив давати пояснення. Найтяжче було це під час перебування в шпиталі, бо я мусив листи писати від руки, а це для мене мука,

одвик за довгі роки. Машинку ж мати в шпиталі заборонено.

Але тепер це все за мною. Робота закінчена й я відчуваю, як «гора звалилась з плечей». Тепер приходить «другий номер програми» — видати, знайти доброго німецького видавця⁹. Справа комплікується бідною з моїм серцем, бо так мені буде тяжкувато цю страшенно складну річ проробити. Але — «Бог не без милости, козак не без щастя!» — так казала моя Мати. Треба дерзати. Я вірю в успіх. Німці кажуть, що як комусь бажати успіху, то треба тиснути великого пальця. Тисніть там пальця! Починаю цей «номер» з Паски. Правда, лікарі хочуть запровадити мене десь до санаторія, але саме тому, мабуть, мені й удасться той задум здійснити. «Тигролови» я зміг видати по-німецьки тільки тому, що в санаторії Сан-Блазієн познайомився з одним видавцем, дуже впливовою людиною. Так що, як от бачите, немає «худа без добра» чи «добра без худа». Одно слово — «дай Боже, нашому теляті вовка з'їсти».

Що у Вас гарного? Чось Ви мовчите довго. Чи, може, мене там уже похоронили? О, це станеться ще не скоро!¹⁰ Багато дуже діла непоробленого! Багато заборгованості, головне — в справах літератури, — багато замів ще не здійснено. А я ж усі мушу здійснити!

Колись у нас була улюблена пісня, яку співали після чарки. І я співав, і теж після чарки, це пісня про «Вдому і Смерть».

«Ой, пішла смерть, пішла проч,
Голівоньки не мороч,
Бо я часу не маю -
З сусідами гуляю!»

Як шкода, що я тепер не маю права випити доброї чарки! Але, думаю, що це лікарське ТАБУ одного дня геть відпаде. Також я думаю, що за мене добру чарку вип'ють мої Друзі! І я їм бажаю «Доброго здоров'я, пивши!». «І за нас, і за Вас, і за Неньку стареньку!»...

Привіт і найкращі мої Великодні побажання всім товаришам і друзям. Я їм окремо написати не зможу. Вітайте!

Привіт окремих Вашій Матусі! Завжди пам'ятаю. Христос Воскрес!

Ваш Іван БАГРЯНИЙ з родиною.»

ПРИМІТКИ:

¹Данило Завертайло, живучи в Франції, став членом УРДП, Приїхавши з батьками в СІЛА до Чикаго 1955 року, проявив неабиякі організаційні здібності та енергію. Він був членом ОДУМ-у, ДОБРУС-у, представником «Українських вістей», «Молодої України», «Нових Днів» та розповсюджував видання Українського демократичного середовища. Його стараннями організовано струнний оркестр та ансамбль бандуристів ОДУМ-у Чикаго. Помер несподівано

у вересні 1981 року на 53-му році життя.

²Іван Багрянний під час відвідин Чикаго 1959 року зупинився у батьків Данила Завертайла — Тетяни та Павла.

³Семен Підгайний — член ЦК УРДП, заступник Ів. Багряного, часто робив «сюрпризи» Ів. Багряному різними «реформами та чистками» в УРДП в США і Канаді. Ще в 1955 році Ів. Багрянний писав до Підгайного: «Ти на мене гнівайся, брат. Повір, що я читав вашу «постанову» і плакав. Це щось таке, що не може вміститися в моїй голові». А лист той закінчив так: «З глибокою пошаною і жалем, що ви там подуріли».

⁴Ів. Багряному радило багато його друзів-поетів та письменників залишити українську політику й віддатися повністю літературі. На ту тему в архівах є цікаві листи Юрія Шереха, Уласа Самчука та ін. з 50-их років.

⁵Актив УРДП пропонував, щоб особа, що очолює УРДП називалася головою. Після смерті Ів. Багряного, на V з'їзді УРДП в грудні 1966 року в Нью-Йорку внесено зміни. Партію УРДП від того часу очолював голова, що є ідеологічним лідером та її репрезентантом в політичному укр. світі, а генеральний секретар керував поточною діяльністю партії та її верховних органів.

⁶В той час Советський Союз почав висилати деякі українські мистецькі одиниці та поодинокі особи з виступами на Заході. Одні радили їх бойкотувати, другі — відвідувати.

⁷«Українські вісті» постійно мали фінансові труднощі, хоч комуністи твердили, що газета виходить завдяки «акулам Волл стріту». Ів. Багрянний в листі з 17 серпня 1962 р. до Д. Завертайла писав: «Трудно це все. І від дня до дня трудніше; але не хочеться ж здаватися! Знаю, що люди потомилися з тими збірками, що все те остогидло, що треба б уже дати людям спочити, — але якось не хочеться, щоб «Українські вісті» вмерли при мені, щоб я те бачив. Нехай уже після мене. Хоч я не вірю, щоб вони так просто вмерли, їй-бо! Це ж душа нашої еміграції, її совість, її живчик. І тому вона (газета) ніяк не вмирає». Фінансові труднощі й далі є проблемою «Укр. вістей».

⁸В «Укр. вістях» з 30 вересня 1962 р. було подано коротке повідомлення про суд над убивцею Л. Ребета та Ст. Бандери. В тій замітці, ніким не підписаній, є таке речення: «Як відомо, навколо таємниці смерті С. Бандери наснувалося багато сумнівів і різнотлумачень. Треба думати, що суд, який, за повідомленням преси, триватиме багато днів, внесе остаточну ясність в цю таємницю». В пізніших числах газети про судовий процес над Богданом Сташинським — убивцею Бандери, ставилося питання чи Сташинський не є Валухом ч. 2?

⁹«Сад гетсиманський» так і не вдалося видати німецькою мовою.

¹⁰Іван Багрянний помер 25 серпня 1963 року кільканадцять місяців після написання цього листа.

**Підготував до друку
Олексій КОНОВАЛ (США).**

• Наші традиції

Продовження. Початок на стор. 21.

Свято Покрови було введено у християнство в 10 столітті і має під собою чи то легенду, чи то подію, яка відбулася в Царгороді (Константинополі). Місто було оточене чужинцями (за різними джерелами — то могли бути як давні руси (скити) на чолі з князем Аскольдом, так і агаряни (магометани — араби або турки), і Божа Мати начебто покрила своїм омофором городян, які молилися на всенічній службі у Влахерській церкві.

Відомий дослідник звичаїв українського народу Олекса Воропай писав, що після зруйнування Запорізької Січі в 1775 році козаки, що пішли за Дунай на еміграцію, взяли з собою образ Покрови Пресвятої Богородиці.

Козаки настільки вірили в силу Покрови Пресвятої Богородиці і настільки широко й урочисто відзначали свято Покрови, що впродовж століть в Україні воно набуло ще й козацького змісту і отримало другу назву - Козацька Покрова. З недавніх пір свято Покрови в Україні відзначається ще й як день українського козацтва.

Українська Повстанська Армія (УПА), яка постала в час другої світової війни на землях Західної України як збройна сила проти гітлерівської і більшовицької окупації батьківських земель, теж обрала собі свято Покрови за день Зброї, віддавшись під опіку святої Богородиці. Отже Покрова — це свято не тільки народне і релігійне, а й національне.

Новітні технології та домогосподарства

К.е.н., доцент Р.М. БЕЗУС,
Дніпропетровський державний аграрний університет, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА

Життєвий простір людства був суттєво змінений після запропонованої в 1962 році керівником Агентства передових оборонних дослідницьких проєктів США Джозефом Ліклайдером ідеї створення Всесвітньої комп'ютерної мережі. Вже у 80-х роках минулого століття ідея Джозефа Ліклайдера була реалізована. А 6 серпня 1996 року запрацював перший сайт.

На сьогодні, за даними Internet World Stat, кількість користувачів Інтернету становить понад 2.279.709 тис. осіб. І не дивно, що на початок 2012 року, найбільша питома вага користувачів Інтернету була зареєстрована в Північній Америці - 78,6% від загальної кількості проживаючих осіб на даній території [1].

Функціонування Всесвітньої комп'ютерної мережі глобально вплинуло на розвиток усіх галузей економіки. Не винятком стало і сільське господарство, в тому числі і органічне агровиробництво.

На сьогоднішній день Інтернет є найбільшим джерелом інформації і її об'єм, за підрахунками експертів, у 2012 році складе 2500 екзабайтів і має тенденцію до подвоєння кожної півтора роки [2].

Ефективність інформації визначається не лише її достатньою наявністю, а і можливістю її знайти та обробити. Саме інформаційно-пошукові системи здатні забезпечити користувача необхідною йому інформацією. До п'ятірки найпопулярніших інформаційно-пошукових систем можна віднести Google, Yahoo, Bing, Baidu, Ask. А станом на 01.07.2012 року абсолютним лідером був визначений Google, з часткою ринку у 84% [3].

За даними дослідного інституту органічного сільського господарства FiBL, (Швейцарія) у 2009 році загальносвітовий ринок органічної продукції дорівнював 54,9 млрд.

дол. Найбільшими ринками органічної продукції є США - 26,6 млрд. доларів США, та ринок ЄС - 19,6 млрд. євро [4].

Однією з проблем дослідження сировини органічного агровиробництва в світі є відсутність узагальненої інформації, так як накопичення інформації щодо учасників ринку та його обсягів здійснюється урядовими організаціями (44%), FiBL-IFOAM - Дослідний інститут органічного сільського господарства - Міжнародна федерація органічного сільськогосподарського руху - (34%) та приватним сектором - учасниками ринку та громадськими організаціями (22%) [5].

Що ж стосується України, то виробники, переробники та реалізатори органічної продукції не подають спеціальні форми звітності щодо виробництва та обігу органічної продукції до відповідних державних установ, а тому консолідація інформації стосовно ринку органічної продукції відбувається міжнародними організаціями (FiBL-IFOAM), приватним сектором (сертифікаційною компанією Organic Standart) та громадськими організаціями (Федерацією органічного руху України, Асоціацією учасників органічного виробництва «БІОЛан Україна»). Усі вище перераховані організації мають свої електронні інформаційні ресурси доступні для користувача Інтернет цілодобово. Більш детальну інформацію про окремих виробників органічної продукції можна отримати і в науково-дослідних установах та ВНЗ, які досліджують органічний сектор агровиробництва, переробку та збут органічної продукції.

З кожним роком все більше інформації створюється в Всесвітній мережі – переважно це новини. Так, наприклад, Twitter все частіше стає першоджерелом новин і довіра до цього джерела у журналістів з кожним роком зростає [6].

Сьогодні Всесвітня мережа Інтернет дає можливість не лише накопичувати та використовувати дані щодо будь-якого суб'єкта чи явища, а і визначити світові тенденції на підставі пошукових запитів користувачів Інтернету.

Використання інструментів інформаційно-пошукової системи Google дає можливість встановити частоту згадування слів чи словосполучень в понад 5,2 млн. книг, що складає близько 4% від загальної коли-небудь надрукованої їх кількості, загальним вмістом понад 500 млрд слів. 72% від загальної кількості тексту, який можна проаналізувати, написано англійською мовою, інші 28% - французькою, іспанською, німецькою, китайською та російською.

Дослідження частоти згадування словосполучення «органічна їжа» за період 1950-2012 рік свідчить про її коливання, і лише після 1995 року кількість згадувань почала стрімко зростати. На кінець досліджуваного періоду кількість згадувань словосполучення «органічна їжа» досягла свого максимуму 0,00002600%.

Використовуючи можливості інформаційно-пошукової системи Google, встановлено, що за період 2007-2012 року кількість запитів мешканців різних країн щодо органічної продукції значно відрізняються. Найбільшу зацікавленість до органічної продукції було виявлено в США (рис.2). Якщо кількість запитів щодо органічних продуктів в США умовно можна вважати за абсолютне значення в 100 одиниць, то в Канаді – країні, яка займає друге місце в рейтингу, цей показник становить 66 одиниць, а замикає трійку лідерів – Австралія, з показником 47 одиниць.

Враховуючи передовий до-свід розвитку органічного сектору США та використовуючи можливості пошукової системи Google, нами встановлено, що у 2011 році пошукова активність щодо запиту стосовно «органічних продуктів» корелює з «перевагами органічний продуктів» (рис. 3.).

Виходячи з показників зазначених на рис.3 тісна зв'язка між пошуковою активністю словосполучень «органічні продукти» та «переваги органіки» складає 86,54 %.

Але вже в 2012 році в США, як свідчить рис.4, спостерігається найбільша пошукова залежність словосполучень «органічні про-

дукти» та «система домогосподарства».

Дане підвищення залежності між цими двома словосполученнями полягає в їх суті. Після виступу дружини 44- го Президента США Мішель Обами, в якому вона закликала жителів США до вирощування органічних продуктів в системі домогосподарств, спостерігається підвищення зацікавленості до органічних продуктів, як таких що вирощені вдома. До речі, не лише за часів президентства Барака Обами, сім'ї президентів на чолі з очільниками країни займалися присадибним сільським господарством [7].

Що ж стосується фраз, які набувають популярності - пошукові запити, інтерес до яких за певний період часу значно зріс порівняно з попереднім періодом у Всесвітній мережі за останні 5 років, та пов'язані з словосполученням «органічні продукти», то вони наведені на рис.5.

На підставі рис.5. можна припустити, що питання придбання органічних продуктів неподалік місця проживання цікавить все більше користувачів Інтернету, а судячи із суті питання та тенденції розвитку ринку, в першу чергу, користувачів цікавлять органічні продукти так званого «локального» виробництва. Так, за досліджуваній період 2007-2012 роки кількість запитів щодо цього зросла в п'ять разів. На другому та третьому місці знаходяться запити, що пов'язані з можливістю придбання органічних продуктів зі знижкою. Четверте та п'яте місце займають запити пов'язані з пошуком/з'ясуванням кращих органічних продуктів. Друга п'ятірка запитів стосується питань, що пов'язані із з'ясуванням суті органічних «корисних» продуктів.

Процес інтеграції даних в Інтернет щодо органічного сектору – явище загальносвітове. І більшість країн світу приймають участь в ньому. А використання пошукових ресурсів - забезпечує можливість визначення загальносвітових тенденцій органічного сектору користувачами Інтернет.

Отже, на нашу думку, використання інструментів глобальної інформаційно-пошукової системи Google як забезпечуючого фактору пошуку необхідної інформації для дослідження органічного агровиробництва є виправданим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. World Internet User Statistics [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internetworldstats.com>.
2. IDC: Объем информации в интернете удваивается каждые полтора года [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.securitylab.ru/news/379852.php>
3. Engine Market Share [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketshare.hitslink.com/search-engine-market-share.aspx?qprid=4>
4. Willer, Helga (2011) Organic Agriculture Worldwide Key results from the global survey on organic agriculture 2011. Research Institute of Organic Agriculture, FiBL, Switzerland.
5. Willer, H, and Kilcher, L. (2012) The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2012. IFOAM, Bonn, and FiBL, Frick.
6. Oriella PR Network [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oriellaprnetwork.com>.
7. Мишель Обама решила выращивать свои овощи [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/life/mistry/mishel-obama-reshila-vyrashchivat-cvoi-ovoshchi.html>

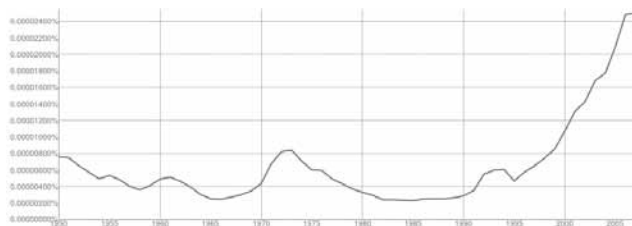

Рис.1. Динаміка вживання словосполучення «органічна їжа», 1950-2012рр.

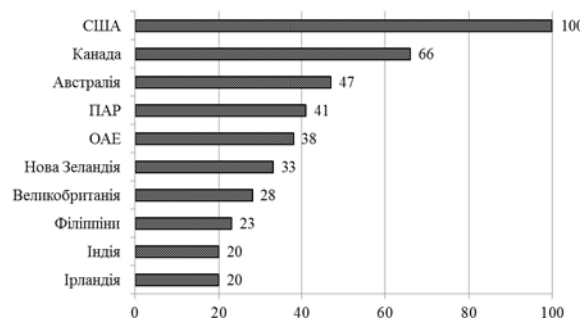

Рис.2. ТОП -10 країн за кількістю запитів, щодо органічної продукції, 2007-2012рр.

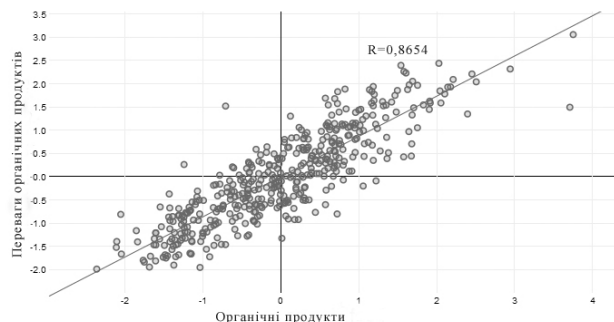

Рис.3. Пошукова залежність словосполучень «органічні продукти» та «перевагами органічних продуктів» США, 2011р.к.

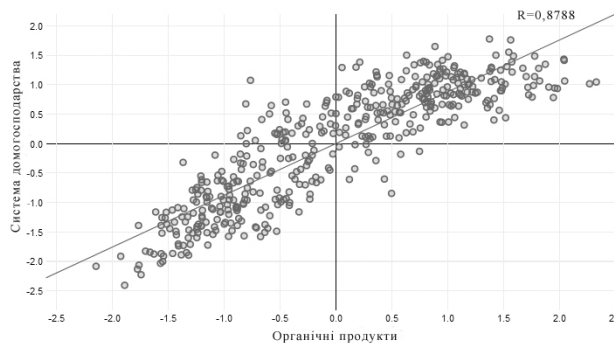

Рис.4. Пошукова залежність словосполучень «органічні продукти» та «система домогосподарства» США, 2012 рік.

Рис.5. ТОП-10 фраз, які набувають популярності у Всесвітній мережі та пов'язані зі словосполученням «органічні продукти», 2007-2012рр.

90 РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Архів (лат. *archivum*) — місце або установа, що зберігає документи. Архіви виникли з появою писемності і утворенням держав. Архівні матеріали відбивають взаємовідносини суспільства тієї чи іншої історичної епохи і широко використовуються в наукових, політичних і практичних цілях. Є і приватні архіви, в яких зберігаються і документальні матеріали приватних осіб: фамільні й особові фонди.

Археологічні дослідження свідчать про існування архівів ще в рабовласницьких державах — у Китаї, Індії, Ассирії, Вавілоні, Єгипті, Греції, Римі та ін. країнах. Архіви в Україні в XIV—XV ст. містилися в замках удільних князів і литовських воєвод. В XVI столітті, коли Україна була поневолена шляхетською Польщею, архіви створюються при міських судах, замках, магістратах, у маєтках магнатів і шляхти. З часу визвольної війни 1648—54 років на Лівобережній Україні виникають архіви гетьманських і російських державних установ.

Наприкінці XVIII століття, після скасування автономії Лівобережної України і приєднання Правобережної України до Росії, архіви ліквідованих державних установ залишилися бездоглядними. Лише в 1852 році при Київському університеті був організований Київський архів стародавніх актів, в якому було зосереджено 5883 актові книги і багато різних документів земських, гродських судів і магістратів Правобережної України XVI—XVIII століть. В 1880 р. при Харківському університеті створюється Харківський історичний архів для зберігання документів гетьманських і російських державних установ Лівобережної та Слобідської України XVII — XVIII століть. Наприкінці XIX століття певну роботу зі збирання й охорони документів починають вести Полтавська, Катеринославська, Чернігівська і Таврійська губернські вчені архівні комісії. Становище архівної справи в Росії й в Україні до Жовтня 1917 і на тих українських землях, які до возз'єднання з Українською РСР перебували під владою Австро-Угорщини, потім Польщі, Румунії, Угорщини і Чехословаччини, було

вкрай незадовільним. Через відсутність централізації архівної справи і державного піклування про архіви документальні матеріали гинули і знищувалися. У 1920 році було створено Катеринославську губернську архівну комісію при Головному відділі народної освіти.

Дніпропетровщина - колисанка козацтва і космічного виробництва. Усе, що відбулось у нашому краї, відобразилось у документах, які зберігаються дніпропетровськими архівістами. Офіційною датою заснування архіву вважається 1922 рік, коли було створене Катеринославське губернське архівне управління а вже з 1 лютого 1922 р. був організований Катеринославський губернський архів. Першим завідувачем був призначений видатний історик, археолог і краєзнавець Д.І.Яворницький.

З 1923 р. - Катеринославський губернський історичний архів. 10 червня 1925 р. губернське архівне управління було ліквідовано, а його функції передано Катеринославському (Дніпропетровському) окружному архівному управлінню. З 1926 р., внаслідок укрупнення округу, Дніпропетровське та Павлоградське архівні управління об'єдналися в Дніпропетровський окружний історичний архів. З 1 жовтня 1931 р. при міськраді почало діяти Дніпропетровське міське архівне управління, якому підпорядковувався архів. З 1932 р. архів Дніпропетровської області одержав назву Державний архів Дніпропетровської області і був підпорядкований Дніпропетровському обласному архівному управлінню. З 1958 - Дніпропетровський обласний державний архів. З 1980 - Державний архів Дніпропетровської області. Вже 90 років минуло, як архів й досі прикрашає своєю історією та значним фондом, що зберігає до теперішнього часу, Дніпропетровщину.

Основні фонди архіву :

6280 фондів,
1697739 одиниць зберігання, 1722-2008 рр.;
12592 од. зб. науково-технічної документації, 1932-1987 рр.; 39 од. зб. кінодокументів, 1961-1992 рр.; 52795 од. зб. фотодокументів, 1890-2008 рр.; 439 од. зб. фонових документів, 1900-1992 рр. 1722-1998 рр.

Значну частину фондів періоду кінця XVIII - початку XX ст. складають документи органів державної влади і управління - кан-

целярії Катеринославського губернатора, Катеринославського губернського правління, волосних та сільських правлінь, Катеринославської міської думи та управи; органів юстиції - Катеринославського окружного суду, прокурора Катеринославського окружного суду; нотаріусів міст Катеринослава і Кривого Рогу; промислової галузь представлена фондами Управління Катеринославської залізниці, канцелярії Катеринославської районної заводської наради; Дніпровського заводу Південно-Російського металургійного товариства, Катеринославської суконної фабрики. Діяльність церковних установ документально відображена у фондах Катеринославської духовної консисторії, Катеринославського духовного правління, Катеринославського кафедрального Преображенського собору.

Документи, які відображають соціально-економічний і політичний розвиток Дніпропетровської області, містяться у фондах: органів державної влади і управління; військово-адміністративних установ; губернського, окружного, повітових, військових комісаріатів, повітових військових нарад; органів юстиції; органів управління народним господарством; організацій сільського, лісного, водного господарства; учбових закладів; науково-дослідних і проектних інститутів; культурно-просвітницьких організацій; органів охорони здоров'я та фізичної культури; відділів соціального забезпечення; партійних та комсомольських органів.

Архів має на зберіганні колекції документів: про господарське, культурне та громадсько-політичне життя Дніпропетровщини (1923-1994); спогади жителів Дніпропетровської області про голодомор 1932-1933 рр. на Україні; документи про ветеранів війни 1941-1945 рр.; про висланих з Дніпропетровської області селян-

власників та членів їх родин; спогади учасників війни в Афганістані (1979-1989) та ін.

Фонди особового походження представлені документами учасників революційних подій на Катеринославщині 1905-1907 та 1917 рр. - В. К. Аверіна, К.Д. Кудрявцева, М.С. Міллер, Й. С. Міллер; діячів науки: О.І. Дружиніної, І.І. Крижановської, В.І. Мосаковського, Л.В. Писаржевського, М. А. Розенберг; діячів культури: Г. В. Маринич, В.І. Овчаренко, В.С. Прокудо, А. Є. Сонц, Н.А. Суржиної, І.М. Шаповала, М.А. Шатрова (Штейна). Кожний день можна побачити значну кількість відвідувачів, які приходять до архіву у пошуках потрібної інформації для себе. В архіві працюють кваліфіковані спеціалісти, в цьому велика заслуга керівництва архіву, що дбає про основний склад цієї установи. Місцезнаходження державного архіву розташоване на вул. К. Лібнехта 89 (корп. 1), але є ще одна теж не молода будівля, що знаходиться на вул. Ленінградській 10, ця стара та дуже пошана будівля зберігає партійні архівні документи. Архів завжди радий кожному новому відвідувачу, працює з 9.00 до 18.00 з понеділка по п'ятницю (читальний зал з понеділка по четвер з 10.00-17.00). 7 вересня відбулися урочисті збори з нагоди 90-річчя архіву Дніпропетровщини! До урочистих зборів була представлена документальна виставка, документи якої розповідають про історію Державного архіву Дніпропетровської області. На урочистих зборах брала участь заступниця голови - керівника апарату Дніпропетровської обласної державної адміністрації Н. Л. Подоппелова, директор Департаменту організації архівної роботи Державної архівної служби України Т. П. Прись, директори державних архівів областей України. Фінальним етапом був святковий концерт! Дніпропетровські архівісти ведуть активну видавничу діяльність, готують збірники документів, наукових статей. Зокрема, збірник документів «Окупаційний режим на Дніпропетровщині в хронологічних довідках місцевих органів влади» минулого року отримав першу премію в конкурсі імені Василя Веретеннікова. Підготовлений сигнальний екземпляр книги «Журнали Катеринославської міської думи (серпень - грудень 1917)». До 90-річчя Державного архіву Дніпропетровської області вийшов у світ збірник наукових статей «Спадщина», вип. 3. Дніпропетровський архів запрошує усіх гостей та мешканців міста до себе у гості. Раді Вас бачити. До зустрічі!

Державний архів Дніпропетровської області м. Дніпропетровськ, вул. К. Лібнехта, 89.

Статтю підготувала:

Оксана БАРАНОВСЬКА, провідний спеціаліст відділу інформації та використання документів Держархіву у Дніпропетровській області.

ОСЕТРОВА Оксана Олександрівна, завідувач кафедри соціальної роботи Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доктор філософських наук, професор

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Загальновідомо, що Україна в своєму розвитку обрала шлях соціально-ринкової економіки, свідченням чого безпосередньо слугують наступні важливі кроки:

1) конституційне проголошення людини та її життя найвищою соціальною цінністю;

2) визнання державою власної відповідальності за соціальний стан своїх громадян.

Оскільки соціально-ринкова економіка зорієнтована, у першу чергу, на інтереси людей, остільки чітко окреслюється орієнтир, що є визначальним у процесі реформування, - йдеться про соціальні цілі. У свою чергу, досягнення соціальних

целей тим, що соціальна робота однією зі своїх стрижневих цілей має формування моральних, соціальних, світоглядно-культурних цінностей сучасної людини.

Соціальна робота є як спеціальною галуззю наукових знань, так і практичною професійною діяльністю з надання допомоги та підтримки людям, які опинилися в складній ситуації.

У зв'язку з цим соціальна робота потребує свого наукового і практичного розвитку в Україні як спеціальна галузь наукових знань, що ґрунтується на сукупності концепцій і теорій та досліджує принципи і закономірності, моделі і методи соціальної роботи. Соціальна робота посідає певне місце та відіграє значну

роль у кожній зі сфер життєдіяльності людини, істотно впливаючи, зокрема, на процес формування світоглядної культури сучасної студентської молоді. Крім того, соціальна робота не є автономною відносно навчально-виховного процесу. Навпаки, вона відіграє значну роль у процесі формування здорового способу життя студентської молоді.

Ключовими напрямками соціальної роботи сьогодні виступають:

1) Особливості соціальної роботи в умовах суспільних трансформацій.

2) Вплив соціальної роботи на формування світоглядної культури студентської молоді.

3) Роль соціальної роботи в процесі формування здорового способу життя українського народу.

4) Перспективи розвитку соціальної роботи в Україні.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара став першим вищим навчальним закладом в Україні, який розпочав підготовку фахівців із соціальної роботи. Кафедра соціальної роботи була заснована 3 січня 1996 року, і відповідно перший випуск фахівців із соціальної роботи відбувся у 2000 році.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара став першим вищим навчальним закладом в Україні, який розпочав підготовку фахівців із соціальної роботи. Кафедра соціальної роботи була заснована 3 січня 1996 року, і відповідно перший випуск фахівців із соціальної роботи відбувся у 2000 році.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара став першим вищим навчальним закладом в Україні, який розпочав підготовку фахівців із соціальної роботи. Кафедра соціальної роботи була заснована 3 січня 1996 року, і відповідно перший випуск фахівців із соціальної роботи відбувся у 2000 році.

Продовження на стор. 29.

Теологія і релігія

У американському місті Бостоні професор семінарії Дейвід Велс видає книжку „Немає місця для істини“, у якій пише про зникнення теології в Християнській церкві з вини окремих церковних провідників, які перемістили релігійне прославлення з особи Бога на себе. Професор Д. Велс тривожиться, що у проповідях провідне місце посідають емоційні, психологічні почуття, утверджується матеріалістичний прагматизм життя, іраціональне перетворюється на раціональне.

Теологія і релігія. Як можна охарактеризувати ці два поняття?

Релігією є організоване поклоніння вищій силі, основане на вірі. У християн такою основою є віра в нашого Спасителя і Господа Ісуса Христа, Сина Божого, який став людиною, щоб люди побачили Бога, збагнули Його, щоб Бог уклав з людьми новий Заповіт, щоб Син Божий узяв на себе людські гріхи, став за них відкупною жертвою і дав спасіння тим, хто вірує у нього. Інші релігії мають інші об'єкти поклоніння.

Теологія - грецьке слово, яке поширилося у світ. Для слов'ян більш звичний термін - богослов'я. Іван Богослов був учнем і апостолом Ісуса Христа, Григорій Богослов - один з фундаторів церкви, навіть в повісті Миколи Гоголя «Вій» одним з трьох бурсаків був богослов Халява. Ми будемо вживати термін «теологія» як більш сучасний. Отож, теологія є системним викладом і тлумаченням релігійного вчення, догматів релігії.

Отже, спершу виникла релігія, а потім - теологія. Ми ведемо мову про християнську теологію.

Становлення християнської теології було складним. Спершу церква мала лише усні перекази апостолів, пізніше закріплені у Євангеліях і посланнях. Але Церква проходила своє становлення на теренах, де були сильні місцеві вірування, які впливали на християнство. З'явилося багато теологічних течій, які потім було засуджено, визнано єретичними. Щоб досягнути цього, були скликані вселенські собори, які, так би мовити, очистили теологію від нашарувань і прийняли Символ віри християнства - коротке зведення головних догматів, які складають основу вірування.

Це - конфесійна теологія, теологія Христової Церкви.

Реформована теологія - це,

власне, повернення до істинної Християнської теології, яка зазнала перекручень і фальсифікацій у середньовіччі. У Німеччині зародилася вимога реформ Римсько-католицької церкви. Основними виразниками протесту були Мартін Лютер і Томас Мюнцер. Протестанти опрацювали провідні поняття - віра, одкровення, психологія віри. Народилася реформована теологія. Це правдива теологія, відроджена на першоапостольських засадах, даних і утверджених Ісусом Христом. У чому ж полягає тривога професора Дейвида Велса з семінарії у Бостоні? Проблема у тому, що релігія стала сприйматися в світі не як система поклоніння Всевишньому, а як утвердження переваги людини. Теологи знають і вчать народи, що в центрі усього всесвіту є його Творець, є Бог. Сучасні релігійні провідники твердять, що людина є господарем, що людина творить науково-технічний прогрес, забезпечує добробут, а площиною християнства, площиною теології може бути виключно мораль, міжлюдські взаємини.

Візьмемо хоча б організаційні зміни. Згадані новатори намагаються уникнути навіть терміну - теологія. В Америці вищі християнські навчальні заклади мали раніше відділи теології, а тепер стали відділами релігії. Тобто там вже не вчать про Бога, а лише про форми Його прославлення. В університетах України утворені факультети або катедри релігієзнавства. Не богословські, як було завжди, до більшовизму, а релігієзнавчі. Цей предмет відносять до соціології або антропології - світських дисциплін. Студентів не вчать Християнської теології, а лише знайомлять з релігіями - християнською та іншими. Теологія вчить про Бога, Його характер, допомагає людям збагнути Бога, наблизитися до Нього.

Релігієзнавство досліджує не Бога, а людську поведінку, вивчає молитви, форми поклоніння, прославлення, жертвоприношення, співи, церковну обрядність. Усе це варто знати, але така наука не повинна витіснити науку про Бога, ставати між Богом і людьми.

Чи є різниця між вірою і релігійністю?

Безумовно, така різниця існує. Віра теж потребує релігії, щоб людина могла виявити своє ставлення до Бога, свої почуття. Але в світі шириться релігійність без віри, наші люди поспішають виконати ті чи інші церковні обряди, які часто мають взагалі язичницьке походження, а Бог у їхній свідомості залишається якоюсь абстракцією, малозначущою в їхньому житті.

Погляньмо на історію Церкви. Ще у дохристиянські часи юдеї були дуже релігійними, але у своїх релігійних практиках часто забували про Бога.

У Божому плані спасіння людей Бог вибрав, покликав і призначив, юдейський народ, щоб він був святим народом. Вони були надзвичайно релігійними, але і всі інші народи довкола них також були релігійними, мали своїх богів. Проте тільки з Ізраїлем Бог увійшов в Заповіт, щоб цей народ був святим, обраним, щасливим.

Від самого початку була умова, щоб не було у них інших богів, крім Нього: „Хай не буде тобі інших богів передо Мною“. І друга вимога: „Не роби собі різьби і всякої подоби з того, що вгорі, і що на землі долі, і що в воді під землею. Не вклоняйся їм, бо я Господь Бог твій, Бог заздрисний...“ (Вихід 20:3-5).

В цих заповідях було особливо підкреслено, щоб їхня віра відрізнялася від інших релігій. В центрі їхньої віри мають бути атрибути Божого характеру. Пригадайте з Книги Вихід (32:17-25), як народ в часі відсутності

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму «Відвертість», яка виходить в ефір щоп'ятниці о 22:30, на першій програмі Українського радіо.

Мойсея зібрав золоті прикраси і відлив золоте теля, навколо якого усі співали і танцювали. Це теж було релігійне прославлення. Але що було в центрі цього служіння? Золоте теля, яке зробили для того, щоб люди мали видимий об'єкт поклоніння, як усі інші народи, мали Бога, якого можна бачити і доторкатися, який відповідав тогочасній культурі. І цим Богом вони могли захоплюватися. І цього Бога зробив первосвященик на вимогу людей. Там був акт релігійної дії, там було релігійне свято, «теологія» якого була зовсім інша, ніж теологія дана Богом для Ізраїля. В таборі була зовсім інша теологія - світська, яка не відображала Божий характер. І ця теологія відвертала людей від правдивого поклоніння Творцеві, а закликала поклонятися творінню людських рук. Бог каже Мойсеєві: «Вони поклоняються теляті і кажуть, що це є бог, який вивів їх з Єгипту».

Це був мертвий ідол. І цього мертвого бога поставили на місці живого Бога, тобто вони замінили живого Бога на теля, на мертвого ідола.

В Посланні апостола Павла до римлян (1: 19-20) написано, що всі можуть знайти Бога, який їм об'явився. Перший гріх людей полягає в тому, що люди це об'явлення про Бога зневажали і правду замінили на неправду, служачи своєму створінню замість Творцеві. Замінили вічне, святе, на проминаюче, грішне, зіпсоване, тимчасове. На жаль, наші сучасники теж підмінили релігійними обрядами єдність з Христом. Основний гріх полягає в тому, коли так звані християни, освічені люди замінили живого Бога на створеного ідола, який пов'язаний з релігійною діяльністю. Як бачите, навіть християнська релігія може бути ідолопоклонством, коли «обдирають» Бога з правдивих атрибутів Божого характеру і в центрі замість поклоніння живому Богові ставлять щось інше.

В сучасному світі кажуть, що не важливо, яка у вас теологія, а важливо, щоб на першому місці ви добре почувалися, служили для власних, психологічних і фізичних потреб. Вони стверджують, що теології розділюють, що у них є заперечення. Такі люди кажуть: «Нам не треба більше доктрин. Нам потрібне життя». Але реформована християнська теологія - це і життя, бо ця теологія - це знання про Бога. І це найважливіше. У час реформації теж були дебати, була боротьба, були жертви. Щоб сталося правдиве християнське життя, потрібно правильно зрозуміти Боже вчення, яке вам об'явив в Ісусі Христі і на прикладі Христа побачити хто є Бог і хто є людина.

Амінь.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Продовження. Початок на стор. 27.

3 вересня 2012 року за сприяння і підтримки ректора Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, професора Полякова Миколи Вікторовича, проректора з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара професора Іваненка Валентина Васильовича, провідного методиста групи аналізу у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара Архиреевої Валентини Олександрівни, декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин, професора Токовенка Олександра Сергійовича, під керівництвом проф. Осетрової О.О., завідувача кафедри соціальної роботи з 2010 року, стартувала Школа соціального працівника «Хочу знати, як...?»

Метою діяльності Школи є професійна робота фахівців у галузі соціального захисту населення зі студентами спеціальності «Соціальна робота», мотивація їх до майбутньої професійної діяльності; ознайомлення студентів спеціальності «Соціальна робота» зі специфічними особливостями та принципами організації соціальної роботи в спеціалізованих службах; формування у студентів системи знань стосовно надання соціальних послуг та щодо мережі організацій, причетних до розв'язання соціальних проблем в Україні; усвідомлення студентами соціального та правового аспектів соціального захисту різних груп населення.

Досягнення зазначеної мети передбачає розвиток рівня як індивідуальної свідомості й самосвідомості студентів, так і суспільної; сприятиме вирішенню суто соціальних завдань, актуальних у суспільстві сьогодні; допомогати зорієнтуватися у багатомірному соціокультурному просторі з метою надання соціальної допомоги певним верствам населення, що потребують її, опинившись у складних життєвих обставинах.

Завдання, що постають перед учасниками Школи:

- 1) опрацювання методик і технологій соціальної роботи з різними цільовими групами і категоріями клієнтів;
- 2) набуття навичок визначення пріоритетності завдань спеціалізованих служб;
- 3) оволодіння методами та принципами організації спеціалізованих служб;
- 4) застосування отриманих теоретично-методичних знань у посильній (зокрема, волонтерській) соціальній роботі з різними цільовими групами і категоріями клієнтів.

У рамках діяльності Школи заплановані зустрічі з:

- директором Дніпропетровського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді - Кабат І.Л.;
- завідувачем сектора усиновлення, опіки, піклування та розвитку сімейних форм влаштування - Боднею Т.І.;
- директором Жовтневого центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді - Гущенко Ларисою Анатоліївною, тощо.

Так, перша зустріч з директором Дніпропетровського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді - Кабат Іриною Леонідівною відбулася 26 жовтня поточного року у Дніпропетров-

ському університеті імені Олеся Гончара (а. 1306).

Зазначена зустріч є надзвичайно значущою в контексті нової соціальної ініціативи Президента України Віктора Федоровича Януковича, згідно з якою з червня 2012 року в Україні створено інститут соціальних працівників для роботи на територіях кожної сільської, селищної та міської рад - загальною чисельністю 12 тисяч осіб.

У рамках реалізації соціальної ініціативи Президента України «у Дніпропетровській області до штатів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді введено 671 посаду фахівців з соціальної роботи, які займаються своєчасним виявленням можливих проблем у сім'ях, здійснюють соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах», - поінформувала заступник голови Дніпропетровської облдержадміністрації Пустова Марія Іванівна.

У цілому слід відмітити, що у Дніпропетровській області зорганізована ціла система центрів, які працюють з:

- сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги;
- випускниками інтернатних закладів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- породіллями, які мають намір відмовитися від новонародженої дитини;
- прийомними сім'ями та дитячими будинками сімейного типу;
- звільненими з місць позбавлення волі;
- ВІЛ-інфікованими дітьми та молоддю;
- насиллям у сім'ї;
- у напрямку розробки і розповсюдження соціальної реклами, тощо.

Між Дніпропетровським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара підписана угода про співпрацю, в рамках якої склалася довготривала й плідна сумісна діяльність у напрямку, підготовки фахових спеціалістів з соціальної роботи. Зазначена співпраця безпосередньо відповідає вимогам сьогодення. Адже характерною ознакою нашої сучасності є актуалізація необхідності в широко освічених, творчо мислячих, соціально активних і морально повноцінних громадянах. І тут першорядна роль належить знанню, що дає можливість людині успішно брати участь у суспільному житті, тобто знанню соціальному.

Класичний же університет виступає саме тим джерелом, котре поширює соціальні знання, набуття яких наслідком своїм має підвищення соціальної грамотності громадян, необхідної у процесі суспільного розвитку, метою якого є досягнення гармонії. У даному контексті мова йде про гармонійне поєднання теорії й практики сучасного фахівця, зокрема, професіонала з соціальної роботи, що єдино спроможне породити глибоко розвинену Особистість, затребуваного Фахівця, спроможного надати кваліфіковану допомогу, з одного боку, конкретній особі з приводу конкретної проблеми, а з іншого - заради досягнення загального блага, що можливо тільки у конструктивному творчому напрямі, передбаченому самим процесом гуманітаризації освіти.

*Ольга ТУПИЦЯ,
доцент кафедри укр. мови ДНУ імені Олеся Гончара*

ЗАСОБИ МОВНОЇ ЕКСПРЕСІЇ ЯК ДОМІНАНТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ У РОМАНІ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «МІСТО»

Аналізуються засоби мовної експресії в романі В. Підмогильного «Місто», які уособлюють естетичну категорію драматичного, репрезентують індивідуальний стиль видатного митця слова.

Ключові слова: експресивність, троп, драматичне, порівняння, метафора, уособлення, епітет.

Валер'ян Підмогильний увійшов в історію світового письменства як неперевершений майстер сконденсованих образних формул, трагіко-драматичного відчуття дійсності. Його найвидатніший роман «Місто» як зразок урбаністично-експресіоністичного стилю, привнесеного Підмогильним у скарбницю європейської літератури, сьогодні є об'єктом активних лінгвістичних та літературознавчих досліджень.

З-поміж неповторних ознак стилю Підмогильного-прозаїка виділяється надзвичайна експресивність образно-поетичних засобів. Це підкреслюється увагою автора до естетичної функції мови. Підмогильний - майстер слова, напорчуд чутиливо вмів вловлювати естетичне почуття адресата (мається на увазі читача) й естетичне відчуття героїв твору (головного персонажа Степана Радченка), щоб трансформувати свої почуття в символічно-мовній сфері [1,40].

Слід зауважити, що в сучасному мовознавстві дослідження мовно-експресивної природи авторського мислення в художній літературі відбувається досить активно. Варто виділити праці Н. В. Гуїванюк, І. О. Дегтярьової, А. П. Загнітка, І. І. Ковтунової, В. Н. Ткачука, В. А. Чабаненка та ін. Поняття «експресивний синтаксис» та «стилістичний синтаксис» стали важливою складовою теорії мови, суттєво доповнюючи уявлення про письменника як непересічну мовну особистість.

У цьому плані творчість нашого земляка, основоположника європейського урбаністично-екзистенційного роману В. Підмогильного вивчена недостатньо.

Предметом цієї статті є аналіз мовно-експресивної природи авторського мислення В. Підмогильного, яка репрезентує неповторний індивідуальний стиль митця.

Свій естетичний ідеал як уявлення про найвищу досконалість [2, 6] В. Підмогильний убачав у гармонійному існуванні людини в соціумі, у превалюванні духовних цінностей у буденному житті, у багатстві внутрішнього світу героїв. Розходження зі своїм творчим ідеалом автор висловив в естетичній категорії драматичного, яка визначається як боротьба внутрішніх і зовнішніх суперечностей, що заважають здійсненню поетичного ідеа-

лу і виражаються в численних емоційно-експресивних образних засобах.

Сама категорія-результат динамічного співвідношення ідеалу та дійсності драматично породжує багату експресивність, поліфонічність образних засобів, які характеризуються ясністю, точністю, впливовістю, стилістичною виразністю. В. Підмогильний творить у своєму романі тропи, актуалізуючи у звичному значенні слова істотну вторинну ознаку предмета чи явища. Це створює непересічний образний світ письменника, його національно-виразну картину бачення світу.

Залежно від принципів зближення ознак предмета і перенесення їх з одних явищ на інші у В. Підмогильного яскраво окреслюються прості (епітет та порівняння) та складні (метафора, уособлення, перифраз) тропи, які творять дивовижну емоційно-експресивну канву естетичної категорії драматичного в романі.

Особливу виразність являють собою в романі «Місто» епітети як оригінальні художні означення з притаманним їм національним колоритом (соіогг locaie): тихий вечір [3, 422], ясний місяць [3, 311], ясна тиша [3, 324], ясна нитка [3, 316], спокійний місяць [3, 333], вогненний меч [3, 333], тихі верби [3, 311], зоряний світ [3, 519], тихий вогник [3, 522], чарівна стежка [3, 528], ясна путь [3, 529], солодке марення [3, 529], сосячні простори [3, 529], молода сила [3, 334], золотий вік [3, 518], безмежна мрія [3, 333], пахучий степ [3, 316], квітчасті поля [3, 492], самотні дерева [3, 310], похмурі споруди [3, 312], голе дерево [3, 316], гола кімната [3, 336], сосячне море [3, 521], новий вогонь [3,334]. Епітетні ряди Валер'яна Підмогильного, відтворені у реченневих конструкціях, надають семантичної прозорості, витонченості вислову, інтонаційного багатства: «Ні бідкування, ні наука не змогли вбити виробленої під тихими вербами села доброзичливості» [3, 311]; «Він розчинявся у своїй безмежній мрії, що захопила його wraz і цілком, руйнував нею все навколо, як вогненным мечем, і, сходячи вниз вулицею, знімався вгору і вгору, до жагучого мерехтіння», «Над комином у віконці стояв ясний місяць» [3, 316].

Естетична свідомість В. Підмогильного відбиває світ у формах художньо-вартісних образів. Засобами передачі цих образів виступають мовні елементи, які організовані в систему тропів. Первісним тропом, своєрідною «молекулою художності» є порівняння [4, 57]. Воно викликає певні почуттєво-оцінні асоціації, спонукає людину до образної «співпраці» з його творцем.

У романі «Місто» В. Підмогильний удається здебільшого до порівнянь з прозорою логіко-семантичною основою [5, 47], які мають фольклорну природу, утворюються на основі традиційних пошуків: «Життя тягнеться старим возом» [5, 333]; «І сонце, стоячи вгорі холодним диском, кидало під ноги, під копита й колеса рясні потоки іскор» [5, 470]; «Він був подібний до місяця» [5, 529].

Разом з тим у Підмогильного є ціла низка індивідуально-авторських порівнянь, які будуються за принципом зіставлення неординарних явищ і подій, пошуку спільного елемента між ними: «Вона стерла йому всі турботи, як справжня чарівниця, бо стала найважливішим, що треба здобути» [5, 325];

«Бо не все ще покінчено з природою. Прокидаючись, вона кличе, як забута мати» [5, 481]; «Вона ставала приступна його збудженим чуттям, входила йому в душу, як тепле віяння» [5,515]; «Хлопець заплющив очі, і бажання спати, як теплий важкий покрив, застелило його думки нерухою млою» [5, 532].

Надзвичайно емоційно місткі порівняння Підмогильного відтворюють драматичний темпоритм мовлення і пафос роману: «Вода і сонце приймали всіх, хто покинув допіру пера й тези - кожного юнака, як Кия, і кожну юнку, як Либідь» [5, 312], «Земля, здавалось, пливла йому під ногами оксамитовим килимом, і дахи будинків вітали його, як велетенські капелюхи» [5, 538]; «Вікно чорніло, як вибите око...» [5, 426]; «І цей перший дріж застоюного механізму він почував, як біль, як лячне хвилювання, як невимовний захват» [5, 471]; «Але він, як суворий хірург, цей біль чинив в ім'я майбутнього здоров'я» [5, 572].

Чимало порівнянь мають філософську основу, наповнену авторськими пошуками сенсу буття: «Люди, як числа, складаються з небагатьох основних цифр, у різних варіаціях, звичайно» [5, 477]; «І от воно всохло, як струминець на піску, лопнуло, як кольорова бульбашка» [5, 471]; «Місяцями погноблені в одязі білі тіла виходили з в'язниці, розцвітали бронзою в гарячій млості на піску, як загублені десь на нільських берегах дикуни» [5, 312]; «Кожен рядок і цифру він порівнював до фактів свого села і дійшов кінець кінцем до висновку; що в них не гірше, ніж у людей» [5, 319].

Певна «естетизація» порівнянь у В. Підмогильного складає основу мовної експресії. У художньому тексті роману «Місто» слово виступає перш за все уособленням «естетично виправданого використання всіх мовленнєвих розгалужень національної мови, всіх її виразових засобів» [7, 60], своєрідним національним елементом образності. У цьому випадку пафосний драматичний контекст перетворюється на національно-образну художню субстанцію. В основі кожного тропу у В. Підмогильного лежить порівняння як засіб, що впливає на мовленнєву експресію. Воно «посилило» образ одного предмета за рахунок спільного елемента для двох порівнюваних явищ,

викликає певні асоціації драматизму, особливої динаміки думки, активізує образне мислення.

За логіко-семантичними ознаками художнього порівняння В. Підмогильного в романі «Місто» можна розділити на два типи:

1) порівняння помірно-експресивні, з логіко-семантичною основою;

2) порівняння складно-експресивні, з підвищеною асоціативністю [1, 47].

До першого типу належать традиційні порівняння фольклорного характеру, яких небагато в тексті: «життя, як віз», «сонце, як диск».

Другий тип порівнянь зустрічається набагато частіше, оскільки це прозаїк з напрохуд складною асоціативністю мислення, що руйнує наш звичний «механіцизм» сприйняття художнього образу [8, 7]. Порівняння такого типу будуються на складній оказіонально-суб'єктивній семантичній основі, що створює відчуття неординарності, новизни, діалектичності сприйняття художнього образу: «Йому назустріч вийшла маленька, бліда постать, похила й скорботна, як придорожня жebraчка» [8, 487]. «І це перший дріж застою механізму він почував, як біль, як лясне хвилювання, як невимовний захват» [5, 471].

Найскладнішим тропом, найбільш дійовим засобом естетизації та експресивізації художнього мислення є метафора. У Підмогильного це своєрідний код до розуміння художності, семантичний закон, за яким автор наділяє предмети, явища дійсності можливістю діяти, як живі істоти.

Ще Арістотель говорив про метафору як уміння помічати подібність, отожднюючи цей троп із порівнянням: «Метафори, очевидно, будуть і порівняннями, а порівняння, уникнувши лише одного слова («Як») метафорами» [9, 94].

Сучасна гуманітарна наука, незважаючи на різницю оцінок, розглядає метафору «як вторгнення синтезу в зону аналізу» [10, 19], важливу філософську та мистецьку проблему. Так, Хосе Ортега-і-Гасет аналізує метафору як знаряддя мислення, розглядаючи метафору художню і наукову. Головний критерій цього розподілу - «універсальне відношення між об'єктом і суб'єктом. Відношення усвідомлення, яке можна осягнути, лише уподобавши його іншому відношенню між об'єктами. В результаті такого уподібнення одержимо метафору» [11, 77].

Метафора у Підмогильного є троп, який експресивно творить художнє мовлення, особливий рівень аперцепції [6, 23], розвиває у читача художню уяву і фантазію.

За допомогою зчеплення асоціацій метафори перетворюються на випереджальні, пророчі образи дійсності. Могутнім чинником творення метафори у Підмогильного виступає його естетичний ідеал, драматичне світовідчуження дійсності. Письменнику, здається, метафора надає творчого катарсису задоволення, а читачеві демонструє пізнавальну, духовно-збагачувальну функцію. Особливої

експресії метафорам Підмогильного надає оригінальний асоціативний ореол: «Скрізь по дахам його скидали вниз величними кулями, що глухо падали долі, як бездушне тіло» [6, 486].

У романі «Місто» особливий метафоричний контекст допомагає створити такий різновид метафори, як уособлення. Це перенесення властивостей живих істот на предмети, явища природи і навіть абстрактні поняття, набування ними «олюднених ознак». Уособлення у Підмогильного служать для глибшого та яскравого відтворення картин життя: «Земля, здавалось, пливла йому під ногами оксамитовими килимами, і дахи будинків вітали його, як велетенські капелюхи» [3, 538], «Глибоке співчуття, невичерпний жаль огорнув його очі» [3, 419]; «Туга згнітила його - адже досі він любив жінок принагідних, випадково стрінутих «на міському шляху», а сам ще не шукав!» [3, 495].

Як окремий вид уособлення у Підмогильного в романі «Місто» доречно виділити персоналіфікацію. Цей різновид метафори в романі представлений широко. Він побудований на частковому уособленні: «Заходить вечір», незмірно вогкий, кудлатий від хмар, сірий, вихристій» [3, 412]; «Бо непереможний поріє творчості у людині, бо прищепившись, опановує її всю, робить додатком до себе, покірним виконавцем своїх приписів, руйнує чистоту чуття своїм настирливим покликом, обертає життя в чудернацьку постійну засідку, тищить неймовірними мріями, гнобить неймовірним розпачем, жалить серце, на розум неспокої нагонить» [3, 397]; «Тіло ще спить, дарма, що розум збудився» [5, 502]; «О ненажерне місто» [3, 526]; «Недоречний сон лишив по собі каламуть у думках і обважнілість у м'язах» [6, 510].

У В. Підмогильного метафоризація виступає визначальною рисою образної свідомості, «активністю вираженої авторської оцінки, яка забарвлює всі значення слова» [12, 65].

Для романного епосу В. Підмогильного характерна кінематографічність, монтажність образного мислення, уміння бачити світ самотніми образними концептами у його драматичному естві, в єдності та боротьбі суперечностей. Недаремно з самого початку автор задумував роман «Місто» як кіносценарій: «Свій роман «Місто» я почав писати зовсім для себе несподівано, воно за первісним задумом мало бути кіносценарієм, і то комедією...» [5, 441].

Письменник у романі вибудовує авторську свідомість за законами монтажу в кіно. Автору притаманна особлива манера передачі метафоричних образів на кіномову: «Заходить вечір, незмурно вогкий, кудлатий від хмар, сірий, вихристій» [5, 412]; «Місцями погноблені в одязі білі тіла виходили з в'язниці, розцвітали бронзою в гарячій млості на піску, як загублені десь на нільських берегах дикуни» [5, 312].

Образні засоби В. Підмогильного могли б стати основою для створення

фільму за традиціями українського поетичного кіно в чорно-білому варіанті, з вираженими крупним плином художніми деталями в уповільненому темпоритмі (образ «ненажерного міста», «велетенського капелюха», «вікна, як вибитого ока»), зі збереженням монтажного принципу в кіно, коли «два будь-які фрагменти, поставлені в один ряд, неминуче поєднуються в нове уявлення, яке виникає із цього зіставлення як нова якість» [13, 253].

У художньому тексті «Міста» автором використовуються різноманітні прийоми монтажу: загального, середнього, крупного планів. Це виражається в деталях портрета героїв, пейзажних замальовках, ліричних авторських відступках. Монтажне бачення В. Підмогильного за допомогою взаємодії асоціацій породжує нові художні значення, посилює емоційне звучання слова.

Такими художніми властивостями наділені у В. Підмогильного перифрази. Ці фігури поетичного синтаксису посилюють яскравість, «картинність» зображення предметів та явищ, називаючи їх в описовій формі за істотними характерологічними ознаками. Кожний перифраз у романі - зрима, зречевлена, точна у своїй логіко-семантичній природі структура: «Спереду лежав пляж - піщаний острів 'серед Дніпра, де три моторки невгамовно перевозили з пристані купальників» [5, 312]; «Це - непомітні хлібороби, сірі постаті в свитках, що водять по землі вічне рало» [5, 520]; «Спокійний місяць, вірник юнацьких мрій, втишив йому те злісне почуття, що була нав'яла вулиця» [5, 333].

Драматизм світовідчуження В. Підмогильного помітний у такій стилістичній фігурі, як антитеза. Це цікаве джерело творення художності у тексті роману «Місто» характеризується як підкреслене протиставлення протилежних життєвих явищ, понять, почуттів, характерів, що помітно посилює образну виразність, створює динамізм думок, авторських відступів, емоційне напруження. Застосовуючи деякі прийоми монументального зображення, Підмогильний навмисне підкреслює можливості діалектичного осмислення дійсності: «Вже все життя пройшло перед ним у цій грі світла і тіні, якесь несподіване життя, не те, що мусило бути, а те, що було» [5, 453]; «Сьогодні ситий, завтра голодний» [5, 461]; «Бо для кожного з них світ починається і гасне, повстає і зникає в маленькому розтині його повік» [5, 506].

Усі ці засоби мовної експресії супроводжують драматичний пафос роману В. Підмогильного «Місто». Вони інтенсивно увиразнюють художню думку, породжують експресивно-естетичне макрополе, в якому фіксується ідея твору.

• Гортаючи класику

Михайло Михайлович КОЦЮБИНСЬКИЙ народився 17 вересня 1864р. в м. Вінниці в сім'ї дрібного урядовця. Дитинство та юність майбутнього письменника минули в містечках і селах Поділля, куди переводили батька по службі. Освіту здобував у Барській початковій школі (1875 — 1876) та Шаргородському духовному училищі (1876 — 1880).

Коцюбинський почав пробувати свої сили в літературі рано, брався за поезію, переклади, нариси, та швидко головним полем його письменницької діяльності, справжнім покликанням стає художня проза. З перших спроб Коцюбинського-прозаїка до нас дійшли оповідання "Андрій Соловійко, або Вченіє світ, а не вченіє тьма" (1884), "21-го грудня, на введеніє" (1885), "Дядько та тітка" (1885).

Друкуватися Коцюбинський почав у 1890р. — львівський дитячий журнал "Дзвінок" опублікував його вірш "Наша хатка". В цьому ж році він побував у Львові, встановивши творчі контакти з місцевими літераторами та видавцями, зокрема Франком. Поїздка поклала початок постійному співробітництву Коцюбинського в західноукраїнських виданнях. На початку 1891р. він їде в с. Лопатинці на Вінниччині, де поєднує роботу домашнього вчителя в родині місцевого службовця з поглибленим вивченням життя села, народної мови, культури і розпочинає серйозну літературну працю. За один 1891 рік з-під його пера виходять оповідання "Харитя", "Ялинка", "П'ятизлотник", повість "На віру", віршована казка "Завидючий брат". Твори привернули увагу літературної громадськості, засвідчили, що в українську прозу прийшов талановитий художник.

На початку 90-х рр. частина молоді української інтелігенції, перейнятої ліберально-просвітительськими ідеями, утворює організацію "Братство тарасівців", з учасниками якої Коцюбинський деякий час підтримував зв'язок. Цей зв'язок відбився на його творчості. У казці "Хо" (1894) Коцюбинський підносить значення ліберально-просвітительської діяльності.

Роки перебування Коцюбинського на урядовій службі в Молдавії і Криму дали життєвий матеріал для його творів "Для загального добра" (1895), "Пе-коптьор" (1896), "Посол від чорного царя" (1897), "Відьма" (1898), "В путях шайтана" (1899), "Дорогою ціною" (1901), "На камені" (1902), "У грішний світ", "Під мінаретами" (1904). Одним із свідчень того, що Коцюбинський своїми творами молдавсько-кримського циклу виходив за межі локальних проблем, є те, що його повість "Для загального добра" була надрукована в перекладі російською мовою у журналі "Жизнь" (1899, кн. 12).

Багата творчими здобутками п'ятирічна служба у філкерсерній комісії стала періодом інтенсивного зростання письменника. Залишивши роботу в комісії, він після безуспішної спроби влаштуватися на роботу в Чернігові, де жила сім'я,

їде до Житомира і займає різні посади в редакції місцевої газети "Волянь". На початку 1898р. Коцюбинський нарешті дістає роботу в чернігівському земстві.

Важливим моментом світоглядно-художньої еволюції Коцюбинського було оповідання "Ялечка" (1901). У "Ялечці" Коцюбинський постає визначним майстром психологічного аналізу. Зосередження уваги на психологічних колізіях стає визначальною рисою творчості Коцюбинського.

Деяко окремо в доробку Коцюбинського стоять твори на теми з минулого українського народу — "На крилах пісні" (1895) і "Дорогою ціною" (1901). Їх єднає романтично-піднесена, героїчна тональність.

Новела "Цвіт яблуні" була в українській літературі новаторською за темою: порушувалась проблема ставлення письменника до дійсності, говорилося, що митець за будь-яких обставин не може забувати про свій громадянсько-професійний обов'язок, повинен боліти чужим горем, як власним.

До теми "Цвіту яблуні" Коцюбинський повертається ще не раз (цикл мініатюр "З глибини", поезія в прозі "Пам'ять душі", незавершений твір "Павутиння", новели "Intermezzo" і "Сон"). Виражене у цих творах ідейно-мистецьке кредо декларується й у листі-відозві М. Коцюбинського і М. Чернявського 1903р. до українських письменників. Наступний розвиток української літератури Коцюбинський бачив у розширенні її тематичних та ідейних обріїв, пошукові нових художніх форм.

У п'ятиліття перед революцією 1905 — 1907 рр. Коцюбинський написав і опублікував оповідання "Fata morgana" (Київська старина, 1904), в якому вловив ті головні зрушення у свідомості селянства і нові тенденції в еволюції соціальної психології села, які на повну силу виявилися під час революції. Революція остаточно відкрила світові нове село, а Коцюбинський без будь-якого втручання в текст оповідання продовжив його як другу частину повісті. Друга частина повісті "Fata morgana" (опублікована в квітневому номері "Літературно-наукового вісника" за 1910р.) належить до найвизначніших творчих досягнень Коцюбинського, пов'язаних з подіями першої російської революції.

Провідним жанром малої прози Коцюбинського після 1901р. стає соціально-психологічна новела.

Мовна практика Коцюбинського — один з яскравих прикладів широкого підходу до розвитку літературної мови. Не заперечуючи ваги різних стилів української літературної мови, слів-новотворів, оригінальних виразів, конструкцій, він головним джерелом збагачення мови літератури вважав загальнонародну розмову.

Творчість Коцюбинського служить художнім прикладом уже не одному поколінню українських письменників.

ДОРОГОЮ ЦІНОЮ

(Оповідання. Стислий виклад твору)

Пролог

Тяжко жилося селянству в тридцяті роки вісімнадцятого століття: «Вільний дух народу ще тлів під попелом неволі». Той народне був звичайнісіньким господарським волом, якого вдовольняли тяжка праця й спочинок. Ярмо наклади на шию дикому турові, який корився силі, але очі йому від гніву наливалися кров'ю.

Старше покоління ще пам'ятало, як боролися за людські права, згадувало, як держали шаблю, обороняючи незалежність. Відгукувалась ще чаруюча пісня волі в серцях молоді, яка кликала на бесарабські степи, за Дунай, туди, де немає пана й панщини.

Пани ж, у свою чергу, обороняли свої права на «живий робочий інвентар — хлопа», який приносив незмірені скарби, обробляючи українську землю. Зовсім

недавно перемогли пани, задушивши гайдамацьке повстання. Але хлоп тікав, залишаючи все миле його серцю, на вільні землі. Там були організовані на втікачів справжні лови. На півдні Бессарабії, недалеко от бистрої ріки Прут, по лівім боці Дунаю, стояло козацьке військо, що вилловлювало нещасних втікачів. За голову спійманого одержували плату Жорстока розправа чекала на шукачів свободи. Їх оддавали в рекрути, відправляли в Сибір або назад до пана в неволю. Але, незважаючи на тяжкі перешкоди, тікали українські селяни туди, де жевріла надія на ждану волю, яка діставалася дуже дорогою ціною.

Розділ I

Пан вирішує парубка Остапа віддати в рекрути за те, що той бунтує проти ньо-

го й підмовляє до цього селян. «Бунтар... гайдамака! — кричить пан. — Він мені людей баламутить». Остап вирішує втекти, про що й повідомляє коханій Соломії. Тій важко відпустити парубка й залишатися з осоружним чоловіком, за якого насильно її видали заміж. Та вона розуміє, що іншого виходу із скрутного становища немає. Остатові треба тікати. 1 Соломія на човні перевозить свого любого на той бік ріки, допомагаючи втекти. Коханці прощаються й розлучаються.

Остап ішов знайомими стежками, де «кожен кущик, горбок, долинка... — все було йому знайоме, промовляло до його». Згадує Остап свого сивого дідуся, колишнього запорожця, який боровся в Умані з панами. Від діда змалку хлопець чув розповіді про славне минуле, про волю, про Січ. Тому Остап, вихований у давніх традиціях, і здіймав річ про те, що треба звільнитися від панського ярма. Але ніхто його не підтримував. Пан катував старого діда, силком віддав Соломію за свого хурмана, одібравши дівчину в Остапа, а самого Остапа вирішив облідувати

й оддати в солдати. Так ішов парубок, а думки його сягали в далеке майбутнє. Мріяв він про Січ за Дунаєм, про козацтво, про те, як разом із товаришами поїде на Уманщину визволяти народ з неволі, як забере Соломію, потішить діда на старість. Але ось хтось замахав на шляху. Остап хотів звернути з дороги, та його покликали. Наздоганяв Остапа молодий безсусий парубок. То була Соломія. Молодиця вирішила йти за коханом, одягнувши чоловіче вбрання. Тільки коси, що вибивалися з—під очіпка, видавали жінку. І вони ножем відкремсали довге прекрасне волосся, яке чорними пасмами лягало додолу. Отже, тепер удвох, Остап і Соломія в парубочій одежі, вирушили в далеку подорож шукати волі.

Розділ II

Остап і Соломія дісталися лівого берега Дунаю, опинилися серед маси втікачів. Була глибока осінь. Люди з дітьми, немічними, старими ховалися в морозі від козацьких сторожових загонів. Командував втікачами дід Овсій, який знав години переправи на той берег. Остап і Соломія подружилися з Іваном Котигорошком, парубком невисокого зросту з тоненьким голосом. Він став вірним товаришем цій незвичайній парі.

Настав час втікачам вирушати в дорогу. Підійшли до самої річки й поховалися в комиші. Довго чекали перевозу. Аж ось прибули човни. І тільки люди почали до них підходити, як їх помітив сторожовий козак. Він вистрілив із рушниць, подаючи сигнал своїм. Сторожові почали хапати втікачів, усе збилося, змішалось... Хтось ухопив Соломію, але Остап відбив її. Човни швидко відпливали, і тільки Котигорошок благоючим голосом гукав Остапа й Соломію.

Остап і Соломія тікали через територію й очерет. Вони вирішили податися до одного мірошника Якіма, який хвалився, що знає, як можна переправитись до Туреччини. План мельника був дуже простим: зв'язати невеличкий пліт, який витримав би двох людей. Соломія одразу ж почала майструвати цей пліт. Невдовзі він був готовий. Втікачі попливли вночі через Прут. їх несло серединою річки, поки парубкові не почастіло зачепитись за вербу. Обоє вилзли з води на чужу землю. «Дивне почуття обхопило Остапові груди: замість радості — сильне обурення стрепенуло його істоту». І він викрикнув прокляття тій землі, яка принесла стільки страждань. На тому березі москаль почув Остапів голос і навімання бахнув з рушниць, випадково влучивши хлопцеві в груди.

Розділ III

Соломія тягла за собою пораненого Остапа. Вони йшли доти, поки Остап не знесилив. Тоді молодиця перев'язала коханому рану. Остап слабнув, він не міг далі йти через плавні. Сохло в горлі, постійно хотілося пити. Соломія довела пораненого до озера з чистою водою, напоїла. Вони почали помалу пересуватися далі. Остапа палила гарячка. Соломія намостила йому ложе з очерету й пішла сама шукати вірної дороги, щоби вибратись із плавнів.

Довго жінка ходила, ламала очерет, щоб не загубити своєї дороги, але все—таки заблукала. Вона хвилювалася за Остапа. їй було прикро, що не може допомогти пораненому, що не може витягти його з плавнів. З відчаю Соломія розпла-

калась, а потім заснула. Прокинувшись, вирішила йти просто вперед. В тому ж напрямку, куди йшла Соломія, рухалося дуже багато звірини. В повітрі стало тепло й душно. І тут Соломія помітила червоні хмари вгорі й зрозуміла, що то горять плавні.

Гарячка палила Остапа. Він марив, кликав дідуся, який приходив втішити онука. Коли хворий одкривав очі, дідусь зникав, а коли закривав — з'являвся знову. Надвечір Остап почав хвилюватися. Де ділася Соломія? Чому вона не приходить? Адже вона знає, що йому важко, що він не годен вибратись із цих нетрів. А може, вона його покинула?...

Вночі йому стало гірше. Його тіпала пропасниця, палила гарячка. Удосвіта Остап почув, що біля нього стоїть жива істота. То був вовк. Остап відганяв тварину, бризкаючи в морду звіра водою. Вовк жалібно завив, клацнув зубами й счез в

комишах. Остап слабнув. Він марив, відчував, що вмирає, але перемогла воля до життя. Остап зсунувся з свого ложа й поповз. Нарешті він почув над собою Соломіїн голос і втратив свідомість.

Розділ IV

Соломія вибігає із плавнів і натрапляє на циганське поселення. Вона забігає до хати, де живе циганська сім'я і бігає допомогти врятувати пораненого. Разом із циганами Соломія виносить Остапа з плавнів. У циганській хаті молодята знаходять тимчасовий порятунок. Стара циганка доглядає Остапа, як рідного сина, лікуючи його відварами з різного зілля й козячим молоком. Молодій циганці Маріуці подобався молодий Остап. Надто часто вона поглядала на парубка. Одного разу навіть побилася з—за цього із своїм чоловіком Раду. Старий циган Пца і молодий Раду зникли вночі й поверталися вранці. Днями вони спали. Остап помітив, що привелили вони до двору сплутаних коней, тобто займалися конокрадством.

Соломія влаштувалася працювати до багатого болгарина, принесила гроші, щоб поставити на ноги Остапа. Пца постійно вимагав гроші в Соломії. Треба було все терпіти, бо Остап поволив одужувати. Через деякий час він почав зводи-

тись, навіть спостерігав за циганськими танцями й співами, дивуючись, що навіть «гуляють не по—нашому». Не одобрюючи циганських нічних заробітків, Остап і Соломія вирішують покинути злодійське гніздо. Коли Соломія була на роботі, на циганський виселок набігли турецькі шовніри й усіх забрали до в'язниці.

Розділ V

Того дня Соломія на базарі зустріла Івана Котигорошка. Він погладшав, мав гарний вигляд. Іван працював наймитом у заможного турка. Удвох вони вирішили йти за Остапом, щоб перевезти його у двір до болгарина.

Соломія була вражена в саме серце, коли нікого не побачила у циганській хаті. У дворі лише блукало маленьке козеня. Молодиця й Котигорошок вирішують йти до конаку (поліцейської участку), щоб доказати невинність Остапа. Але старший над турецькими жовнірами не хоче навіть вислухати Соломії. Котигорошок радить підкупити драгомана (перекладача), який служить у поліції. Проте драгоман небагато пообіцяв, сказавши, щоб Соломія прийшла через тиждень, може, випаде нагода побачити чоловіка.

«Соломія щодня блукала коло конаку — лиха, роздратована, мов голодна вовчиця». Через тиждень драгоман повідомив її, що позавтра мають взяти Остапа за Дунай. Жінка підмовляє Котигорошка відбити в турків коханого, маючи свій план.

На другий день, ледве розвиднілось, озброєний Котигорошок із Соломією сіли в човен і стали чекати. Через деякий час з'явилася купка людей, що лагодилися переплавити Дунай. Серед них Соломія впізнала Остапа й почала співати своїм сильним голосом, повідомляючи коханого про те, що його їдуть визволяти. Човен втікачів наближався до турецького. Турки слухали пісню. Аж ось два човни зіткнулися. Почалася бійка, стрілянина. Іванові влучили в живіт. Під вагою його тіла човен перевернувся. Холодна вода обпікала тіло Соломії, колпа голками, приводячи дотями. Жінка помітила, як Остап б'ється в руках двох турків, а третій тримає у руках димучу ще рушницю.

Значить, ні вона, ні Іван нікого не забили... Але зараз їй не до того... Холодна вода бере її в свої обійми, чорна глибина тягне вниз. Соломія відчуває, що наближається смерть.

«— Остапе!..— з розпуккою кличе душа.

— Соломіє—е!..— доноситься до неї крик серця.

— Соломіє!..— чує вона крізь холодну хвилю, що б'є їй в очі, торкається чола, розплутує коси...»

Стоїть у далеких бессарабських степах невеличка хатинка, де варить собі убогу вечерю сторож. Цей сивий дід живе сам, розмовляючи з вітром. Вітер кличе його з боку холодного Дунаю голосом Соломії. Не соромиться дід показати свій «життєпис», що має на власному тілі. На спині — пам'ятка від пана, між ребрами — подарунок від москаля. А половина його душі й серця лежить на дні Дунаю й їде, поки зустрінеється з другою половиною. Отакою «дорогою ціною» було заплачено за волю.

Фідель СУХОНИС

«Від Нью-Йорку до штату самотньої зірки»

(Замість епілогу)

Цього разу готуючись до поїздки за океан я мав особливо обширні плани. Зразу хотів би зазначити, що дякуючи Богу та друзям, більшість із задуманого вдалося реалізувати. Це дало не лише нові враження та емоції, а й хочу сподіватися, збагатило безцінним життєвим досвідом, котрий так чи інакше надіюся згодом відгукнеться добром. Дечим з того, що вдалося побачити і чому навчитися завдяки осінній подорожі 2012 року на землю Вашингтону й хочеться поділитися з можливими читачами цієї невеликої книжечки.

Отож, я мав головних три завдання своєї чергової поїздки до США. Буквально на другий день прильоту, себто, 29-го вересня, у суботу та неділю, повинен був взяти участь в роботі XI з'їзду Українського Конгресового Комітету Америки, потім завдяки приязні старого і відданого приятеля журналу «Бористен» пана Віктора Бабанського у справах дніпропетровських бізнесменів відвідати Техас та головне його місто - славнозвісний Гюстон. (Зразу хочу домовитися з читачами, що пообіцявши поділитися своїми враженнями, та певними набутими інформаціями, буду писати назву цього міста по-нашому, саме у такій ВІРНИЙ транскрипції. Оскільки добре відомо, навіть ледачому, що англійська літера «Н» аж ніяк не транслітерується українською як «Х», а саме як буква «Г». Себто, англійське назву Houston слід писати саме як Гюстон, а не як кальку з російської Хьюстон у якій, як відомо, немає нашої літери «Г»). Між іншим, власне і штат Техас до кінця коректно буде транслітерувати як Тексас. Однак, оскільки ця праця не претендує на роботу з філології, то для початку обмежимося лише Гюстоном) та налагодити контакти з нашою діаспорою у США січесьлавського фермера, координатора Всеукраїнської програми «Природне землеробство» Івана Лазаренка. Здавалось би не такий розлогий перелік завдань. Але не важко здогадатися, що він містив не лише віддалені переїзди, а й велике тематичне різноманіття та численні людські контакти. А тому

цьогорічні відвідини США виявилися особливо насиченими та в певній мірі плідними.

Дозволю собі спочатку більш детально зупинитися на черговій конференції УККА. XXI з'їзд Українського Конгресового Комітету Америки (УККА) відбувся цього разу з 29 по 30 вересня в місті Йонкерс біля Нью-Йорку. УККА є найпотужнішою неурядовою організацією Сполучених Штатів Америки, що вже понад сім десятиліть достойно представляє українсько-американську громаду, послідовно відстоює інтереси України й українського народу. На з'їзді були присутні понад дві сотні делегатів та почесних гостей. Серед них, окрім представників української громади США, конгресмени, представники Держдепартаменту США, мерії міста Йонкерс.

В рамках з'їзду, окрім пленарних засідань, проходили круглі столи та науково-практичні семінари з актуальних питань життя української громади США та україно-американських стосунків.

З вітаннями до Конгресу звернулись: американський конгресмен, великий приятель України Ніта Льові, новообраний мер м.Йонкерс Майк Спано, президент Конгресу українців Канади Павло Грод, Голова Української Всесвітньої Координаційної Ради Михайло Ратушний, перший секретар посольства України в США Ореста Старак та інші.

Мені особливо було приємно бути присутнім на цьому зібранні. Оскільки журналістські, письменницькі та редакторські обов'язки не раз дарували приємність співпраці з УККА на розлогах теренах США. Так, зокрема, у серпні 2011 року на запрошення Іллінойського відділу УККА мав честь провадити святковий концерт з нагоди дня незалежності України на фестивалі «Українські дні» у Чикаго. Довгі роки приятельства єднають з головою РОДУ УККА паном Іваном Буртиком. Ця людина до останку віддає себе громадській праці й, зокрема, в структурі Українського Конгресового Комітету Америки.

Як на мене, важко переоцінити роль та місце УККА у бороть-

бі українців діаспори за постання незалежної української держави. Водночас, сучасні реалії вимагають нових форм взаємодії між закордонним українством та українцями в самій Україні й державою Україна. Новий час ставить перед нами нові виклики. До честі тих, хто присвятив себе роботі в цій найбільш знаній у світі організації української діаспори, зроблено і робиться чимало. Так нині УККА доклав зусиль для спорудження Меморіалу жертвам Голодомору у Вашингтоні і є сподівання, що у взаємодії з українською державою пам'ятник буде споруджено до жовтня 2013 року, як це передбачено у рішенні американського уряду.

Згадане зібрання носило не просто звітний та організаційний характер. Так в рамках круглого столу «Україно – американські відносини: місце української діаспори США в умовах нових викликів» обговорювалося питання стану збереження демократії в Україні та участі представників УККА в статусі міжнародних спостерігачів під час парламентських виборів в Україні в жовтні 2012 року, серед інших, взяв участь як співдоповідач Бакстер Хант, голова комісії у справах України, Молдови і Білорусії держдепартаменту США, Михайло Ратушний, Голова УВКР, Роксоляна Лозинська, голова комісії зовнішніх зв'язків УККА, Андрій Добрянський, член делегації міжнародних спостерігачів виборів в Україні від УККА. Одне слово, можна з приємністю було відзначити, що найстаріша та найвпливовіша організація українців США залишається дієвим органом нашої громади на землі Вашингтону. Хоч одночасно слід також згадати, що під час проведення з'їзду звучали так само тривожні думки, акцентувалася увага на проблемах в діяльності УККА та інших згромаджень нашої діаспори на Заході. На загал, це традиційні в останні десятиріччя негаразди. Зокрема, послаблення фінансування діяльності УККА, слабке залучення до роботи молоді, співпраця з, так званою, «четвертою хвилею» або, як ще прийнято, говорити з «новоприбулими», пошук нових форм діяльності організації. Очевидно, в більшості з об'єктивних причин перелічені вище проблеми мають місце. Позаяк, я не перестаю дивуватися факту самого існування таких організацій як УККА. Організації, які найперше зберігають наше коріння по усіх світах.

З перебігом роботи XXI з'їзду Українського Конгресового Комітету Америки (УККА) я познайомлюся дещо згодом, перетнувши Атлантичний океан. А перед тим був

традиційний переліт з київського «Борисполя» до Франкфурту, де я мав зробити пересадку на величезний аеробус, яким вже дістатися власне Америки. І ось там на німецькій землі відбулася у мене ще одна зустріч, котра стала, безперечно, позитивним заспівом для усієї подальшої подорожі по землі Вашингтону. Бо спілкування з мужніми, вольовими та цілеспрямованими людьми завжди надихають на гарні вчинки. Ще під час посадки на літак помітив серед пасажирів людину, завдяки якій, як правило, не зовсім емоційно комфортний трансатлантичний переліт минув, можна сказати, непомітно. Бо кожного разу, коли неприємним хробаком до грудей підповзала нудність та липкий острах перебування у повітрі, на думку спадало. Що тобі?! А як йому?! Як йому перебувати тут, долати не комфортність в сто, а то і більше разів?! Йому, це людині яка своїм власним життям стала прикладом, напевно, вже для мільйонів. Як і багато інших я був захоплений силою духу Ніка Вуйчича, оптимізму та вірі у краще, коли для цього здавалося б не має ніяких підстав. Я знав його вже не один рік завдяки такому диву як Інтернет. Читав про нього, переглядав численні відео за його участю і не міг до кінця повірити, що він існує насправді. І ось ми летимо в одному літаку та ще й виявляється наші крісла майже поруч. Але хто ж такий Нік Вуйчич?

Він народився абсолютно без ніг і рук. У нього є тільки якась подоба стопи, за допомогою якої Нік навчився робити дуже навіть багато чого. А саме ходити, писати, друкувати і навіть плавати! Ніка не поважали в школі, більшість однолітків його відкидали, кажучи, що він нічого не вмів і з ним нецікаво. Щовечора Нік молився Богу і просив його: «Боже, дай мені руки і ноги!» Він плакав і сподівався, що, коли прокинеться вранці, руки і ноги вже з'являться. Мама з татом купили йому електронні руки, але вони були занадто важкими, і хлопчик так і не зміг ними користуватися. Нік ходив в церковну школу, де його вчили, що Бог всіх любить. Однак він не розумів, чому Бог вчинив так з ним. У 8 років Нік вирішив втопитися у ванні.

«Я повернувся обличчям у воду, втриматися було дуже складно. Нічого не виходило. За цей час я уявив картину свого похорону – ось стоять мої тато і мама ... І тут я зрозумів, що не можу себе вбити. Все, що я бачив від батьків – це любов до мене. Тоді я усвідомив, я – не просто людина без рук і ніг. Я – творіння Боже. Бог знає, що і для чого

Він робить. І не важливо, що думають люди, – говорить Нік тепер. – Бог не відповідав на мої молитви. Це означає, що Він більше хоче змінити моє серце, ніж обставини мого життя. Напевно, навіть як би, раптом у мене з'явилися руки і ноги, це не заспокоїло б мене. Руки і ноги самі по собі».

У 19 років Нік вивчав фінансове планування і тоді йому запропонували виступити перед студентами з промовою, на яку було відведено 7 хвилин. Вже через три хвилини дівчата в залі плакали, а одна так і не змогла припинити ридання. Вона підняла руку і запитала: «Можна мені піднятися на сцену і вас обійняти?». Дівчина підійшла до Ніка і стала плакати у нього на плечі. Вона сказала: «Ніхто ніколи не говорив мені, що любить мене, ніхто ніколи не говорив мені, що я гарна така, яка є. Моє життя змінилося сьогодні». Тоді Нік вже точно зрозумів, чим хоче займатися в житті. Нік став професійним оратором. Він виступає близько 250 разів на рік, його чули більше трьох мільйонів людей.

Перед початком виступу помічник виносить Ніка на сцену і допомагає йому влаштуватися на якомусь підвищенні, щоб його було видно. Потім Нік розповідає епізоди зі своїх буднів. Про те, що люди як і раніше витрищаються на нього на вулицях. Про те, що, коли діти підбігають і запитують: «Що з тобою сталося?!» Він хриплим голосом відповідає: «Усе через сигарети!». А тим, хто молодший, говорить: «Я не прибирав свою кімнату». Те, що в нього на місці ноги, він називає «окорочок». Нік розповідає, що його собака любить його кусати. А потім починає відбивати «окорочком» модний ритм. Після цього він каже: «А якщо по-чесному, іноді ви можете впасти ось так». Нік падає обличчям у стіл, на якому стояв. І продовжує: «У житті трапляється, що ви падаєте, і, здається, піднятися немає сил. Ви замислюєтеся тоді, чи є у вас надія ... У мене немає ні рук, ні ніг! Здається, спробуй я хоч сто раз піднятися – у мене не вийде. Але після чергової поразки я не залишаю надії. Я буду пробувати раз за разом. Я хочу, щоб ви знали, невдача – це не кінець. Головне – те, як ви фінішуєте. Ви збираєтеся фінішувати сильними? Тоді ви знайдете в собі сили піднятися – ось таким чином». Він спирається чолом, потім допомагає собі плечима і встає...

Ось хто такий Нік Вуйчич! І ось тепер я спостерігав як він жартує з стюардесами, як взявши до рота спеціальний стікер, вправно орудує вмонтованим у крісло фактично

но комп'ютером для кожного пасажира у цьому модерному літаку, як щось захоплено оповідає сусідці по кріслу. Як потім виявляється це буде німкеня Клаудія, яка не приховувала свого захоплення Ніком. Коли монітори у салоні аеробуса показували, що наш літак вже неподалік Гренландії, а Нік, як і решта пасажирів, щоправда, з допомогою свого асистента з яскраво вираженою латинською зовнішністю, впорався з повітряною перекускою, я вирішив потурбувати хлопця. Спочатку представився та подарував свіжий номер «Бористену». Нік, глипнувши на обкладинку, зразу ж зазначив: «Якась слов'янська мова...»

Я був готовий до такої обізнаності. Адже Нік народився в Австралії у родині сербських емігрантів.

- Українська. Я з України, - по-смішкою подякував Ніка за таку приязнь.

- Klitschko brothers, - зразу ж відреагував Нік.

- Я думаю, що ти сильніше навіть за них, - я був щирий у такому припущенні.

- Кожен з нас і сам до кінця не знає наскільки він сильний, - філософічно зазначив Вуйчич. - Однак, відчувалося, що ця думка народилася у нього не зараз, що він прийшов до неї, напевно, не за один рік свого життя.

Ми ще трохи поговорили про життя-буття. На моє прохання дати інтерв'ю для «Бористену» Нік, не вагаючись відповів - так, й запитально подивився на мене. Він подумав, що я готовий до розмови просто зараз, на борту аеробуса.

- Вибач, Нік, але моя англійська доволі слабка, щоб ось так зразу почати наше інтерв'ю. Давай краще скористаємося Інтернет-поштою.

- Без проблем.

Асистент поклав перед пасажирським столиком Ніка клаптик паперу. Той звично для нього взяв до рота ручку. І неспішно, але доволі вправно вивів на білому клаптику потрібний напис.

Я свого часу вивчав фізичні дисципліни і теоретично знаю: чому літають літаки й мчать у космос ракети. Але кожного разу, сидячи в кріслі трансатлантичного аеробуса, думав про те, на які ж дива та нечувані досягнення все-таки здатна людина. Та ось в ці хвилини вперше прийшло усвідомлення того, що ми справді можемо дуже й дуже багато. Поряд зі мною був Нік Вуйчич....

(Далі буде)

• Спеціально для «Бористену»

УКРАЇНЧЕ, ПІЗНАЙ СЕБЕ!

Так кличе із за віддалі трьох чвертей століття великий наш драматург «розстріляного відродження» Микола Куліш. Лунає цей клич із зловіщої мряковини соловецького Сандормошу, де й був розстріляний у 1938-му році цей сподвижник модерного українського мистецтва і... державницької думки.

Розглядаючи сьогоднішній стан духовного й культурного життя нашої Держави, пізнаємо, як дуже на часі цей заклик, саме під нашу пору.

Очевидне кожному, що наступ усіх сил правлячого уряду виразно спрямований проти правдивого пізнання оцього нашого історичного й націєкультурного «Я». І то наступ у хитро підхопленій, найвразливішій саме точці народного життя, у вихованні молодого нашого покоління. Бо ж у третьому десятилітті нашої відродженої Державності, такі годилися б сьогоднішнім школярам, майбутнім відповідальним громадянам, пізнати своє минуле у правдивому його світлі... Та, на жаль не так думає міністер освіти незалежної України, «гаспадин» Табачник і його оточення...

У державно признаних і обов'язкових шкільних підручниках «історія України» (від віків називана слушно «вчительсько життя») представлена, майже так, як була за часів «Союзу незрушимого»...

Тут зайво навіть пригадувати однозгідне твердження педагогів, що саме враження від перших почутих у дитинстві інформацій сприймається найглибшим, найтривалішим на все життя людини.

Це знають усі... І свідомі українці розводять руками у розпучливій безрадіності... Що ж можна вдіяти, серед сучасної «ночі державності», як слушно це окреслила велика Ліна Костенко.

Тільки якраз і найбільше жахає нас надмір жалів та пролитих сліз над сьогоднішньою нашою ситуацією. Сліз, хоч би й оправданих, та не супроводжених належною кількістю позитивних відзвітів свідомого нашого громадянства на спроби такої виразної й небезпечної реанімації минулої неволі.

У світлі такої дійсності тим ясніше відзначаються проблески позитивних ініціатив зі сторони нашого громадянства. Ось з'явилася нова книжка для вжитку свідомих Учителів пера історика, проф. Андрія Закалюка «ВСТУП ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ», призначена для 5-их класів українських шкіл. Зміст її, коротко: правдива історія України! Від найдавніших часів до сучасної державності. Без зачерствілих насильних стереотипів радянської історіографії.

Книжка, авторства історика Андрія Закалюка, видання в-ва «Астролябія», коштами Облради Львова. Це вже перша і добра прикмета: зорганізоване місцеве громадянство дбає про виховання своїх дітей!

Тут треба підкреслити активну участь і допомогу у здійсненні цього задуму Катерини Гороховської, відомого провідного педагога, яка вже від самого початку відновленої держав-

ності працює усильно над розвитком і усучасненням шкільництва в Україні, у співдії з діаспорною Світовою Координаційною Виховно-Освітньою Радою при Світовому Конгресі Українців.

Книжка видана уважливо й доцільно, з увагою до можливості сприйняття учнів 5-тих класів початкової школи (а це ж за давньою системою початок «гімназії», поріг збудження зацікавлення учнів ширшими реаліями життя й світу!). Подані наприкінці кожного розділу повторення найважливіших дат, пояснення маловідомих понять та контрольні питання, не лиш помагають учневі закріпити пізнане, але й розбуджують їх творчу уяву. В багатьох випадках «питання» включають і завдання «уявити собі», «описати картину такої-то події» з відомостей у цьому розділі і т.д.

Книжка багато, доцільно й добірно ілюстрована в кольорах; наприкінці, для підтвердження автентичності ілюстрацій, подані їх джерела. Як теж (самозрозуміло!) вичислені джерела використаних відомостей із найповажніших наших учених істориків, як Михайла Грушевського, Івана Крип'якевича, Дмитра Яворницького, Ярослава Ісаєвича й інших.

Вмістити цілу історію країни, від своєї і тільки часто здогадної давнини по сьогоднішні «гарячі» проблеми, у 160-и сторінках, це теж справді нелегко! Автор справився безумовно успішно із цим завданням. Очевидно, мусив згадувати здібельшого суттєве, але подекуди й не міг поминати подробиць, які вияснявали б описувані події, учням, що їм невідомий ще ширший їх загальний контекст. І це справді поважна вимога до Автора!

Як звичайно буває, у кожній, навіть найповажнішій повяі можна знайти можливі недоліки. Така доля навіть найприхильніших рецензентів! Можна б наприклад зауважити у тексті «Історії» недостатку відомостей про участь нашого козацтва в облозі Відня (зокрема розвідника Кульчицького!) де вони причинилися визначно до перемоги короля Собеського і так, поправді, врятували Західну Європу від турецької небезпеки.

Вичисляючи кривди царя Петра Першого, які він завдав нашою народів, не згадано найжорстокішою із них - безпідставного присвоєння Московщини нашого історичного імені «України Русі», що спричинилося до великих і шкідливих нам понять у свідомості вільного світу.

Через посилене поширення цієї дезінформації терпимо частинно й ми до сьогодні.

Глибоким боєм відлунується теж у свідомості учасників та сучасників Першої Української Дивізії у другій світовій війні, повне промовчання факту її існування на сторінках книги.

Звичайно, Автор ще не міг сам бачити, ні пережити захоплення, з яким патріотична молодь Галичини «хапалася хоч би за колеса історичної тачанки», щоб здійснити свою пожиттєву

мрію: вдержати живим «стрілецький звичай», безсмертну спадщину, Січових Стрільців, їх батьків.

«Коляборанти»? А чий ж «коляборанти» були члени «спецназів», червоні симулянти упівців, «стрибки», тюремні й лагерні «менти»? Це ж навіть ще деякі наші сьогоднішні «патріоти» застерігають нас, щоб була не «вражати ніжних почувань» їхніх вірних нащадків правдивими згадками про наші кривди... А яке з нащадками дивізійників? Якщо вже не зрозуміти їх тодішнього політичного безвихіддя, їх утопійного молодецького ідеалізму, то таки треба признати, що немало із дивізійників добре прислужилися і в УПА, як вишколені старшини, передаючи до того ж своїй армії необхідні багаті німецькі боеприпаси. І далі, в діаспорі, були «найкращі хлопці з Дивізії, всюди, без винятку, ініціаторами та сподвижниками українського життя й допомоги Батьківщині.

Однак незалежно від цього пропущення, самі дії УПА та лицарські прикмети її героїв згадані у підручнику з належною пошаною й пієтизмом. Так, нелегко винаходити та справляти недоліки у такому поважному й важному творі, який повинен стати на порозі «альтернативної державності, культурної української революції». Це ж такий можливий вихід із безвихіддя проповідують сьогодні найповажніші і наші громадські авторитети, такі як Ігор Юхновський, чи Мирослав Маринович, у програмі «першого грудня». Дай. Боже! Бо цій книжці треба справді прокувати велике майбутнє!

Не диво, що вже підносяться й негативні голоси на появу «Історії!». Звучать у телефонах видавництва «Астролябія» «попереджувальні» розмови. Луганський обком комуністичної партії поручає «розібратися з цим виданням» (Заввага: Львів-Луганськ: як далеко й швидко лунає слава!!) Шо ж?! Занепокоєння у лавах противника, це не а м похвала!

На закінчення ще одна заввага: як звичайно нині, висота накладу у книжці... не зазначена. На жаль, зрозуміло, чому! Знаємо тільки, що одержали книжку даром від Львівської Обл адміністрації усі львівські школи... Честь і слава Щедрим Фундаторам! Але, що ж дістане решта п'ятикласників, Соборної сьогодні?! Хто фундує вистачальні кількості цієї цінної «Учительки правдивого Українського життя», по рівному для всіх наших дітей?!

Бо хіба ж можливо починати міцну державну побудову, не пізнавши вже змалку себе і правди про те «хто ми, яких батьків діти?».

Леся Храплива-Щур,
(Торонто, Канада).